

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WRAZ Z ELEMENTAMI STRATEGII ROZWOJU GMINY DAMNICA

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TEKST UJEDNOLICONY

ZESPÓŁ AUTORSKI:

Główny projektant

Zagadnienia programowe

Układ przestrzenny

Ochrona środowiska

Rolnictwo i leśnictwo

Inżynieria sanitarna

telekomunikacja i elektroenergetyka

Komunikacja

Środowisko kulturowe

Opracowanie graficzne

Grafika komputerowa

mgr Krzysztof Zawadzki

Uprawnienia do projektowania nr 1433/94

mgr inż. arch. Tadeusz Ciemnoczółowski

Uprawnienia do projektowania nr 1205/91

mgr Jolanta Rekowska

mgr inż. Mirosława Hałuzo

inż. Grażyna Kubicz

mgr inż. Jolanta Więcek

mgr Iwona Kozerska

mgr Dorota Cieślik

Anna Mazur

Grażyna Radziszewska

Barbara Brokos

SŁUPSK 2000 rok

**ZMIANA
STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY DAMNICA**

**TEKST
ZMIANY STUDIUM
uzupełnienia wniesiono kolorem szarym**

ZESPÓŁ AUTORSKI ZMIANY STUDIUM:

Główny projektant

Zagadnienia programowe

mgr inż. arch. Jadwiga Łopusiewicz

Członek ZOIU – Z 038

Uprawnienia do projektowania nr 1443/94

Układ przestrzenny

mgr inż. arch. Krzysztof Łopusiewicz

Uprawnienia do projektowania DOIA nr 65/94/LW

Asystent

mgr inż. Michał Leski

DAMNICA, styczeń 2010 rok

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	5
1.1 Podstawa formalno-prawna	6
1.2 Ogólna charakterystyka gminy	7
1.3 Podstawa opracowania i zawartość dokumentu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Damnica podlegającego uchwaleniu	
1.4 Materiały wyjściowe	9
1.5 Farmy wiatrowe – informacje	10
1.6 Niekonwencjonalne źródła energii – zapisy dokumentów krajowych.	11
2. SFORMUŁOWANIE ELEMENTÓW STRATEGII ROZWOJU	14
2.1. Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z diagnozy stanu	14
2.2. Główne cele i kierunki rozwoju przestrzennego gminy	26
2.3. Kształtowanie struktury przestrzennej gminy	32
3. KIERUNKI ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	34
3.1. Kierunki rozwoju wiodących funkcji gminy	34
3.1.1 Kierunki zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	34
3.1.2 Kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	40
3.1.3. Kierunki zagospodarowania obszarów leśnych	43
3.1.4 Kierunki rozwoju działalności produkcyjno-usługowej	46
3.1.5 Kierunki rozwoju mieszkalnictwa	46
3.1.6 Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz przeznaczeniu terenów	49
3.1.7 Kierunki rozwoju turystyki i rekreacji	49
3.1.8. Kierunki zmian i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów w tym terenów wyłączonych spod zabudowy	51
3.2. Kierunki kształtowania systemu osadniczego	52
3.2.1. Zasoby demograficzne	52
3.2.2. Potrzeby mieszkaniowe	55
3.2.3. Sieć osadnicza	
3.2.4. Infrastruktura społeczna	57
3.3 Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego	61

3.3.1. Zarys sieci ekologicznej	61
3.3.2. Ochrona przyrody	63
3.3.3. Natura 2000	67
3.3.4. Ochrona zasobów wodnych	67
3.3.5. Zagrożenia środowiskowe	69
3.4 Kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego	70
3.4.1. Środowisko kulturowe – archeologia	70
3.4.2. Kierunki ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica	71
3.4.3. Środowisko kulturowe – architektura i budownictwo	74
3.5 Kierunki rozwoju układu komunikacyjnego	75
3.5.1. Sieć drogowa	75
3.5.2. Pasażerska komunikacja zbiorowa	79
3.5.3. Linie kolejowe	79
3.5.4. Komunikacja rowerowa	80
3.6 Kierunki rozwoju systemu infrastruktury technicznej	81
3.6.1. Zaopatrzenie w wodę	81
3.6.2. Gospodarka ściekowa	82
3.6.3. Gospodarka odpadami	83
3.6.4. Gospodarka ciepła	84
3.6.5. Zaopatrzenie w gaz	84
3.6.6. Telekomunikacja	85
3.6.7. Elektroenergetyka	86
3.6.8. Kierunki zmian w infrastrukturze technicznej	86
3.7 Kierunki rozwoju w zakresie obrony cywilnej	87
3.8 Kierunki działań planistycznych	88
3.9 Zadania dla realizacji celów publicznych	89
3.10 Rekomendacje do polityki przestrzennej województwa, powiatu i gmin sąsiednich	93

*Integralną część opracowania stanowi mapa w skali 1:10.000
„Gmina Damnica. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”.*

*Integralną część opracowania zmiany studium stanowi mapa w skali 1:10.000
„Gmina Damnica. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego” – rysunek ujednolicony.*

1. WSTĘP

„KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO” stanowią kolejną część sporządzanego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica”. Łącznie z wykonaną wcześniej częścią „Koncepcja rozwoju i zagospodarowania”, /przedstawioną Zarządowi Gminy w dniu 13 kwietnia 2000 roku/ stanowi całość działań określających politykę przestrzenną gminy Damnica.

Końcowy etap Studium tj. „KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO” stanowi kompleksowy zapis dotyczący kierunków rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica. Dokument ten powstał w wyniku dyskusji i konsultacji z Zarządem Gminy, Radą Gminy, radami sołectkimi, instytucjami społecznymi i mieszkańcami gminy Damnica.

W celu łatwiejszego posługiwania się Studium w „KIERUNKACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO” zostały wyodrębnione:

- ustalenia generalne /tj. dotyczące celów rozwoju gminy/,
- podstawowe problemowe kierunki zagospodarowania. Zgodnie z przyjętym zakresem opracowania, kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wzbogacono w stosunku do merytorycznego zakresu studium o elementy strategii rozwoju gminy,
- zasady polityki przestrzennej gminy

Sporządzenie „KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO” zostało poprzedzone:

- a/ przeprowadzeniem inwentaryzacji terenowej gminy Damnica /wrzesień-październik 1999r./,
- b/ opracowaniem uwarunkowań rozwoju /październik 1999r./ - z prezentacją i akceptacją etapu Uwarunkowań na sesji Rady Gminy w dniu 16 grudnia 1999 roku,
- c/ sporządzeniem koncepcji rozwoju i zagospodarowania gminy Damnica /marzec 2000r./ - z prezentacją i akceptacją etapu Koncepcji Studium na posiedzeniu Zarządu Gminy w dniu 13 kwietnia 2000 roku.

Przyjęty tok prac w ramach „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica”:

- UWARUNKOWANIA ROZWOJU
- KONCEPCJA ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA

<ul style="list-style-type: none">
• KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1.1 Podstawa formalno-prawna

Formalno-prawną podstawą do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica” są przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym /tekst jednolity Dz. U. z 1999 roku Nr 15, poz. 139/.

Formalno-prawną podstawą do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica” są przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 6 ust.1 w/w ustawy „W celu określenia polityki przestrzennej gminy, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej „studium”.

Uchwała Nr 163/98 o przystąpieniu do sporządzania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica” została podjęta przez Radę Gminy Damnica w dniu 26 lutego 1998 roku.

1.2 Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Damnica położona jest:

- w północno-zachodniej części województwa pomorskiego,
- we wschodniej części powiatu słupskiego,
- w pobliżu miasta Słupska - zachodnia granica gminy przebiega zaledwie 3 km od wschodniej granicy miasta,
- w stosunkowo niewielkiej odległości od Morza Bałtyckiego - północne fragmenty gminy w linii prostej są oddalone o ok. 18 km od brzegu morskiego.

Gmina Damnica sąsiaduje z 4 gminami byłego województwa słupskiego, w tym:

- od północy - z gminą Głównicyce,
- od wschodu - z gminą Potęgowo,
- od południa - z gminą Dębica Kaszubska,
- od zachodu - z gminą Słupsk

Gmina zajmuje powierzchnię **16 766** ha (tj. 168 km²), w tym użytki rolne **10 875** ha (**64** %) oraz lasy **5 071** ha (29,1 %). Z ogólnej powierzchni użytków rolnych największy udział posiadają grunty orne (**9 571** ha, tj. **57** % powierzchni gminy). Pastwiska zajmują **673** ha (tj. 4,3 %) oraz łąki (**405** ha, tj. 2,7 %).

Pod względem powierzchni gmina zajmuje 50 miejsce wśród 98 samorządowych wiejskich gmin województwa pomorskiego. Gęstość zaludnienia w gminie Damnica jest niższa niż średnio w gminach województwa pomorskiego (gmina Damnica 38 osób/1 km², podczas gdy w gminach wiejskich województwa 41 osób/1 km²).

Gminę zamieszkuje około 6300 osób. Pod względem liczby mieszkańców gmina zajmuje 42 miejsce wśród 98 samorządowych wiejskich gmin województwa pomorskiego.

Funkcję ośrodka gminnego i obsługę rolnictwa i ludności w tym zakresie, pełni miejscowość Damnica, położona w środkowej części gminy i zamieszkiwana przez około 20 % mieszkańców gminy. Damnica jest ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym i usługowym o znaczeniu gminnym skupiającym szereg urzędzeń i instytucji obejmujących swoim zasięgiem obszar całej gminy.

Sieć osadniczą gminy tworzy 28 miejscowości, z czego 12 wsi oraz 16 pozostałych miejscowości (osady i kolonie).

Teren gminy podzielony jest na 17 sołectw. Szczegółowy podział gminy na miejscowości oraz ich rodzaj został przedstawiony w części diagnozy wewnętrznej dotyczącej sfery społecznej.

Osadnictwo gminy Damnica związane jest z podstawowymi ciągami komunikacyjnymi przebiegającymi przez gminę w relacji wschód-zachód /droga nr 6 i pierwszorzędna linia kolejowa zelektryfikowana Stargard Szczeciński - Gdańsk/ oraz północ-południe /Mianowice - Głównyce/.

Na terenie gminy obowiązują 3 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone i uchwalone przed 1995 rokiem tj.

- Miejscowy ogólny plan zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica sporządzony w skali 1:25 000 i uchwalony w 1987 roku,
- Miejscowy ogólny plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Damnica sporządzony w skali 1:2 000 i uchwalony w 1987 roku,
- Miejscowy szczegółowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla mieszkaniowego domków jednorodzinnych w Damnicy sporządzony w skali 1:500 i uchwalony w 1983 roku.

1.3 Podstawy opracowania i zawartość dokumentu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Damnica podlegającego uchwaleniu - zmiana w 2009 r.

Podstawą podjęcia prac nad zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla wybranych terenów Gminy Damnica była **uchwała Nr VII/128/07 Rady Gminy Damnica z dnia 31 grudnia 2007 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Damnica.**

Opracowanie wprowadza uzupełniające ustalenia do opisu studium oraz rysunku w skali 1:10 000 „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Damnica”, uchwalonego 31 sierpnia 2000 r. uchwałą Nr XVIII/119/2000 Rady Gminy Damnica.

Do tekstu podstawowego wprowadzono:

- **uzupełniający tekst zmian** „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Damnica” wniesiony do pierwotnego tekstu studium w celu stworzenia tekstu ujednoliconego,
- **rysunek zmian** wprowadzony na mapie topograficznej w skali 1:10 000 pomniejszonej do skali 1:20 000 ukazujących zmiany w strukturze przestrzennej w skali 1:10 000 – rysunek ujednolicony.

Zakres zmienionej treści opracowania został dostosowany do przedmiotu zmian i stanowi realizację wymogów §8 ust.1 i 2 rozp. Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r. Nr 118,poz.1233).

Zmiana studium obejmuje następujące zagadnienia:

1. Wprowadzenie zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów – wynikających z następujących dokumentów:

- **wniosku EWG Słupsk Sp. z o. o. z Legnicy do Wójta Gminy Damnica o ujęcie w studium możliwości lokalizacji farm wiatrowych na wyznaczonych terenach w obrębach Bięcino i Karzniczka,**
- **wniosków Gminy Damnica o zmianę struktury układu osadniczego wsi Bobrowniki, Damnica, Dąbrówka, Domaradz, Bięcino, Damno, Karzniczka, Lebień, Wiszno, Stara Dąbrowa, Strzyżyno, Świecichowo, Wiatrowo,**
- **wniosku Stanisława Kostrubca o ujęcie terenów pod zalesienia w miejscowości Stara Dąbrowa,**
- **wniosku Tadeusza Myszke o zmianę struktury terenów otwartych i ujęcie w studium możliwości lokalizacji funkcji mieszkaniowo – usługowo – rzemieślniczej w miejscowości Karzniczka,**
- **wniosku Fundacji Słupskie Skrzydła o zmianę struktury terenów otwartych i ujęcie w studium możliwości lokalizacji funkcji lotniska sportowo - turystycznego w miejscowości Domaradz,**
- **wniosku WINDPOL SERWIS Sp. z o.o. Sp. Komandytowa 70-469 Szczecin, al. Wojska Polskiego 70 o ujęcie w studium lokalizacji elektrowni wiatrowych w obrębie Świecichowo,**
- **wniosku Andrzeja Szarko o zmianę struktury terenów otwartych i ujęcie terenów pod zalesienia w miejscowości Stara Dąbrowa.**

2. Wprowadzenie zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów – wynikających z wniosków złożonych przez instytucje opiniujące i uzgadniające zgodnie z postanowieniem Wójta Gminy Damnica,

3. Określenia kierunków rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej wynikających z wniosków złożonych przez instytucje opiniujące i uzgadniające zgodnie z postanowieniami Wójta Gminy Damnica – dotyczy to projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 700 relacji Płoty – Wilczno oraz trasy projektowanej linii napowietrznej 110 kV GPZ Drzeżewo – GPZ Darżyno.

1.4. Materiały wyjściowe.

Opracowanie poprzedzone zostało rozpoznaniem istniejącego stanu zagospodarowania gminy w zakresie wynikającym z wymogów prawnych oraz metodyki i problematyki właściwej dla zmiany studium.

Zgodnie z art.15 ust.1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. 80, poz.717 z późn. zmianami) wójt gminy sporządza projekt planu miejscowego zgodnie z zapisami studium oraz przepisami odrębnymi.

Uzyskano równocześnie wnioski od instytucji związanych merytorycznie z poszczególnymi zagadnieniami oraz ich opracowania branżowe (projekty, plany, programy).

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wraz z elementami strategii rozwoju Gminy Damnica” przyjęte uchwałą nr XVIII/119/2000 Rady Gminy Damnica z dnia 31 sierpnia 2000 roku;

„Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego” - uchwalona przez Sejmik Województwa Pomorskiego uchwałą Nr 587/XXXV/05 z dnia 18 lipca 2005 r.;

Strategia polityki społecznej Województwa Pomorskiego do 2013 r.” - uchwalona przez Sejmik Województwa Pomorskiego uchwałą Nr 1056/06 z dnia 24 lipca 2006 r.;

„Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Pomorskiego” przyjęty uchwałą nr 639/XLVI/02 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 30 września 2002 r.;

„Studium możliwości rozwoju energetyki wiatrowej w Województwie Pomorskim” – Słupsk 2003;

„Regionalna strategia energetyki ze szczególnym uwzględnieniem źródeł odnawialnych” – - uchwalona przez Sejmik Województwa Pomorskiego uchwałą Nr 1098/LII/06 z dnia 23 października 2006 r.;

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000.

„Ochrona różnorodności biologicznej Polski Krajowa Strategia i Plan Działań” Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska – kwiecień 1998 r.

„Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Damnica” przyjęte uchwałą nr XII/127/07 Rady Gminy Damnica z dnia 31.12.2007 roku;

„Porozumienie międzygminne” dotyczące użytkowania i eksploatacji wysypiska odpadów komunalnych w Chlewnicy zawarte w dniu 20 października 2008 r.

„Polityka energetyczna Polski do 2030 roku” przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 10.11.2009 r.

1.5. Farmy wiatrowe - informacje.

Człowiek od zarania dziejów, aż do połowy XVIII wieku wykorzystywał dla swoich potrzeb naturalne, **odnawialne źródła energii**. Jednakże wraz z rozwojem technik pozyskiwania na skalę przemysłową kopalin energetycznych odnawialne źródła energii popadać zaczęły w niełaskę. Dopiero pod koniec lat 70. wobec wzrastających zagrożeń środowiska (spowodowanych między innymi dużą ilością zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza przy produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych), a także realnego zagrożenia wyczerpaniem się surowców energetycznych zaczęto dostrzegać potrzebę powrotu do wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Ponieważ wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest jednym z elementów realizacji **konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju**, a także dlatego, że przeciwstawiane jest energii konwencjonalnej, kojarzy się często z technologiami nie wpływającym negatywnie na środowisko. Niewątpliwie, pozyskując energię z wiatru, wody i słońca nie uszczupla się tychże zasobów naturalnych, nie jest to jednak równoznaczne z brakiem negatywnych skutków tych inwestycji.

Należy podkreślić, że nie ma technologii, która nie pozostawia śladów w środowisku i że zawsze ślady te są dla przyrody bolesne. Nie oznacza to jednak, że mamy zrezygnować z podejmowania działań na rzecz rozwoju energetyki odnawialnej, a jedynie to, że powinniśmy dążyć do tego, aby szkody nimi wywołane były jak najmniejsze przy zapewnionym dostępie do wystarczającej ilości energii przyszłych pokoleń. Konieczne jest postępowanie bardzo umiejętne, rozważne, poparte rzetelną wiedzą.

W Polsce zasoby energii wiatrowej dostępne są w najbardziej efektywnym wymiarze na wybrzeżu i pogórzu tu bowiem występują najsilniejsze wiatry. Niesie to niebezpieczeństwo kumulowania lokalizacji siłowni wiatrowych w tych właśnie obszarach, co nie pozostanie bez istotnego wpływu na ich środowisko przyrodnicze. Jeżeli dodamy do tego fakt, że ten sposób pozyskiwania energii uznawany jest za proekologiczny i tym samym akceptowany społecznie, jest niemal pewne, że większość inwestycji wiatrakowych tam właśnie powstanie. Skutki powstawania farm wiatrowych:

istotna zmiana krajobrazu, bowiem wiatrak jest dominantom w krajobrazie budowle osiągają wysokość nawet do 150 metrów, a większość farm wiatrowych składa się przynajmniej z kilku do kilkudziesięciu obiektów. Jednocześnie przy braku kompleksowej polityki przestrzennej gmin, województw i kraju, farmy takie mogą powstawać obok siebie;

zmiany przelotu ptaków;

generowanie ponadnormatywnego hałasu (dopiero 500 m od wiatraka ilość decybeli jest zgodna z dopuszczalną normą 40.)

efekt tzw. światłocienia (migające pomiędzy obracającymi się śmigłami słońce) spowodowany przez obracające się turbiny - czynniki negatywnie wpływające na psychikę człowieka.

W celu zminimalizowania negatywnych czynników, przed decyzją dotyczącą lokalizacji farmy, w ramach sporządzanej oceny oddziaływania na środowisko należy wykonać kompleksową analizę obszaru ze względu na uwarunkowania:

- prawne,
- przyrodnicze,
- krajobrazowe,
- geologiczne,
- archeologiczne,
- ekonomiczne,
- społeczne.

1.6. Niekonwencjonalne źródła energii – zapisy dokumentów krajowych.

Zapotrzebowanie na energię we wszystkich krajach świata, perspektywy wyczerpania się zasobów konwencjonalnych źródeł energii oraz zabiegi mające na celu ochronę środowiska naturalnego człowieka znacznie zwiększyły zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii i w konsekwencji doprowadziły do dużego wzrostu ich zastosowania.

Odnawialne źródła energii (OZE) są ostatnio coraz częściej wykorzystywane. Główną przyczyną tej rosnącej popularności jest nieszkodliwość OZE dla środowiska i ich niewyczerpywalność.

Cechy te odróżniają je od źródeł konwencjonalnych, których eksploatacja jest główną przyczyną niepokojących zmian klimatu, i których światowe zasoby wcześniej czy później zostaną całkowicie wyczerpane.

Zgodnie z opracowaną przez Ministerstwo Środowiska **STRATEGIĄ ROZWOJU ENERGETYKI ODNAWIALNEJ** (realizacja obowiązku wynikającego z Rezolucji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 lipca 1999r. w sprawie wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych), celem strategicznym jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym w kraju do **7,5 % w 2010 roku** i do **14 % w 2020 roku** w strukturze zużycia nośników pierwotnych.

Racjonalne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest jednym z istotnych elementów zrównoważonego rozwoju państwa. Wzrost udziału OZE niesie ze sobą różnorodne korzyści:

ekologiczne:

zmniejszenie emisji gazów i pyłów do atmosfery, przede wszystkim dwutlenku węgla (zmniejszenie efektu cieplarnianego),
ograniczenie zużycia paliw kopalnych,

gospodarcze:

zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego Polski,
dywersyfikacja źródeł produkcji energii,

społeczne:

poprawa wizerunku regionu wdrażającego technologie przyjazne środowisku,
szansa na rozszerzenie lokalnego rynku pracy.

Krajowe dokumenty dotyczące OZE:

„Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” (M. P. z dnia 18 czerwca 2003r.),

„Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej” (2000, przyjęta przez Sejm RP 23.08.2001),

„Polityka Energetyczna Polski do 2025 roku” przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 04.01.2005r.,

ustawa z dnia 10 kwietnia 1997r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1504),

promujących rozwój odnawialnych źródeł energii zwanych dalej OZE.

Energetyka odnawialna obejmuje:

- produkcję energii elektrycznej,
- produkcję ciepła, zarówno w systemach sieciowych jak i systemach indywidualnych,
- produkcję biopaliw:
- stałych, uzyskiwanych z surowców odpadowych (drewno, słoma) lub z upraw energetycznych,
- ciekłych, w tym biokomponentów,
- gazowych, uzyskiwanych w procesie fermentacji metanowej poprodukcyjnych odpadów pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, osadów ściekowych lub odpadów komunalnych.

Przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki (dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 sierpnia 2005r.) Raport określający cele w zakresie udziału energii elektrycznej wytwarzanej w odnawialnych źródłach energii znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w krajowym zużyciu energii elektrycznej w latach 2005-2014, przewiduje, że największy potencjał do wykorzystania będzie w zakresie trzech rodzajów zasobów odnawialnych:

- biomasa, z której wytworzona energia elektryczna wyniesie około 4% krajowego zużycia energii elektrycznej. Do celów energetycznych planuje się wykorzystanie biomasy pochodzącej z upraw energetycznych oraz słomy, a także biomasy odpadowej i pochodzącej z osadów ściekowych.

- wiatr, z którego produkcja energii elektrycznej wyniesie około 2,3% krajowego zużycia energii elektrycznej, planowana moc zainstalowana do roku 2010 to ok. 2000 MW.

- woda, z której wytworzona energia elektryczna wyniesie ok. 1,2% krajowego zużycia energii elektrycznej.

Pozostałe rodzaje OZE energia geotermalna oraz słoneczna nie będą pełniły istotnej roli w produkcji energii elektrycznej.

10 stycznia 2007 Komisja Europejska przedstawiła pakiet działań w obszarze energii i zmian klimatu stanowiący podstawę nowej polityki energetycznej dla Europy. Główne strategiczne założenia to 20% redukcja emisji gazów cieplarnianych, 20% udział energii odnawialnej w konsumpcji całej UE i 20% zmniejszenie zużycia energii do roku 2020.

Nowa długoterminowa strategia energetyczna koncentruje się wokół kwestii zapobiegania zmianom klimatu, zwiększania bezpieczeństwa dostaw energii oraz konkurencyjności w tej dziedzinie. Przewiduje się, iż w bieżącym stuleciu temperatura na świecie wzrośnie o ponad 5°C, zależność od zewnętrznych dostawców zwiększy się z obecnego poziomu 50% do 65% w 2030

roku, uzależnienie od importu gazu wzrośnie z 57% do 84%, a ropy naftowej z 82% do 93%. Ponadto, przypuszcza się, iż obecne polityki krajów UE zamiast przyczynić się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, do roku 2030 doprowadzą do około 5% wzrostu ich emisji.

Projekt dyrektywy w sprawie promowania energii ze źródeł odnawialnych (2008/0016), przedstawiony przez Komisję, zostanie uchwalony przez Radę i Parlament Europejski w połowie 2009 r. Wyznacza on cele w zakresie stosowania energii odnawialnej, które mają zostać osiągnięte przez państwa członkowskie do 2020 roku (wzrost użycia energii odnawialnej o 5,5 proc. w stosunku do poziomu z 2005 roku dla każdego z państw).

W 2005 roku udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii w Polsce wynosił 7,2 proc., natomiast celem dla Polski będzie osiągnięcie udziału zielonej energii w zużyciu energii na poziomie 15 proc. w 2020 roku.

Państwa UE będą miały swobodę w doborze środków do osiągnięcia celów wyznaczonych w przyszłej dyrektywie, przy czym będą zobowiązane do przedstawienia wybranych przez siebie instrumentów w Narodowym Planie Działania przygotowanym do końca marca 2010 r. Ponadto będzie istnieć możliwość podjęcia środków prawnych przeciwko określonym państwom jeszcze przed 2020 rokiem w przypadku ustalenia, że dane państwo nie zdoła osiągnąć wyznaczonych celów.

Ustala się trzy punkty projektu szczególnie istotne dla przedsiębiorców sektora energetycznego:

• **procedury administracyjne:**

Wszystkie państwa UE będą zobowiązane zagwarantować, iż krajowe przepisy dotyczące procedur autoryzacji, zatwierdzania i koncesjonowania będą proporcjonalne i niezbędne dla osiągnięcia celów. Artykuł 12 projektu zawiera listę środków, które będą mogły zostać wykorzystane w celu zapewnienia większej przejrzystości i skuteczności procedur administracyjnych.

• **dostęp do sieci energetycznej:**

Kolejną istotną kwestią jest dostęp do sieci energetycznej. Dziś mniejsze przedsiębiorstwa mają trudności w utrzymaniu konkurencyjności ze względu na brak przejrzystych zasad i utrudnienia w dostępie do sieci. Postanowienia art. 14 mają zachęcić państwa UE do rozbudowy sieci energetycznej w związku z koniecznością zwiększenia udziału energii odnawialnej. Zobowiązują też do zapewnienia priorytetowego dostępu do systemu sieciowego dla energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych.

• **pomoc państwa:**

Komisja opublikowała wraz z projektem wytyczne w sprawie przyznawania pomocy publicznej w celu doprowadzenia do większego wykorzystania państwowych środków finansowych w sektorze energii odnawialnej. Pomoc publiczna będzie przyznawana w formie ulg podatkowych.

Zgodnie z rządowym dokumentem przygotowanym przez Ministerstwo Gospodarki (przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 10.11.2009 r.) pod nazwą „**Polityka energetyczna Polski do 2030 roku**” przewiduje się następujące cele w zakresie rozwoju wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii OZE.

Główne cele polityki energetycznej w tym obszarze obejmują:

wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii w bilansie energii finalnej do 15% w roku 2020 i 20% w roku 2030,

osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz utrzymanie tego poziomu w latach następnych,

ochronę lasów przed nadmiernym eksploataowaniem w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem.

Głównymi celami w zakresie ograniczenia oddziaływania energetyki na środowisko są:

ograniczenie emisji CO₂ w wielkości możliwej technicznie do osiągnięcia bez naruszania bezpieczeństwa energetycznego, a w szczególności zrównoważenia zapotrzebowania na energię z podażą, jednak bez konieczności takiej zmiany technologii produkcji, która powodowałaby zmniejszenie bezpieczeństwa poprzez zbytne uzależnienie się od importu paliw i energii,

ograniczenie emisji SO₂ do poziomu ustalonego w Traktacie Akcesyjnym,

ograniczenie emisji NO_x poczynając od 2016 roku zgodnie ze zobowiązaniami przyjętymi przy akcesji do Unii Europejskiej,

zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych oraz źródeł skojarzonych i rozproszonych.

Zapotrzebowanie na energię we wszystkich krajach świata, perspektywy wyczerpania się zasobów konwencjonalnych źródeł energii oraz zabiegi mające na celu ochronę środowiska naturalnego człowieka znacznie zwiększyły zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii i w konsekwencji doprowadziły do dużego wzrostu ich zastosowania.

Odnawialne źródła energii (OZE) są ostatnio coraz częściej wykorzystywane. Główną przyczyną tej rosnącej popularności jest nieszkodliwość OZE dla środowiska i ich niewyczerpywalność.

Cechy te odróżniają je od źródeł konwencjonalnych, których eksploatacja jest główną przyczyną niepokojących zmian klimatu, i których światowe zasoby wcześniej czy później zostaną całkowicie wyczerpane.

2. SFORMUŁOWANIE ELEMENTÓW STRATEGII ROZWOJU

2.1 Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z diagnozy stanu.

Szczegółowe rozpoznanie istniejących uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica przeprowadzono na etapie diagnozy stanu. Analizie poddano w szczególności uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,

- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- prawa własności gruntów,
- jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Rozpoznanie w/w uwarunkowań rozwoju podstawowych funkcji gminy stanowiło podstawę do określenia czynników i ograniczeń rozwoju, widzianych zarówno w wymiarze zewnętrznej jak i wewnętrznej sytuacji gminy. Szczegółowe uwarunkowania rozwoju w ujęciu sektorowym /branżowym/ zostały przedstawione w opracowaniu UWARUNKOWANIA ROZWOJU w punktach:

„4.1 Uwarunkowania – czynniki rozwoju podstawowych funkcji gminy /zewnętrzne i wewnętrzne”,

„4.2 Uwarunkowania – ograniczenia rozwoju podstawowych funkcji gminy /zewnętrzne i wewnętrzne”.

Dla potrzeb formułowania koncepcji rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy istotne staje się wyodrębnienie czynników sprzyjających i ograniczających rozwój gminy oraz realizacji misji gminy:

Czynniki zewnętrzne sprzyjające rozwojowi gminy

1. Możliwość finansowego wsparcia dla rolnictwa i zrównoważonego rozwoju wsi oraz ochrony środowiska i komunikacji, wynikająca z programów:

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 (PO IiŚ)

Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Bardzo ważną rzeczą dla rozwoju i poprawy warunków życia społeczeństwa jest tzw. infrastruktura techniczna. Składa się na nią szereg elementów, takich jak:

- energetyka
- dostarczanie wody
- usuwanie ścieków
- usuwanie odpadów
- transport

Poprawa stanu dróg, wody pitnej, sieci energetycznej służy dwóm podstawowym celom – poprawie atrakcyjności Polski dla inwestorów oraz polepszeniu poziomu życia mieszkańców. Z PO IiŚ można otrzymać dotacje na projekty z zakresu powyższych dziedzin. Z tego programu wsparte są projekty duże. Czasami będzie to oznaczać, że koszt tego projektu będzie sięgał aż 50 milionów euro! Muszą to także być projekty o dużym znaczeniu, czyli obszarze realizacji obejmującym więcej niż jedno województwo. Natomiast projekty, których

celem jest pomoc mieszkańcom na poziomie gminy lub powiatu, można zrealizować w ramach z programu regionalnego.

PO IiŚ kładzie bardzo duży nacisk na sprawy ekologii i ochrony środowiska. Dlatego też, dotację z tego programu możesz uzyskać przede wszystkim na tego rodzaju inwestycje. Za pomocą dofinansowania z POIiŚ możesz również sfinansować projekty z zakresu promocji kultury, nauki oraz zdrowia (m.in. na ochronę zabytków i innych obiektów o dużej historycznej wartości, na działalność i wyposażenie szkół artystycznych oraz innych uczelni, a także na polepszenie warunków szpitalach oraz na poprawę jakości usług pogotowia ratunkowego).

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) zapisane są pieniądze przeznaczone dla polskich rolników, przetwórców rolnych oraz gmin wiejskie i małych miast. Podobnie jak w innych programach, środki finansowe, o które mogą starać się rolnicy – chociaż pochodzą z innych źródeł – przekazywane są w formie dotacji. Nie są jednak przeznaczone wyłącznie dla najbiedniejszych regionów (tak jak większość środków polityki regionalnej), ale dla rolników w całej Unii Europejskiej.

W celu wzmocnienia rolnictwa, rolnicy oraz właściciele lasów mogą przeznaczyć dotację na zakup usług doradczych, unowocześnienie swojego gospodarstwa oraz zakup maszyn czy urządzeń, które potrzebują do pracy w swoim gospodarstwie. Producenci rolni mogą także wykorzystać dotację na wprowadzenie znaku jakości dla swoich produktów, chronionego oznaczenia geograficznego czy też nazwy pochodzenia dla swojej tradycyjnej specjalności. Wsparcie może uzyskać także grupa producentów rolnych, która dopiero rozpoczęła swoją działalność – dotację można dostać na pierwsze pięć lat działania i wykorzystać na koszty administracyjne związane z prowadzeniem grupy. Mogą oni także otrzymać dotację na reklamowanie swojej żywności i informowanie o jej zaletach.

Z PROW wsparcie otrzymają także młodzi rolnicy, którzy potrzebują środków na start swojego gospodarstwa, jak i starsi w wieku przedemerytalnym, rezygnujący z prowadzenia swojego gospodarstwa i chcący je przekazać swoim następcom lub innemu producentowi. Rolnicy mogą także otrzymać dotacje na rezygnację z gospodarstwa i zmianę jego profilu, np. na gospodarstwo agroturystyczne lub założenie swojej firmy. Środki można także otrzymać na zalesianie oraz odtworzenie lasów, które zostały zniszczone.

Oprócz rolników z tego programu wspierani są także przetwórcy rolni, którzy produkują np. produkty mleczne, soki z owoców, przetwarzają warzywa, pieczarki, produkują mięsa czy wędliny, itp. Oni mogą otrzymać duże środki na wybudowanie i wyposażenie swoich zakładów przetwórczych.

Aby poprawić jakość życia mieszkańców wsi i małych miast, środki z PROW trafiają także do władz gmin wiejskich oraz instytucji, które dzięki dotacji mogą poprawić warunki życia i pracy na wsi. Mogą one wyremontować centrum wsi, wybudować boiska, świetlice czy też place zabaw. Dotację można także przeznaczyć na wybudowanie wodociągu czy kanalizacji, a także na scalenie gruntów oraz na ich meliorację.

Z PROW można także otrzymać środki na podniesienie aktywności i integracji mieszkańców danej wsi. Wtedy należy stworzyć tzw. Lokalną Grupę Działania, która przygotowuje plan imprez i innych wydarzeń we wsi, na których organizację może później otrzymać dotację.

Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007-2013 (RPO)

Oprócz pięciu programów operacyjnych funkcjonujących na poziomie krajowym istnieją także programy operacyjne dla każdego województwa, a zatem szesnaście Regionalnych Programów Operacyjnych. 16 RPO stanowi przykład znaczącej decentralizacji zarządzania procesami rozwojowymi. Takie rozwiązanie ma na celu identyfikowanie potrzeb na jak najniższym szczeblu, tak, aby działania zawarte w Regionalnych Programach Operacyjnych odpowiadały planom rozwoju każdego województwa z osobna. Samorzady województw otrzymały szerokie kompetencje związane z przygotowaniem i realizacją RPO.

Kluczową rolę w zarządzaniu i wdrażaniu RPO pełnią zarządy województw jako instytucje zarządzające programami (IZ), które odpowiadają za przygotowanie i realizację RPO, w tym za ocenę i wybór projektów do dofinansowania, dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów, kontrolę projektów, monitorowanie i ewaluację realizacji programu. Ponadto IZ wydają wytyczne, zalecenia i podręczniki dotyczące różnych aspektów związanych z realizacją programu oraz prowadzą działania promocyjno-informacyjne.

Inwestycje, na które pozyskujesz środki z Regionalnego Programu Operacyjnego, musisz zrealizować na terenie danego województwa. Priorytety w poszczególnych Regionalnych Programach Operacyjnych są do siebie zbliżone. Zazwyczaj w ich ramach możesz pozyskać dofinansowanie na inwestycje związane ze zdrowiem, edukacją, rozwojem miast, turystyką, społeczeństwem informacyjnym, promocją regionu. Zawsze też odnajdziesz tam priorytet dotyczący rozwoju firm, szczególnie z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

2. Wyróżnienie w koncepcji Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET Polska doliny Łupawy, jako krajowego korytarza ekologicznego, umożliwiające starania o fundusze, dotacje służące ochronie przyrody i zachowaniu walorów ekologicznych doliny.
3. Położenie gminy głównie w zlewni Łupawy oraz w zlewni Słupi - umożliwiające udział gminy w Związku Miast i Gmin Dorzecza Słupi i Łupawy.
4. Położenie gminy: w bliskim sąsiedztwie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”, który z uwzględnieniem priorytetu ochrony przyrody, stanowi atrakcyjny teren rekreacyjno-poznawczy w skali kraju i Europy oraz w niewielkiej odległości od granic Słowińskiego Parku Narodowego - Światowego Rezerwatu biosfery o unikalnych na skalę międzynarodową walorach.
5. Planowana budowa gazociągu wysokiego ciśnienia Redzikowo-Lębork, część trasy przebiega przez teren gminy.
6. Przebieg przez teren gminy drogi krajowej nr 6 oraz linii kolejowej o znaczeniu międzynarodowym Szczecin-Gdańsk - zabezpieczających związku z miastem Gdańskiem jako ośrodkiem regionalnym oraz ośrodkami powiatowymi Słupsk i Lębork.
7. Podejmowane działania aktywizujące rozwój województwa pomorskiego w tym opracowywanie „Strategii rozwoju województwa pomorskiego”.

8. Wzrost kontaktów zagranicznych – możliwość nawiązania współpracy partnerskiej pomiędzy regionami i gminami.
9. Przebieg atrakcyjnych szlaków turystycznych /pieszego i wodnego/, związanych z rzeką Łupawą, łączących tereny turystyczno-rekreacyjne pojezierza z nadmorskimi /PK „Dolina Słupi”, SPN/, co daje realne podstawy do formułowania oferty turystycznej w nawiązaniu do tych szlaków i występującego na terenie gminy bogactwa kulturowego - pałace, parki, stanowiska archeologiczne.
10. Relatywnie bliski przebieg w sąsiedztwie obszaru gminy planowanych tras rowerowych: międzynarodowej hanzeatyckiej trasy nadmorskiej oraz regionalnej trasy rowerowej „Dolina Słupi” szlakiem elektrowni wodnych i dalej w kierunku Ustki.

Czynniki zewnętrzne ograniczające rozwój gminy

1. Niekorzystna w porównaniu do pozostałych regionów kraju, sytuacja społeczno-gospodarcza zachodniej części województwa pomorskiego /w tym gminy Damnica/, niska atrakcyjność dla inwestorów oraz położenie w rejonie depresji społeczno-gospodarczej.
2. Położenie gminy w zasięgu: zlewni rzek przymorskich /głównie w zlewni rzeki Łupawy, bezpośrednio wpływającej do morza/, projektowanej strefy ochronnej ujęcia komunalnego „Głobino”, GZWP Nr 115 oraz w zasięgu obszaru wysokiej ochrony GZWP **Nr 117** - wymuszające ograniczenia w korzystaniu ze środowiska. Nieuregulowany jest status prawny projektowanej strefy ochronnej ujęcia oraz obszarów ochronnych GZWP.
3. Niewystarczające uregulowania prawne na szczeblu rządowym, w zakresie finansowania przez Państwo zadań wynikających z przyjętej polityki ekologicznej.
4. Brak stabilnej polityki rządu w zakresie rolnictwa, a szczególnie rynku rolnego.
5. Zaniechanie modernizacji głównych tras komunikacyjnych.
6. Położenie gminy w mało atrakcyjnym turystycznie paśmie poza Wybrzeżem oraz terenami pojeziernymi.
7. Przewóz towarów o przekroczonej nośności powodujący niszczenie dróg nieprzystosowanych do takich ładunków.
8. Wysokie koszty dostosowania i modernizacji polskiego sektora żywnościowego do wymogów unijnych.
9. Pełna zależność systemów zaopatrzenia w energię elektryczną i usług telekomunikacyjnych od systemów krajowych.

Czynniki wewnętrzne sprzyjające rozwojowi gminy

1. Występowanie rozległych obszarów o korzystnych warunkach glebowych, sprzyjających wysokotowarowej produkcji rolnej.
2. Występowanie dużych ośrodków produkcyjnych, stanowiących zaplecze kubaturowe dla produkcji roślinnej i zwierzęcej

3. Korzystna struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych oraz korzystna struktura wiekowa użytkowników indywidualnych gospodarstw rolnych.
4. Duże powierzchnie lasów bukowych, bukowo - dębowych oraz dobry stan sanitarny i zdrowotny lasów.
5. Wolne tereny i obiekty dla inwestycji, szczególnie po PGR.
6. Korzystny przebieg tras komunikacyjnych.
7. Realizacja inwestycji infrastrukturalnych w tym systemu kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Damno, Bobrowniki, Łojewo i Świtały z oczyszczalnią ścieków w Bobrownikach.
8. Rezerwy w wydajnościach istniejących ujęć wody oraz wdrażanie programu porządkowania gospodarki odpadami.
9. Dobry stan techniczny sieci elektroenergetycznej oraz dynamiczny rozwój dystrybucji gazu płynnego - punktów wymiany butli gazowych.
10. Występowanie możliwości prowadzenia gospodarki rybackiej i wędkarstwa.

Czynniki wewnętrzne ograniczające rozwój gminy

1. Bezrobocie strukturalne – niskie kwalifikacje i niska aktywność zawodowa wolnych zasobów pracy.
2. Niedostateczna infrastruktura techniczna: gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami.
3. Słabo rozwinięta sfera usług turystycznych i obsługi podróżujących drogą nr 6.
4. Zły stan dróg wynikający z niskich nakładów na drogownictwo.
5. Występowanie osadnictwa związanego z funkcjonowaniem dawnych PGR, które utraciło obecnie swoją bazę dochodową.
6. Niski i utrwalający się w czasie poziom zamożności społeczeństwa gminy oraz niewystarczające środki w budżecie gminy na realizację inwestycji sprzyjających rozwojowi działalności gospodarczej.
7. Zły stan jakościowy wód płynących, brak i słaba izolacja od powierzchni pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego w części obszaru gminy oraz występujące wysokie zagrożenie zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych, powodowane przede wszystkim intensywną, wielkotowarową gospodarką rolną, nie uregulowaną gospodarką ściekową.
8. Słabe wyposażenie indywidualnych gospodarstw w specjalistyczny sprzęt rolniczy oraz trudności ze zbytem wyprodukowanych płodów rolnych.
9. Duży areał użytków rolnych we władaniu Skarbu Państwa, wolne tempo prywatyzacji gruntów rolnych.
10. Braki w standardach i stanie sieci drogowej, niedostatecznie rozwinięte zaplecze techniczne motoryzacji /zwłaszcza w zakresie rosnących potrzeb przewozów towarowych taboru ciężarowego/, brak ciągów pieszych i dróg rowerowych dla powiązań zewnętrznych i wewnętrznych.
11. Brak zorganizowanej obsługi w zakresie skupu płodów rolnych i brak powiązań gospodarstw indywidualnych z przetwórstwem rolnym.

Uwarunkowania ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica

Waloryzacja zasobów archeologicznego dziedzictwa kulturowego

Postępująca destrukcja stanowisk archeologicznych stwarza zagrożenie stopniowej, fizycznej likwidacji tego najstarszego dziedzictwa kulturowego. Wydaje się, że w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy należy stworzyć możliwość utworzenia ścieżki prawnej ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego.

Podstawowe zagrożenia dla obiektów archeologicznych stanowią:

- prace ziemne, w trakcie których może dojść do naruszenia oraz zniszczenia warstw i obiektów archeologicznych zalegających pod powierzchnią ziemi. Są to takie prace jak np.: parcelacje, zabudowa, melioracje, wodociągi, gazociągi, zalesienia, inwestycje drogowe, farmy wiatrowe, linie energetyczne, zmiana funkcji terenu itp. Dla stanowisk położonych w lasach zagrożeniem jest karczunek drzew i orka leśna.
- zagrożeniem może być też ingerencja w krajobraz poprzez zabudowę terenów otaczających obiekt archeologiczny, np. w przypadku grodzisk i cmentarzysk kurhanowych.

W poniższym opracowaniu ochronę zabytków archeologicznych określono wyznaczeniem czterech stref ochrony archeologicznej – konserwatorskiej obejmujących priorytetowe stanowiska archeologiczne występujące w mikroregionach osadniczych wyinterpretowanych na podstawie analizy materiałów źródłowych archiwalnych oraz wyników badań Archeologicznego Zdjęcia Polski, oraz wyników przeprowadzonych archeologicznych badań wykopaliskowych, pozostających w zasobach archiwalnych Delegatury w Słupsku Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

Zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego zwaloryzowane zostały wyznaczeniem na rysunku zmiany studium w skali 1:10 000 stref ochrony archeologicznej – konserwatorskiej.

Na obszarze zmiany studium gminy Damnica występuje osiemdziesiąt sześć (86) stanowisk i obszarów archeologicznych objętych ochroną konserwatorską oraz wymagających objęcia ochroną. Zostały one objęte czterema strefami archeologicznej ochrony konserwatorskiej w dwóch podstawowych kategoriach:

- I. obiekty objęte prawną ochroną konserwatorską w rejestrze zabytków województwa pomorskiego – strefa W pełnej ochrony archeologicznej - konserwatorskiej
- II. obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych województwa pomorskiego – strefa W.I. pełnej ochrony archeologicznej –

konserwatorskiej, strefa W.II. częściowej ochrony archeologiczno –
konserwatorskiej, strefa W.III. ograniczonej ochrony archeologiczno –
konserwatorskiej

strefa W pełnej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej obejmuje cztery stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego. Celem ochrony jest zachowanie istniejącego zasobu kulturowego i topograficznego wraz ze strefą ochrony krajobrazowej. Obiekty te istniały i będą istnieć w krajobrazie kulturowym gminy. Bez możliwości zainwestowania. Wyznaczono 4 elementy strefy W.:

- W.1. Damno st. 5, AZP 8-31/104 , grodzisko kultury łużyckiej (?), grodzisko wczesnośredniowieczne VIII/IX-X w. wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego decyzją nr KLIV670/1/72 z dnia 15.04.1972 r. poz. rej. zabytków A-a-42/228K
- W.2. Łebień st. 2, AZP 9-32/66 , cmentarzisko kurhanowe kultury łużyckiej wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego decyzją nr KLII5350/11/87 z dnia 09.03.1987 r. poz. rej. zabytków A-a-111
- W.3. Strzyżyno st. 3, AZP 9-32/13 , cmentarzisko kurhanowe kultury łużyckiej wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego decyzją nr KLII5350/6/87 z dnia 10.03.1987 r. poz. rej. zabytków A-a-110
- W.4. Strzyżyno st. 2, AZP 9-32/12 , cmentarzisko kurhanowe kultury łużyckiej wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego decyzją nr KLII5350/5/87 z dnia 09.03.1987 r. poz. rej. zabytków A-a-109

strefa W.I. pełnej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej obejmuje czternaście (14) stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej i płaskich o znaczących regionalnych i ponadregionalnych wartościach kulturowych nie objęte wpisem do rejestru zabytków. Dopuszcza się w szczególnych wypadkach prowadzenie działalności inwestycyjnej. Wyznaczono 14 elementów strefy W.I.:

- W.I.1. Bięcino st. 4, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/3 cmentarzisko kurhanowe i płaskie kultury pomorskiej;
- W.I.2. Świecichowo st. 21, woj. ewidencja zabytków AZP 7-31/71 cmentarzisko kurhanowe (?)
- W.I.3. Świecichowo st. 22, woj. ewidencja zabytków AZP 7-31/72 cmentarzisko kurhanowe (?)
- W.I.4. Wiatrowo st. 4, woj. ewidencja zabytków AZP 7-31/63 cmentarzisko płaskie kultury pomorskiej
- W.I.5. Damnica st. 2, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/47 cmentarzisko kurhanowe kultury łużyckiej
- W.I.6. Łebień st. 5, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/119 cmentarzisko płaskie kultury pomorskiej
- W.I.7. Łebień st. 25, woj. ewidencja zabytków AZP 9-32/28 cmentarzisko kurhanowe kultury łużyckiej

- W.I.8. Łebień st. 26, woj. ewidencja zabytków AZP 9-32/33 cmentarzysko płaskie kultury pomorskiej
- W.I.9. Strzyżyno st. 1, woj. ewidencja zabytków AZP 9-32/3 cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej
- W.I.10. Łebień st. 1, woj. ewidencja zabytków AZP 9-32/54 cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej, osada kultury amfor kulistych, łużycko – pomorska, kultury wielbarskiej, wczesnośredniowieczna
- W.I.11. Zagórzycza st. 5, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/5 domniemane grodzisko, wzgórze kościelne
- W.I.12. Łebień st. 19, woj. ewidencja zabytków AZP 9-32/67 cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej
- W.I.13. Damno st. 12, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/107 osada wczesnośredniowieczna przygodowa
- W.I.14. Damno st. 11, woj. ewidencja zabytków AZP 8-32/8 osada kultury łużycko - pomorskiej,

strefa W.II. częściowej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej obejmuje trzydzieści siedem (37) stanowisk archeologicznych płaskich nie objętych ochroną prawną a posiadających istotne wartości dla dziedzictwa kulturowego gminy i budujących jej lokalną tożsamość. Dopuszcza się prowadzenie archeologicznych badań ratowniczych wyprzedzających proces zainwestowania terenu. Wyznaczono 33 elementy strefy W.II.:

- W.II.1. Bięcino st.7, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/6 osada wczesnośredniowieczna i kultury łużycko – pomorskiej; Bięcino st.8, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/7 osada wczesnośredniowieczna; Bięcino st.15, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/14 osada wczesnośredniowieczna;
- W.II.2. Bięcino st.6, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/5 osada wczesnośredniowieczna i kultury wielbarskiej; Bięcino st.16, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/15 osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna;
- W.II.3. Bięcino st.19, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/18 osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna;
- W.II.4. Damnica st.17 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/62 osada wczesnośredniowieczna;
- W.II.5. Damnica st.19 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/64 osada wczesnośredniowieczna;
- W.II.6. Bięcino st. 23 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/22 osada wczesnośredniowieczna ;
- W.II.7. Bięcino st. 22 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/21 osada wczesnośredniowieczna ;
- W.II.8. Bięcino st. 3 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/2 osada wczesnośredniowieczna i kultury łużycko – pomorskiej;
- W.II.9. Bięcino st. 12 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/11 osada wczesnośredniowieczna , późnośredniowieczna i kultury łużycko – pomorskiej;

- W.II.10. Bięcino st. 10 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/9 osada wczesnośredniowieczna , późnośredniowieczna;
- W.II.11. Bięcino st. 13 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/12 osada wczesnośredniowieczna; Bięcino st. 14 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/13 osada wczesnośredniowieczna , późnośredniowieczna ;
- W.II.12. Wiatrowo st.5, woj. ewidencja zabytków AZP 7-32/27 osada kultury łużyckiej
- W.II.13. Wiatrowo st. 6, woj. ewidencja zabytków AZP 7-32/28 osada kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczna
- W.II.14. Damno st.21, woj. ewidencja zabytków AZP 7-32/38 osada kultury wielbarskiej
- W.II.15. Damno st. 24, woj. ewidencja zabytków AZP 7-32/41 osada kultury łużyckiej, wielbarskiej, wczesnośredniowieczna
- W.II.16. Damno st. 25, woj. ewidencja zabytków AZP 7-32/42 osada schyłkoweolityczna/ wczesnobrązowa , kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczna
- W.II.17. Damno st. 26, woj. ewidencja zabytków AZP 7-32/43 osada wczesnobrązowa
- W.II.18. Damno st. 27, woj. ewidencja zabytków AZP 7-32/44 osada kultury łużyckiej, wielbarskiej, wczesnośredniowieczna i domniemane kurhany
- W.II.19. Damno st. 14, woj. ewidencja zabytków AZP 8-32/9 osada wczesnośredniowieczna
- W.II. 20. Damno st. 15, woj. ewidencja zabytków AZP 8-32/7 osada kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczna
- W.II.21. Dąbrówka st. 1, woj. ewidencja zabytków AZP 8-32/22 obozowisko? osada? neolityczna, wczesnośredniowieczna
- W.II.22. Dąbrówka st. 3, woj. ewidencja zabytków AZP 8-32/24 osada kultury łużycko - pomorskiej
- W.II.23. Damnica st. 16, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/61 osada wczesnośredniowieczna
- W.II.24. Damnica st. 29, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/74 osada wczesnośredniowieczna
- W.II.25. Zagórzycza st. 18, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/17 osada kultury wielbarskiej, wczesnośredniowieczna
- W.II. 26. Zagórzycza st. 25, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/24 osada kultury łużyckiej
- W.II. 27. Zagórzycza st. 24, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/23 osada kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczna
- W.II. 28. Zagórzycza st. 29, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/28 osada kultury łużycko - pomorskiej
- W.II. 29. Zagórzycza st. 26, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/25 osada kultury pomorskiej, schyłkoweolityczna/ wczesnobrązowa
- W.II. 30. Łebień st. 24, woj. ewidencja zabytków AZP 9-32/52 osada lub cmentarzysko kultury łużyckiej

- W.II. 31. Łebień st. 9, woj. ewidencja zabytków AZP 9-32/57 osada kultury łużyckiej
- W.II. 32. Łebień st. 12, woj. ewidencja zabytków AZP 9-32/60 osada kultury wielbarskiej
- W.II. 33. Łebień st. 5, woj. ewidencja zabytków AZP 9-32/48 osada kultury łużyckiej i neolityczna

strefa W.III. ograniczonej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej obejmuje trzydzieści jeden (31) stanowisk archeologicznych i obszar występowania stanowisk archeologicznych o mniejszej lub nierozpoznanej wartości kulturowej. Dopuszcza się prowadzenie archeologicznych badań interwencyjnych w formie nadzoru archeologicznego realizowanego w trakcie procesu inwestycyjnego. Po rozpoznaniu wartości kulturowych, w szczególnych przypadkach, może być niezbędne przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych. Wyznaczono 29 elementów strefy W.III.:

- W.III.1. Bięcino st. 17 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/16 osada późnośredniowieczna;
- W.III.2. Bięcino st. 18 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/17 osada późnośredniowieczna;
- W.III.3. Damnica st.21 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/66 osada późnośredniowieczna;
- W.III.4. Damnica st.22 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/67 osada późnośredniowieczna;
- W.III.5. Karzniczka st.11 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/29 osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna;
- W.III.6. Bięcino st. 21 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/20 osada późnośredniowieczna;
- W.III.7. Bięcino st. 2 , woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/1, punkt osadniczy neolityczny ;
- W.III.8. Bięcino AZP 8-30, obszar występowania stanowisk archeologicznych w mikroregionie osadniczym złożonym z grodziska w Biecinie st. 5 , AZP 8-31/4 (wpisanego do rejestru zabytkow województwa pomorskiego decyzją nr KLIV 670/15/72 z dnia 26.05.1972 r. , poz. rejestru zabytków A-a-856/K/74) oraz zespołu osad kultury łużycko – pomorskiej i wczesnośredniowiecznych;
- W.III.9. Świecichowo st. 1, woj. ewidencja zabytków AZP 7-31/34 osada późnośredniowieczna; Świecichowo st. 2, woj. ewidencja zabytków AZP 7-31/35 osada wczesnośredniowieczna; Świecichowo st. 3, woj. ewidencja zabytków AZP 7-31/36 osada kultury łużyckiej
- W.III.10. Wiatrowo st. 7, woj. ewidencja zabytków AZP 7-32/29 osada późnośredniowieczna
- W.III.11. Świecichowo st. 20, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/34 osada późnośredniowieczna

- W.III.12. Damno st. 1, woj. ewidencja zabytków AZP87-31/102 punkt osadniczy neolityczny
- W.III.13. Damnica st. 4, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/49 punkt osadniczy neolityczny
- W.III.14. Damnica st. 20, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/65 osada wczesnośredniowieczna
- W.III.15. Damnica st. 18, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/63 osada wczesnośredniowieczna
- W.III.16. Damnica st. 25, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/70 osada wczesnośredniowieczna
- W.III.17. Damnica st. 26, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/71 osada wczesnośredniowieczna
- W.III. 22. Zagórzycza st. 27, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/26 osada kultury łużycko- pomorskiej
- W.III.18. Damnica st. 28, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/73 osada wczesnośredniowieczna
- W.III.19. Damnica st. 23, woj. ewidencja zabytków AZP 8-31/68 osada wczesnośredniowieczna
- W.III. 20. Zagórzycza st. 19, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/18 osada wczesnośredniowieczna
- W.III. 21. Zagórzycza st. 20, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/19 osada wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna, punkt osadniczy pradziejowy
- W.III. 22. Zagórzycza st. 27, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/26 osada kultury łużycko- pomorskiej
- W.III. 23. Zagórzycza st. 28, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/27 osada kultury łużycko- pomorskiej, wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna
- W.III. 24. Zagórzycza st. 30, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/29 osada kultury łużycko- pomorskiej, późnośredniowieczna
- W.III. 25. Zagórzycza st. 9, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/8 osada kultury pomorskiej, wczesnośredniowieczna
- W.III. 26. Stara Dąbrowa st. 5, woj. ewidencja zabytków AZP 9-31/66 osada wczesnośredniowieczna
- W.III. 27. Sąborze st. 2, woj. ewidencja zabytków AZP 9-30/47 osada wczesnośredniowieczna
- W.III. 28. Łebień st. 22, woj. ewidencja zabytków AZP 9-32/87 osada późnośredniowieczna
- W.III. 29. Bobrowniki st. 5, woj. ewidencja zabytków AZP 8-32/12 osada wczesnośredniowieczna

2.2 Główne cele i kierunki rozwoju przestrzennego gminy

Z przeprowadzonych szczegółowych analiz dotychczasowego zagospodarowania oraz z rozpoznania zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań /czynników i ograniczeń/, wynika główny cel rozwoju /misja/ gminy:

„Gmina Damnica - podmiejski obszar zrównoważonego rozwoju, z rozwiniętym rolnictwem, atrakcyjny teren zamieszkania, działalności gospodarczej i rekreacji, wykorzystujący dogodne położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych Pomorza.”

Realizacja tego celu wymaga:

- traktowania ochrony środowiska jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych,
- rozwijania funkcji zgodnych z predyspozycjami środowiska oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki jego zasobami, zwłaszcza takimi jak: woda, gleby, lasy, przestrzeń,
- przeprowadzenia restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa,
- rozwoju działalności pozarolniczej na terenach wiejskich /wielofunkcyjny rozwój wsi – tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem/,
- kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej w nawiązaniu do systemów ekologicznych,
- zabezpieczenia szczególnych wartości przyrodniczych, kulturowych, krajobrazowych, walorów dla turystyki i rekreacji,
- poprawy stanu komunikacji i infrastruktury technicznej

W konsekwencji tak sformułowanego celu przyjmuje się za funkcje wiodące gminy:

- gospodarkę rolną i leśną,
- działalność produkcyjno-usługową,
- mieszkalnictwo,
- turystykę i rekreację

Przyjęte cele i kierunki rozwoju przestrzennego gminy Damnica są spójne z:

- Koncepcją polityki przestrzennego zagospodarowania kraju „Polska 2000 plus”, w której przyjęto model równoważenia rozwoju oraz potrzebę przełamania recesji w ramach stref wielofunkcyjnego, ekologicznie uwarunkowanego rozwoju,
- Spójną polityką strukturalną rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa, w której rolnictwo traktuje się jako jedną z możliwych działalności gospodarczych na obszarach wiejskich i źródło utrzymania dla części ludności wiejskiej,
- Ze „Zaktualizowaną koncepcją przestrzennego zagospodarowania kraju” przez Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa, październik 2005 uwzględniająca :

polską przestrzeń i polską politykę przestrzenną w nadchodzących dwóch dekadach:

1. Członkostwa Polski w Unii Europejskiej i wynikających z niego uwarunkowań, korzyści i zobowiązań, w krótkim horyzoncie czasowym przedstawionych w Narodowym Planie Rozwoju 2004–2006, oraz w średnim – w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2007– 2013, a w szczególności:

- zadań wynikających z przyjęcia Strategii Lizbońskiej i Strategii Goeteborskiej;
- nowych możliwości współpracy międzynarodowej (handel zagraniczny, napływ inwestycji zagranicznych, transfer technologii, współpraca transgraniczna) oraz objęcia formami współpracy (Nowy Instrument Sąsiedztwa) krajów graniczących z poszerzoną Unią;
- nowych standardów ilościowych i jakościowych, a także prawnych, wynikających ze wspólnych regulacji przyjętych w Unii Europejskiej, głównie w odniesieniu do ochrony środowiska, transportu, ochrony granic itd.;
- napływu środków z Funduszy Strukturalnych, Funduszu Spójności i Wspólnej Polityki Rolnej i spodziewanych efektów ich wykorzystania;
- przewidywanych reform polityki spójności, Wspólnej Polityki Rolnej, Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego (ESDP – European Spatial Development Perspective i następujących po niej studiów w ramach programu Europejskiej Sieci Obserwacji Planowania Przestrzennego (ESPON - European Spatial Planning Observatory Network) oraz konsekwencji tych reform dla polskiej przestrzeni.

2. Zmian, jakie zaszły w polskiej przestrzeni w ciągu ostatnich lat:

- dalszego wzrostu znaczenia najważniejszych obszarów metropolitalnych, gdzie zmiany strukturalne były najgłębsze i które najsilniej wiążą polską gospodarkę, naukę oraz kulturę z układami międzynarodowymi;
- przyspieszonego postępu technologicznego i jego wielorakich skutków dla procesów przestrzennych (nowe techniki transportu, wytwarzania energii, komunikacji, produkcji, organizacji układów osadniczych itd.);
- pogłębiającej się polaryzacji polskiej przestrzeni, wynikającej – z jednej strony – z szybkiego wzrostu obszarów metropolitalnych, z drugiej zaś – ze stagnacji, a nawet recesji zachodzącej w niektórych restrukturyzowanych układach przemysłowych i we wschodnich regionach peryferyjnych;
- nasilania się konfliktów przestrzennych wynikających z zaostrzającej się konkurencji o przestrzeń i jej walory, w szczególności między rozwojem infrastruktury transportowej i urbanizacją a potrzebami ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, a także w wyniku sprzeczności między publicznym charakterem przestrzeni a dążeniem do osiągnięcia zysków dzięki korzystaniu z samej przestrzeni i jej walorów;
- nieprzewidywalnego (podczas opracowywania *Koncepcji*) zastoju w budowaniu nowej i modernizacji już istniejącej infrastruktury transportowej – autostrad, pozostałych dróg, kolei, dróg wodnych, przy jednoczesnym postępie zachodzącym w sąsiednich krajach członkowskich i zmianach w międzynarodowym transporcie lotniczym;
- znaczącej redukcji zatrudnienia w sektorach tradycyjnych w regionie górnośląskim, przy jednoczesnej stagnacji przekształceń przestrzeni tego obszaru (będącego największym poprzemysłowym regionem problemowym Unii Europejskiej), oraz niepewności co do przyszłości specjalnej strefy ekonomicznej;
- nowych czynników rozwoju regionów przygranicznych i ich zmienionego znaczenia w integrującej się przestrzeni europejskiej;
- zmian w użytkowaniu gruntów – ich odłogowaniu, zalesianiu, przemian w intensywności użytkowania, różnych w poszczególnych regionach kraju;

- zapoczątkowanego już regresu demograficznego polskiego społeczeństwa, zwiększonej (prawdopodobnie) krajowej i międzynarodowej ruchliwości migracyjnej, spodziewanego napływu obcokrajowców, zmian w preferencjach mieszkaniowych (nasilona suburbanizacja).

3. Nowej wiedzy na powyższe tematy, zgromadzonej w krajowych i zagranicznych dokumentach oficjalnych, zawartej w polskich Narodowych Planach Rozwoju, w średnio- i długookresowych strategiach rozwoju regionalnego, a także w dokumentach Komisji Europejskiej – trzech Raportach Kohezyjnych, ESDP, materiałach studialnych programu ESPON, czy dokumencie VASAB 2010 Plus *Program działań dla rozwoju przestrzennego Regionu Morza Bałtyckiego*, jak również w krajowych i zagranicznych opracowaniach naukowych.

4. Aktualną strategią rozwoju Województwa Pomorskiego (Uchwała Nr 587/XXXV/05 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 18 lipca 2005 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego), w zakresie m. in. Priorytetu III. Dostępność celu strategicznego - punkt 2. Poprawa funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i teleinformatycznej:

- podpunkt 6 „Poprawa stanu infrastruktury energetycznej i usprawnienie systemu zaopatrzenia w energię, zwiększenie dostępności do zróżnicowanych nośników energii oraz tworzenie lokalnych rynków paliw i energii”
- Podpunkt 7. „Poprawa stanu bezpieczeństwa i pełniejsze wykorzystanie potencjału energetycznego regionu, m.in. poprzez wspieranie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz tworzenie lokalnych rynków paliw i energii”.

Główne cele i kierunki w zakresie środowiska przyrodniczego

W zakresie ochrony przyrody:

1. Ochrona i zwiększenie bioróżnorodności,
2. Ochrona i kształtowanie sieci ekologicznej gminy,
3. Utworzenie gminnego systemu obszarów chronionych, spójnego z systemem krajowym, poprzez obejmowanie ochroną prawną najcenniejszych przyrodniczo obszarów i obiektów,
4. Przywracanie równowagi ekologicznej ekosystemom o obniżonym potencjale (dotyczy wód, lasów, gleb),
5. Wzmocnienie przyrodniczej funkcji lasów,
6. Wzrost świadomości i aktywności ekologicznej mieszkańców gminy.

W zakresie ochrony wód:

1. Ograniczenie ładunku zanieczyszczeń przedostających się do wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł punktowych i obszarowych,
2. Poprawa jakości wód płynących (dotyczy zwłaszcza wód o jakości nie odpowiadającej przyjętym normom czystości),
3. Zapewnienie skutecznej ilościowej i jakościowej ochrony dla wód podziemnych (odnosi się do zasobów wstępnie rozpoznanego GZWP Nr 115 oraz zasobów znajdujących się poza granicami gminy: GZWP 117, ujęcie Głobino).
4. Poprawa zdolności retencyjnych zlewni.

Ponadto w zakresie środowiska przyrodniczego istotne jest:

1. Ochrona i racjonalne wykorzystanie złóż kopalin, w przypadku ich rozpoznania i udokumentowania,
2. Przeciwdziałanie takim zagrożeniom, jak:
  - zanieczyszczenia komunikacyjne: nadmierny hałas i zanieczyszczenie powietrza wzdłuż drogi Szczecin - Gdańsk,
  - zagrożenie obniżenia się jakości wód oraz zachwiania ustalonych reżimów wodnych,
  - zagrożenie uproszczenia struktury i zachwiania równowagi ekologicznej gminy,
  - zagrożenie erozyjne gleb i degradacja powierzchni ziemi,
  - zagrożenie powodziowe

Cele i kierunki rozwoju gminy w zakresie problemów społecznych

Głównym celem w zakresie problematyki społecznej jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy. Tworzenie najdogodniejszych warunków życia i dobrobytu mieszkańców powinno następować poprzez:

- dążenie do zapewnienia mieszkańcom, w możliwie największym stopniu źródeł utrzymania na miejscu w obrębie gminy, przez aktywizację rozwoju działalności pozarolniczej na terenach wiejskich,
- utrzymanie i dalszy rozwój sieci urzędzeń obsługi ludności zapewniający możliwości podniesienia standardu i atrakcyjności zamieszkiwania na wsi,
- zapewnienie terenowych możliwości rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
- przyciąganie inwestycji zewnętrznych szczególnie na tereny po byłych PGR,

Cele i kierunki rozwoju gminy w zakresie turystyki i rekreacji

- realizacja zagospodarowania turystycznego związanego z obsługą ciągu komunikacyjnego S 6.
- rozwój różnorodnych form turystyki kwalifikowanej /turystyka wędrowna – piesza, rowerowa, konna itp./ oraz turystyki wodnej – kajakarstwo, wędkarstwo,
- rozwinięcie nowej formy turystyki związanej z funkcją rolniczą tj. agroturystyki
- wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla podniesienia turystycznej atrakcyjności gminy.

Cele i kierunki rozwoju gminy w zakresie przestrzeni rolniczej

Cele i kierunki rozwoju gminy w zakresie zagospodarowania przestrzeni rolniczej zostały przyjęte na podstawie polityki państwa określonej m.in. w obowiązujących i przygotowywanych aktach prawnych, przyjętych przez Rząd programach rządowych, programach i działaniach wynikających z podpisania umów międzynarodowych.

Podstawowym celem w zakresie zagospodarowania przestrzenią rolniczej jest optymalne wykorzystanie potencjalnych możliwości rozwojowych obszaru dla prowadzenia dochodowej gospodarki rolnej, dostosowanej do pojemności środowiska przyrodniczego.

Cele i kierunki wynikające z polityki państwa dla przestrzeni rolniczej gminy dotyczą:

- prywatyzacji i restrukturyzacji sektora rolno-żywnościowego,
- ochrony przestrzeni rolniczej,
- poprawy struktury jakościowej i przestrzennej gruntów rolnych,
- poprawy wykorzystania przestrzeni rolniczej,
- ekologizacji przestrzeni rolniczej,
- rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego,
- ograniczenia niekorzystnych przestrzennych i społecznych skutków transformacji ustrojowej,
- poprawy sytuacji dochodowej rolników,
- wzrostu efektywności gospodarowania i poprawy standardów jakościowych produktów rolnych prowadzących do wzrostu konkurencyjności rodzimych produktów rolnych na rynkach krajowych i zagranicznych,
- rozwoju systemu obsługi rolnictwa,
- poprawy jakości życia oraz wyrównywania poziomu cywilizacyjnego ludności wiejskiej i miejskiej.

Cele i kierunki rozwoju gminy w zakresie przestrzeni leśnej

Cele dotyczące gospodarowania przestrzenią leśną na obszarze gminy wynikają z polityki leśnej państwa, określonej w obowiązujących programach krajowych i aktach prawnych - ustawie o ochronie środowiska, ustawie o ochronie przyrody, ustawie o lasach wraz z przepisami wykonawczymi).

Wymienione wyżej dokumenty ustalają następująco zakres przedmiotowy oraz hierarchię celów dotyczących prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej:

- zachowanie lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą,
- ochrona lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych ze względu na zachowanie różnorodności przyrodniczej, zachowanie leśnych zasobów genetycznych, walory krajobrazowe, potrzeby nauki,
- ochrona gleb i terenów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie lub uszkodzenie oraz o specjalnym znaczeniu społecznym,
- ochrona wód powierzchniowych i głębinowych, retencji zlewni, w szczególności na obszarach wododziałów i na obszarach zasilania wód podziemnych,
- produkcja, w oparciu o zasadę racjonalnej gospodarki, drewna oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu.

Kierunki rozwoju gminy Damnica w zakresie prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej dotyczą:

- wzmocnienia odporności biologicznej i przywracania równowagi ekologicznej ekosystemom leśnym na gruntach porolnych,
- renaturyzacji i przebudowy struktury drzewostanów na żyznych siedliskach leśnych o niewykorzystanym wysokim potencjale,

- zwiększania powierzchni lasów ochronnych na obszarach bagiennych, w dolinach rzek i strumieni,
- zalesiania terenów marginalnych dla rolnictwa,
- ochrony bioróżnorodności w lasach,
- racjonalnego wykorzystania lasów dla potrzeb rekreacji i turystyki,
- racjonalnego zagospodarowania, drewna, zwierzyny łownej i runa leśnego,
- utrzymywania i wprowadzania zadrzewień z uwagi na względy ekologiczne i środowiskowe.

Cele i kierunki rozwoju gminy w zakresie komunikacji

- poprawa systemu komunikacyjnego w zakresie dostępności układu (sprawne powiązania zewnętrzne i wewnętrzne) dla wykorzystania położenia, walorów, istniejących rezerw i potencjału oraz podniesienia atrakcyjności gminy,
- przebudowa całego ciągu drogi krajowej nr 6 /w ramach obszaru potencjalnego wielofunkcyjnego rozwoju/ oraz modernizacja linii kolejowej Szczecin-Gdańsk,
- modernizacja głównych odcinków oraz niezbędne uzupełnienia sieci dróg powiatowych pozwalających na dogodniejsze zewnętrzne połączenia obszaru gminy z drogami krajowymi i wojewódzkimi, siedzibami powiatu i sąsiednich gmin oraz pomiędzy miejscowościami,
- przeprowadzenie niezbędnych uzupełnień w sieci dróg gminnych z uwzględnieniem ich standardu oraz znaczenia w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy,
- likwidacja niebezpiecznych miejsc na sieci drogowej /skrzyżowanie w Mianowicach/,
- ustalenie zasad i rozmieszczenia miejsc obsługi podróżnych na sieci drogowej gminy,
- utworzenie na obszarze gminy sieci tras rowerowych /w nawiązaniu do systemu ścieżek rowerowych Polski Północnej/,
- zintegrowanie komunikacji rowerowej z innymi środkami transportu (samochód, pociąg) w celu umożliwienia codziennych dojazdów do pracy, szkoły oraz wyjazdów rekreacyjnych i turystycznych.

Cele i kierunki rozwoju gminy w zakresie infrastruktury technicznej

- zapewnienie powszechnej dostępności i utrzymanie ciągłości dostaw wody odpowiedniej jakości,
- odprowadzenie ścieków z obszarów zurbanizowanych z zapewnieniem warunków ich oczyszczania zgodnie z wymogami ochrony środowiska,
- usuwanie odpadów stałych z terenów zurbanizowanych z zapewnieniem pełnego sanitarnego ich unieszkodliwiania w sposób zgodny z wymogami ochrony środowiska,
- rozwój gazyfikacji przewodowej,
- zapewnienie powszechnej dostępności do usług telekomunikacyjnych przewodowych,
- zapewnienie dostępności do usług telefonii bezprzewodowej na terenie gminy,
- zwiększenie efektywności użytkowania energii i stopniowa zamiana nośników energii na mniej szkodliwe ekologicznie.

2.3 Kształtowanie struktury przestrzennej gminy.

Główne elementy struktury przestrzennej gminy Damnica stanowią:

- sieć osadnicza,
- droga ekspresowa S6,
- linia kolejowa,
- obszary przestrzeni rolniczej,
- obszary leśne,
- rzeka Łupawa,
- obszary współtworzące sieć ekologiczną gminy,
- obszar potencjalnego wielofunkcyjnego rozwoju wzdłuż drogi S6, a w tym:
- pasmo preferowanego rozwoju osadnictwa.

Podstawowymi cechami struktury przestrzennej gminy są:

- dominacja dróg komunikacji o znaczeniu ponadregionalnym, a w szczególności drogi ekspresowej S6,
- potencjalny rozwój zainwestowania w obszarze najbliższego otoczenia drogi S6,
- potencjalny rozwój osadnictwa podmiejskiego, /w ramach potencjalnego rozwoju zainwestowania w sąsiedztwie drogi S6/, słabo związanego z ośrodkiem gminnym,
- centralne położenie dużego obszaru leśnego,
- pasmo doliny Łupawy jako krajowy korytarz ekologiczny,
- różnorodność otwartych przestrzeni rolniczych, w tym obszar szczególnie predystynowany do gospodarki ekologicznej

Istotnymi czynnikami kształtowania struktury przestrzennej gminy Damnica będzie rozwój:

a/ funkcji gospodarczych w tym w ramach:

- strefy potencjalnego wielofunkcyjnego rozwoju zainwestowania w obszarze najbliższego otoczenia drogi S6,
- strefy potencjalnego rozwoju funkcji osadnictwa podmiejskiego /w ramach potencjalnego rozwoju zainwestowania w sąsiedztwie drogi S6/,
- strefy rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- strefy przestrzeni leśnej,
- istniejącego zainwestowania gospodarczego funkcjonującego w poszczególnych jednostkach osadniczych,
- obszarach potencjalnego rozwoju funkcji gospodarczych wyznaczonych w miejscowościach Saborze, Mianowice i Domaradz

b/ funkcji ochronnych w tym w ramach:

- istniejących i przewidywanych form ochrony przyrody takich jak: obszar chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, pomniki przyrody/,
- chronionej rolniczej przestrzeni produkcyjnej,

- chronionych obszarów leśnych,
- stref, terenów i obiektów ochrony dziedzictwa kulturowego,
- stref ograniczonego użytkowania wynikających z występowania obiektów specjalnych.

W koncepcji rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica, uwzględniono możliwość rozwoju zainwestowania w ramach pasma preferowanego rozwoju osadnictwa, nie przewidując jednocześnie istotnego rozwoju przestrzennego istniejących jednostek osadniczych

W przypadku małych i peryferyjnie położonych jednostek, można spodziewać się utrwalenia tendencji zanikowej. Niezależnie od tego, proponuje się zasadę dopuszczania do rozwoju przestrzennego, według potrzeb każdej jednostki osadniczej, w dowolnej lokalizacji ale w ścisłym i bezpośrednim nawiązaniu do istniejącego układu przestrzennego - pod warunkiem uwzględnienia wymagań ochronnych. Nowa zabudowa, rozplanowaniem i formą budynków, powinna wzmocniać tradycyjny, pozytywny krajobraz wiejski.

Obszar potencjalnego wielofunkcyjnego rozwoju w ciągu drogi S6

Przyjmuje się, że w związku z modernizacją drogi krajowej nr 6, przekształceniem jej w dwujezdniową drogę ekspresową klasy drugiej (S6) i intensyfikacją ruchu na tej drodze oraz ze względu na wzrost jej znaczenia gospodarczego, wzrośnie w istotnym stopniu zainteresowanie inwestycyjne terenami bezpośrednio do niej przyległymi.

Biorąc pod uwagę cały zespół uwarunkowań, związanych z techniczną, funkcjonalną i krajobrazową ochroną drogi, trzeba przyjąć, że największe naciski inwestycyjne będą dotyczyły co najmniej dwu- trzykilometrowego pasa terenu po obu stronach drogi, z wykluczeniem powierzchni leśnych.

Dla uniknięcia ryzyka chaosu przestrzennego, proponuje się objąć tą przestrzeń szczególnymi rygorami gospodarki przestrzennej, polegającymi na wyborze funkcji przewidywanego rozwoju i rezerwowaniu wybranych terenów dla ich przyszłej realizacji oraz chronienie pozostałych terenów przed zainwestowaniem.

Z tego względu studium wskazuje dwie formy uwzględniające w/w potrzeby:

- wyznaczenie pasma preferowanego rozwoju osadnictwa,
- wyznaczenie pasma potencjalnego rozwoju funkcji gospodarczych.

Ze względu na małą odległość i dogodny dojazd do Słupska, właściwe jest rezerwowanie terenów na rozwój osadnictwa podmiejskiego. W studium proponuje się wyznaczenie na ten cel „pasma preferowanego rozwoju osadnictwa”.

Inne funkcje, szczególnie gospodarcze, jak usługowo-produkcyjne, mogą rozwijać się w oparciu o istniejące przy drodze S6 miejscowości: Saborze, Mianowice i Domaradz.

Pasma preferowanego rozwoju osadnictwa

W obszarze potencjalnego wielofunkcyjnego rozwoju w ciągu drogi S6, postuluje się utworzenie pasma osadnictwa, opartego o rozwijane przestrzennie istniejące miejscowości,

w ciągu: Zagórzycza - Karzniczka - Zagórzyczki - Stara Dąbrowa oraz rozwój wsi gminnej Damnica.

Istotą struktury przestrzennej pasma powinna być sieć niewielkich jednostek osadniczych, krajobrazowo i akustycznie izolowanych zielenią i o atrakcyjnej formie przestrzennej, z silnym ośrodkiem usługowym w Zagórzycy - Karzniczce, uzupełnianym przez Starą Dąbrowę. Jednostki te mogą łączyć funkcję mieszkalną z siedliskową i lotniskową, z zachowaniem form właściwych dla zabudowy wiejskiej, nawiązujących do zabudowy zagrodowej

Podstawowym warunkiem realizacji funkcji osadniczej w paśmie, powinno być zmniejszenie uciążliwości lotniska w Redzikowie. Ewentualne, dalsze funkcjonowanie lotniska umożliwiłoby realizację osadnictwa jedynie w okolicach Starej Dąbrowy.

Utworzenie pasma wyklucza lokalizację rozważanego na etapie koncepcji w tym obszarze, gminnego wysypiska - jego lokalizacja była traktowana, jako alternatywna i ostatecznie w studium nie została uwzględniona.

3. KIERUNKI ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

3.1 Kierunki rozwoju wiodących funkcji gminy.

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica” przyjęto za wiodące funkcje gminy:

- gospodarkę rolną i leśną,
- działalność produkcyjno-usługową,
- mieszkalnictwo,
- turystykę i rekreację

3.1.1 Kierunki zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gmina Damnica posiada charakter wybitnie rolniczy o czym decydują uwarunkowania przyrodnicze, rodzaj i rozmiary zainwestowania produkcyjnego oraz wieloletnie tradycje. Rolnictwo pozostanie podstawową funkcją obszaru gminy przy jednoczesnym harmonijnym rozwoju funkcji pozostałych.

Głównym celem realizowanym w przestrzeni rolniczej będzie optymalne wykorzystanie potencjału rolnictwa i rybactwa, restrukturyzacja i modernizacja sektora rolno-żywnościowego i dostosowanie działalności wytwórczej do predyspozycji użytkowych środowiska naturalnego oraz rozwój przetwórstwa bazującego na surowcach lokalnych.

Podstawowe kierunki działań niezbędne dla realizacji celu:

1. Ochrona gruntów rolnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze oraz degradacją.
2. Restrukturyzacja sektora rolnego.
3. Poprawa sytuacji dochodowej rolników.
4. Poprawa wykorzystania produktywności przestrzeni rolniczej.

5. Ekologizacja rolnictwa.
6. Ochrona wartości przyrodniczych obszarów wiejskich.
7. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

1. Ochrona gruntów rolnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze oraz degradacją została umocowana prawnie w ustawie o ochronie środowiska oraz szczegółowo w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Za szczególnie chronione przed użytkowaniem nierolniczym uznane zostały użytki rolne najwyższych klas bonitacyjnych - kl. I-III oraz grunty rolne wytworzone z gleb pochodzenia organicznego kl. IV, V i VI. Wyłączenie z użytkowania rolniczego takich użytków rolnych wymaga formalnej procedury oraz wysokich opłat.

Z uwagi na bardzo wysoką jakość gleb, ochroną objęto ok. 70 % użytków rolnych gminy. Są to użytki klas II-IV oraz użytki niższych klas pochodzenia organicznego. Z uwagi na niewielki obszar, ochroną obejmuje się także naturalne użytki zielone mogące stanowić bazę paszową lub lokalne systemy przyrodnicze (z wyjątkiem najmniej wartościowych użytków - kl. VI pochodzenia mineralnego). Ochroną obejmuje się także torfowiska i naturalne oczka wodne.

Obszar wzdłuż przewidzianej do modernizacji drogi krajowej nr 6, przebiega przez strefę o korzystnych warunkach dla rolnictwa i dużym udziale gleb chronionych. W obszarze tym, z uwagi na kształtujące się wraz z modernizacją i rozbudową drogi potencjalne pasmo przyspieszonego rozwoju, przewiduje się zwiększone potrzeby terenowe pod inwestycje nierolnicze. Na te cele zaleca się przeznaczanie w pierwszej kolejności najsłabszych użytków rolnych (V i VI klasy bonitacyjnej).

2. Restrukturyzacja sektora rolnego w celu jego przystosowania do zmieniających się uwarunkowań ekonomicznych i społecznych wynika z polityki państwa. Kierunki przebudowy rolnictwa będą dotyczyły:

- poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych,
- modernizacji gospodarstw dla poprawy efektywności gospodarowania i standardów jakościowych produktów rolnych, będących warunkiem wzrostu konkurencyjności produktów żywnościowych na rynkach krajowych i zagranicznych,
- rozwoju przetwórstwa rolnego i systemu obsługi rolnictwa,
- poprawy struktury jakościowej użytków rolnych poprzez wyłączenie z produkcji gruntów marginalnych,

Dotychczasowe procesy prywatyzacyjne i restrukturyzacyjne zachodzące w rolnictwie nie spowodowały znaczącej poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych. Zaznaczyła się tendencja do polaryzacji w kierunku zwiększania liczby gospodarstw najmniejszych (1-2 ha) oraz dużych i bardzo dużych (powyżej 20 ha).

Poprawa struktury obszarowej indywidualnych gospodarstw rolnych będzie dotyczyła przede wszystkim gospodarstw rozwojowych, których użytkownicy wiążą swoją przyszłość z efektywną działalnością rolniczą. Na poprawę struktury obszarowej wpływać będzie obrót ziemią, wymiana i scalanie gruntów, preferencje przy zakupie ziemi z ANR na powiększenie gospodarstw przez młodych rolników. Konieczna jest ocena potencjalnych możliwości obszarowych Zasobu WRSP, niezbędnych do zaspokojenia potrzeb nowo

powstających i ulepszanych gospodarstw towarowych. Przewidywane jest umocnienie formy dzierżawy poprzez użytkowanie dzierżawionych gospodarstw na prawach zbliżonych do własności.

Warunkiem przebudowy strukturalnej rolnictwa jest zastosowanie znacznych środków finansowych oraz innych instrumentów socjalnych ze strony państwa. Dotyczy to rolników gospodarujących w małych obszarowo gospodarstwach, nie mających perspektyw na modernizację, powiększenie lub rozszerzenie skali produkcji rolnej. Ta grupa gospodarstw, produkujących głównie na samozaopatrzenie lub w celu uzyskania dodatkowego źródła dochodu (tzw. gospodarstwa socjalne), objęta będzie pomocą państwa w ramach środków kierowanych na pozarolniczy rozwój obszarów wiejskich. Pomoc ta będzie miała na celu przekwalifikowanie zawodowe osób pragnących znaleźć pracę lub podejmujących działalność, jak również tworzących nowe miejsca pracy poza rolnictwem.

Stopniowemu odchodzeniu z rolnictwa użytkowników gospodarstw socjalnych będzie służył także system wcześniejszych emerytur strukturalnych, rent socjalnych oraz rekompensat za zaprzestanie produkcji rolnej. Nowelizowana ustawa o ubezpieczeniach społecznych ma na celu wprowadzenie mechanizmów stymulujących przekształcenia strukturalne w rolnictwie. Działania te umożliwią stopniowe powiększenie gospodarstw wysokotowarowych, nowoczesnie wyposażonych i zarządzanych.

Warunkiem wzrostu konkurencyjności gospodarstw oraz wzmocnienia pozycji producenta rolnego na rynku jest modernizacja gospodarstw w kierunku poprawy jakości oraz standardów zdrowotnych produktów żywnościowych, przy równoczesnym wzroście efektywności jednostkowej produkcji.

Niezbędne są działania inspirujące rolników do samoorganizowania się w grupy wspólnego działania oraz aktywizacji istniejącej w gminie grupy producentów trzody chlewnej. Tworzenie grup wspólnego interesu: grup producenckich (np. zbóż, ziemniaków), grup wspólnego użytkowania maszyn i narzędzi rolniczych, itp. wpłynie na poprawę warunków gospodarowania rolniczego (wspólny zakup środków do produkcji rolnej, sprzedaż większych standaryzowanych partii płodów, większy udział w rynku pierwotnym i wtórnym produktów, szerszy dostęp do nowoczesnych, specjalistycznych maszyn i urządzeń).

Przestrzeń rolnicza gminy, o bardzo dużym potencjale produkcyjnym praktycznie pozbawiona jest ogólnie dostępnych jednostek technicznej obsługi rolnictwa. Problem ten dotyczy szczególnie rolników indywidualnych. Potrzebne są działania na rzecz tworzenia lokalnych, specjalistycznych jednostek usługowych np. w ramach rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości wiejskiej.

Przetwórstwo rolne na obszarze gminy było, przed okresem transformacji, gałęzią bardzo silnie rozwiniętą i funkcjonowało w oparciu o sektor uspołeczniony i spółdzielczy (obiekty przemysłu paszowego, spirytusowego, owocowo-warzywnego, mięsnego, młynarskiego). Obecnie zakłady te są nieczynne lub zostały zlikwidowane, a drobne przetwórstwo funkcjonuje w bardzo ograniczonym zakresie w sektorze prywatnym. Niezbędne są działania na rzecz odbudowy bazy przetwórczej. Preferowane są niewielkie zakłady (ubojnie, przetwórnice warzyw i oleju przemysłowego, młyny, wędzarnie ryb i inne, w zależności od potrzeb rynku i możliwości obszaru).

Nowelizowana ustawa o spółdzielniach rolniczych ma na celu odbudowę i rozwój spółdzielczości rolniczej. Tworzone na nowych zasadach spółdzielnie rolników - producentów umożliwią swoim członkom wzrost dochodów a także kontrolę i faktyczny udział w ich zarządzaniu, ułatwią także budowę powiązań ekonomiczno-organizacyjnych producentów rolnych z rynkiem produktów rolno-spożywczych.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy charakteryzuje się niewielkim udziałem gruntów marginalnych. Zaliczono do nich większość użytków rolnych klasy V i VI, grunty ANR-gorszej jakości, od wielu lat nie uprawiane, z widocznymi oznakami naturalnej sukcesji leśnej; użytki rolne znacznie oddalone od ośrodków gospodarczych i siedlisk rolniczych, strefy izolacyjne wokół wysypisk odpadów. Docelowym kierunkiem zagospodarowania tych gruntów jest zagospodarowanie nierolnicze, głównie leśne, a także budowlane i rekreacyjne. Sukcesywne wyłączenie tych gruntów z produkcji rolnej przyczyni się do poprawy ogólnej jakości przestrzeni rolniczej a nierolnicze ich zagospodarowanie - do wzmocnienia innych funkcji, równoważących rozwój obszaru gminy.

3. Poprawa sytuacji dochodowej rolników jest jednym z głównych celów nakreślonych w programach rządowych. Rozwój rolnictwa, wspomagany specjalistyczną obsługą, powinien przynosić wymierne efekty ekonomiczne. Poprawa sytuacji dochodowej rolników uzależniona jest zarówno od wzrostu opłacalności produkcji rolnej, jak również od dodatkowych źródeł zwiększających dochody z rolnictwa. Należy dążyć do tworzenia w gospodarstwach rolnych dodatkowych źródeł dochodu, takich jak: drobne przetwórstwo rolne, działalność agroturystyczna, pielęgnacja zalesień porolnych itp.

We wsiach indywidualnych położonych na obszarach atrakcyjnych turystycznie (rzeka, lasy, walory kulturowe i krajobrazowe) dodatkowym źródłem dochodu z gospodarstwa może być agroturystyka. Do rozwoju takiej funkcji preferowane są wsie: Bięcino, Mrówczyno, Łebień, Strzyżyno, Stara Dąbrowa, Dąbrówka.

4. Dopłaty bezpośrednie dla rolników - do końca 2013 r.

Rada ministrów ds. rolnictwa Unii Europejskiej przedłużyła do końca 2013 roku uproszczony system dopłat bezpośrednich dla polskich rolników.

Polska mogła stosować uproszczony system dopłat bezpośrednich przez pierwsze trzy lata od daty akcesji z możliwością przedłużenia o dwa kolejne czyli do końca 2008 r.

Na szczycie w Kopenhadze w grudniu 2002 roku Polska zgodziła się na stopniowe zwiększanie dopłat z 25 proc. w pierwszym roku obecności Polski w UE do 100 proc. w roku 2013. Polscy rolnicy będą mogli produkować od kwietnia 2010 w sumie 9,568 mln ton mleka rocznie. Zgoda ministrów rolnictwa krajów UE na zwiększenie produkcji ma być krokiem ku zapowiadанemu przez KE całkowitemu zniesieniu kwotowania produkcji mleka z końcem marca 2015 roku.

5. Zwrot podatku akcyzowego.

Kwestie tą reguluje ustawa z dnia 10 marca 2006 r. o zwrocie podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej (Dz. U. z dnia 30 marca 2006 r.) Ustawa określa zasady oraz tryb zwrotu podatku akcyzowego, zwanego dalej "zwrotem podatku", zawartego w cenie oleju napędowego oznaczonego kodem CN

2710 19 41 do 2710 19 49, wykorzystywanego do produkcji rolnej, zwanego dalej "olejem napędowym".

6. Kierunki rozwoju gospodarki obszarów wiejskich w latach 2007–2013

Od wielu już lat Unia Europejska zachęca kraje członkowskie do budowy pozarolniczej gospodarki na wsi i przeznaczają znaczne środki na cele rozwoju obszarów wiejskich, a w tym głównie na pozarolnicze miejsca pracy na wsi. Określiła też cele, w tym ich hierarchię (a więc priorytety) rozwoju obszarów wiejskich. Dotyczy to zwłaszcza lat 2007–2013. Wynika to z faktu, iż budżet Unii Europejskiej opracowywany jest i uchwalany na 7 lat. Tymczasem zakłada się, że przydzielone środki na lata 2007–2013 powinny być wykorzystane w okresie nie dłuższym niż 2007–2015. Stąd też we wszystkich dokumentach zaznacza się, iż uchwalone środki na lata 2007–2013 mogą być dla beneficjentów źródłem finansowania w latach 2007–2015.

„Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich i różnicowanie obszarów wiejskich”. Oznacza to, że część środków przeznaczanych powinno na różne cele poprawy życia na wsi. Mogą one mieć różne formy począwszy od tworzenia nowych miejsc pracy do różnych form pomocy poszczególnym rodzinom. Zarówno unijna myśl gospodarcza jak i polska wysuwają kwestię tworzenia nowych miejsc pracy na wsi jako kwestie kluczowe.

7. Poprawa wykorzystania produktywności przestrzeni rolniczej. Bardzo wysoki potencjał produkcyjny gleb umożliwia uprawę i uzyskiwanie wysokich plonów nawet najbardziej wymagających roślin uprawnych a także produkcję wartościowych roślin pastewnych na potrzeby rozwoju hodowli. Na poprawę produktywności przestrzeni rolniczej wpłynie koncentracja i specjalizacja produkcji w gospodarstwach rozwojowych, rozszerzenie struktury upraw o dodatkowe rośliny (w tym: służące do produkcji artykułów nieżywnościowych). Część północna i południowo-wschodnia gminy, to tereny o predyspozycjach do wysokotowarowej produkcji rolnej, wynikających z dominacji bardzo dobrych gleb i rozwiniętego zaplecza produkcyjnego.

Gmina posiada duże możliwości rozwoju hodowli, szczególnie trzody chlewnej. Na obszarach o przewadze mniejszych gospodarstw zalecane jest prowadzenie bardziej pracochłonnych kierunków produkcji (np. uprawa krzewów jagodowych, truskawek, warzyw itp.). Istnieje możliwość rozwoju gospodarki rybackiej w oparciu o istniejące i potencjalne ośrodki hodowli ryb.

8. Ekologizację rolnictwa proponuje się na terenach o znacznych walorach przyrodniczych, na części projektowanego obszaru chronionego krajobrazu Dolina Łupawy. Tereny te charakteryzują się mniej korzystnymi warunkami glebowymi oraz znaczną liczbą małych i średnich indywidualnych gospodarstw rolnych. Do produkcji ekologicznej preferuje się wsie Łebień oraz Strzyżyno.

W rejonach tych powinien być wspierany mniej intensywny sposób gospodarowania rolniczego, którego efektem będą płody rolne o wyższych wartościach zdrowotnych i smakowych niż produkty pochodzące z upraw konwencjonalnych. Rolnictwo ekologiczne może stanowić uzupełnienie tradycyjnego lub nowoczesnego rolnictwa. Ten model produkcji żywności wymaga dużej wiedzy producentów oraz znacznych nakładów.

9. Ochrona wartości przyrodniczych obszarów wiejskich. Jednym z warunków realizacji podstawowego celu, jakim jest zrównoważony rozwój obszaru gminy jest racjonalna i bezpieczna dla jakości środowiska naturalnego gospodarka rolna i rybacka.

Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego jest częścią polityki strukturalnej rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Rolnictwo pełni ważną i pozytywną rolę w utrzymaniu walorów przyrodniczych i krajobrazowych środowiska lecz z drugiej strony jest źródłem jego degradacji (wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, flory i fauny).

Gospodarka rolna i rybacka powinny być prowadzone z zachowaniem wymaganych zasad ochrony środowiska naturalnego, szczególnie na terenach gospodarki skoncentrowanej i wysokotowarowej.

Program scaleń nie powinien prowadzić do zaniku wartościowych składników znajdujących się w agrocenozach, takich jak użytki ekologiczne, zadrzewienia śródpolne itp.

Koncentracja i specjalizacja produkcji rolnej nie może prowadzić do nadmiernej chemizacji, degradacji bądź likwidacji oczek wodnych, drobnych cieków i strumieni, uszczuplenia bądź umniejszenia wartości trudno odnawialnych zasobów przyrodniczych (wody podziemne, gleby organiczne itp.).

Dla zapewnienia ładu przestrzennego oraz rozwoju jednostek gospodarczych zgodnego z zasadą ekorozwoju, obok miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego będą tworzone na szczeblu lokalnym - gmina (również ponadlokalnym - powiat i regionalnym - województwo), programy ekorozwoju, którym podporządkowany będzie całokształt działań na rzecz rozwoju zrównoważonego.

10. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich jest niezbędny w celu zmniejszenia niekorzystnych zjawisk wywołanych zmianami transformacyjnymi w rolnictwie. Na większości obszaru gminy znajdują się tereny stanowiące pozostałość po wielkoprzestrzennej, uspołecznionej gospodarce rolnej, z problemami strukturalnego bezrobocia. Także w rolnictwie indywidualnym zaznacza się bezrobocie (ukryte), a dochody z gospodarstw rolnych stanowią wyłączne lub główne źródło utrzymania dla niespełna połowy użytkowników.

Zmiany strukturalne w rolnictwie wymagają kompleksowych przekształceń na obszarach wiejskich, prowadzących do polepszenia warunków życia i pracy mieszkańców. Niezbędne są działania zmierzające do poprawy następujących struktur:

- wzrostu zatrudnienia na wsi, poprzez zwiększenie ilości miejsc pracy poza rolnictwem a także stworzenie dodatkowych źródeł, uzupełniających dochody z gospodarstw rolnych,
- podnoszenia poziomu wykształcenia ludności wiejskiej, w tym rolniczej,
- poprawy infrastruktury technicznej i społecznej, w celu podniesienia atrakcyjności wsi, jako miejsca lokowania nowych inwestycji produkcyjno-usługowych i mieszkaniowych.

Niezbędne są działania na rzecz aktywizacji środowisk lokalnych np. poprzez kreowanie lokalnych liderów, tworzenie sieci partnerstwa lokalnego, wspieranie wykorzystania lokalnego potencjału rozwojowego itp. Kreowanie i wspieranie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich może się odbywać m.in. poprzez:

- promocję obszaru gminy, jako atrakcyjnego miejsca inwestowania i zamieszkania,

- stosowanie zachęt i preferencji dla potencjalnych inwestorów i przedsiębiorców, prowadzenie systemu poręczeń i gwarancji,
- organizowanie szkoleń, rozwój doradztwa (szczególnie ekonomiczno-finansowego dla przyszłych przedsiębiorców itp.),
- wspieranie wytwarzania przez mieszkańców gminy produktów markowych, regionalnych i tradycyjnych.

Gmina, z racji swego położenia w bezpośrednim sąsiedztwie Słupska, może stać się dla mieszkańców miasta atrakcyjnym miejscem zamieszkania lub pracy i zamieszkania, co korzystnie wpłynie na aktywizację społeczności lokalnej i rozwój obszaru gminy.

Należy uporządkować i zagospodarować wolne, uzbrojone tereny, pozostałe po zlikwidowanych lub nieużytkowanych rolniczych obiektach produkcyjno-usługowych. Na terenach tych preferuje się lokalizowanie obiektów i działalności zwiększających przyrost nowych miejsc pracy na wsi (przetwórstwo rolne, rzemiosło, usługi produkcyjne itp.). Działania te należy prowadzić wspólnie z ANR.

Kierunki kształtowania przestrzeni rolniczej zostały przedstawione na planszy studium w skali 1:10 000, na której wyznaczono:

1. Obszary użytków rolnych chronionych przed zmianą przeznaczenia

Stanowią je obszary gruntów ornych o przewadze kompleksów glebowo-rolniczych 2-5 i 8 (kl.II-IV) oraz trwałych użytków zielonych 2z i 3z (kl. II-VI z wyj. użytków kl. VI wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego). Obszary te są wyłączone z zabudowy. W uzasadnionych przypadkach, dopuszcza się budowę nowych siedlisk rolniczych, pod warunkiem posiadania przez użytkownika gospodarstwa rolnego co najmniej 5 ha użytków rolnych funkcjonalnie związanych z planowanym siedliskiem.

2. Obszary pozostałych użytków rolnych

Są to obszary gruntów ornych o przewadze kompleksów glebowo-rolniczych 6 i 7 pochodzenia mineralnego (kl. V i VI) oraz użytki zielone kl. VI pochodzenia mineralnego.

3. Obszary preferowane do rozwoju rolnictwa ekologicznego.

Są to obszary położone na terenach posiadających znaczne walory przyrodnicze i krajobrazowe o utrwalonych, tradycyjnych sposobach gospodarowania rolniczego. Charakteryzują się słabszymi warunkami glebowymi i dużym udziałem indywidualnych gospodarstw rolnych

3.1.2 Kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Na obszarach produkcji rolnej, zajmujących około 60 % (18 663 tys. ha) powierzchni Polski, przebiegają intensywne procesy ekologiczne, mające wpływ na zachowanie różnorodności biologicznej. W ostatnich latach rolnictwo podlega procesom transformacji do warunków gospodarki rynkowej.

W początkowej fazie nastąpił regres w wielu sektorach produkcji rolnej, który przejawiał się między innymi zmniejszeniem zużycia nawozów mineralnych i środków ochrony roślin. Pogłębiły się także różnice międzyregionalne w zakresie struktury agrarnej obszarów wiejskich,

wykorzystania potencjału produkcyjnego gleb, stanu zatrudnienia, nakładów na produkcję rolną oraz w efektywności produkcyjnej. Można wyróżnić regiony rolnicze o wysokim poziomie rozwoju i o wskaźnikach produkcji rolnej porównywalnych z krajami wysokorozwiniętymi oraz obszary zdecydowanie niskiej produktywności.

Przyspieszeniu uległ proces odłogowania i marginalizacji gruntów rolnych zwłaszcza na terenach należących do byłych PGR-ów.

W skali całego kraju dominują gospodarstwa rodzinne, kilkuhektarowe o małych zasobach kapitałowych (80% nie przekracza 10 ha), tradycyjnych metodach gospodarowania i o małej produktywności. Według szacunkowych danych jedynie 30% gospodarstw rolnych odpowiada standardom europejskim. Z ekologicznego punktu widzenia jest to sytuacja korzystna, ponieważ na wielu obszarach została zachowana duża różnorodność biologiczna, zarówno samych agrocenoz (zwłaszcza użytków zielonych), jak i całej przestrzeni rolniczej.

Dla całej Gminy Damnica oraz w szczególności dla terenów objętych zmianą studium ustala się następujące kierunki działań:

- 1. Ograniczanie mutagenności środowiska lub niezamierzonej selekcji na skutek stosowania różnych substancji chemicznych.**
- 2. Przeciwdziałanie eliminacji gatunków szczególnej troski na skutek intensywnego stosowania agrotechniki (w tym szczególnie chemii) lub uprzywilejowaniu jednych gatunków (np. azotolubnych, monofagicznych), które wypierają na drodze konkurencji inne.**
- 3. Przeciwdziałanie głębokim zmianom w warunkach środowiskowych w stosunku do stanu pierwotnego (np.: osuszenie środowiska, podniesienie insulacji podłoża, zwiększenie erozji wodnej i wietrznej).**
- 4. Zachowywanie terenów nieprzydatnej do uprawy (nieużytków), będących ważnymi ostojami dla rodzimej flory i fauny, w tym gatunków o bardzo niskich liczebnościach.**
- 5. Ograniczanie procesu przekształcania ekosystemów względnie naturalnych na uprawne (np.: łąk i pastwisk, mokradel i torfowisk w pola orne).**
- 6. Przeciwdziałanie uproszczeniu struktury ekosystemów w kierunku zmniejszenia różnorodności gatunkowej, aż do upraw monokulturowych bez stosowania płodozmianu, z zastosowaniem intensywnej chemizacji.**
- 7. Zachowywanie zespołów roślinnych i związanej z nimi fauny, towarzyszących określonym roślinom uprawnym (chwastów).**
- 8. Zachowanie optymalnej struktury przestrzennej przyrody na obszarach produkcji rolnej.**
- 9. Wprowadzanie w przestrzeni roślinności wysokiej (zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych), szczególnie w postaci liniowej oraz jako niezbędnej fitomelioracji (bariery biogeochemiczne dla splotu biogenów).**

10. Realizacja odpowiedniej polityki rolnej wymaga również podjęcia następujących działań strategicznych:

- **przeprowadzenie modernizacji systemów melioracyjnych - szczególnie na terenach wododziałowych i zlewni pierwszorzędowych w kierunku poprawy warunków uwilgotnienia gruntów.**

Lasy pokrywają 27,8 % powierzchni kraju i wraz z zadrzewieniami stanowią dominującą w polskim krajobrazie strukturę przyrodniczą, będącą siedliskiem większości przedstawicieli dziko żyjącej flory i fauny. Około 65% ogólnej liczby gatunków występujących w Polsce to gatunki leśne lub związane z lasem.

Na poziomie różnorodności ekosystemów szczególnie bogato reprezentowane są w Polsce leśne biocenozy bagienne. Drobną mozaikowość środowisk i ekosystemów stwarza liczne strefy przejściowe o wysokiej różnorodności biologicznej.

Stopień antropogenicznych przekształceń lasów w Polsce jest bardzo zróżnicowany: od zamierających monokultur świerkowych w górach, poprzez zdegradowane bory sosnowe, do bogatych, dobrze zachowanych i zagospodarowanych lasów mieszanych i liściastych oraz objętych prawną ochroną lasów zbliżonych do naturalnych w rezerwach i parkach narodowych. Zmiany powodowane są kompleksem czynników, wśród których jako najważniejsze wymienia się: zanieczyszczenie środowiska, wadliwe użytkowanie terenów, stosowane technologie oraz fragmentację szaty leśnej.

Na obecny stan leśnej różnorodności biologicznej największy wpływ wywarły procesy gospodarcze a w ostatnich dziesięcioleciach niekorzystne oddziaływania zanieczyszczeń atmosfery, wody i gleby, negatywne zjawiska pogodowe oraz nierozpoznane jeszcze skutki zmian klimatycznych.

Intensywna gospodarka leśna oznaczała uproszczone sposoby zagospodarowania, zwłaszcza poprzez stosowanie w nadmiarze rębni zupełnej, rygorystyczne usuwanie drzew martwych (posusz), stosowanie tzw. wieków rębności niższych niż wiek określający fizjologiczne granice zdolności przyrostowych gatunków drzewiastych, upowszechnienie intensywnych technologii szkółkarskich itp.

Różnorodność biologiczną ograniczyło zastąpienie naturalnej sukcesji sztucznym odnowieniem, konkurencji wewnątrzgatunkowej - sztuczną selekcją i cięciami pielęgnacyjnymi, ukierunkowanymi na wysoką produkcję drewna i pożądane cechy surowcowe.

Do intensywnych, "rolniczych" i biologicznie unifikujących technologii, które okresowo pojawiły się w zagospodarowaniu lasu, należały głębokie orki, nawożenie mineralne, schematyczne cięcia liniowe.

Część obszarów leśnych oraz większość dolin rzecznych stanowiących podstawowe korytarze ekologiczne i zapewniające zachowanie powiązań biologicznych nie objęta jest żadną formą ochrony przyrody i pozostaje pod presją inwestycji zagrażających ich ciągłości i otwartemu charakterowi. Należy unikać fragmentacji zwartych kompleksów leśnych poprzez lokalizację na ich terenach inwestycji liniowych (zwłaszcza dróg) oraz dążyć do łączenia rozdrobnionych kompleksów leśnych, poprzez dolesienia w celu odbudowy korytarzy ekologicznych umożliwiających swobodną migrację zwierząt. Bezwzględnie konieczne jest utrzymanie aktualnej powierzchni dużych i zwartych kompleksów leśnych będących istniejącymi lub potencjalnymi ostojami zwierzyny.

Dla całej Gminy Damnica oraz w szczególności dla terenów objętych zmianą studium ustala się następujące kierunki działań:

- 1. Właściwe kształtowanie struktury fitocenozy jako elementu decydującego o składzie gatunkowym całej biocenozy leśnej; właściwe kształtowanie oznacza przede wszystkim zgodność składu gatunkowego z potencjalną roślinnością naturalną.**
- 2. Preferowanie i ochrona rodzimych, dzikich gatunków leśnej flory i fauny.**
- 3. Ochrona możliwie dużej liczby genotypów rodzimych gatunków drzew leśnych i ich lokalnych populacji.**
- 4. Kształtowanie i ochrona siedlisk i środowisk życia gatunków związanych z lasem.**
- 5. Różnicowanie warunków świetlnych, wilgotnościowych, termicznych oraz rozbudowa struktury wiekowej i przestrzennej (pionowej i poziomej) drzewostanu.**
- 6. Kształtowanie i utrzymywanie mozaiki faz rozwojowych drzewostanów w szczególności drzewostanów jednogatunkowych.**
- 7. Pozostawienie wyprodukowanej w lesie biomasy, zwłaszcza drewna w różnej postaci, w ilości dopuszczalnej względami sanitarnymi oraz ekonomicznie uzasadnionej.**
- 8. Prowadzenie odnowień naturalnych, ochrona starych drzew, utrzymywanie w lesie drzew zamierających i martwych oraz prowadzenie działań imitujących procesy naturalne.**
- 9. Ograniczanie zrębów zupełnych do niezbędnego minimum uzasadnionego potrzebami odnowienia oraz zmniejszanie w miarę możliwości powierzchni pojedynczego zrębu.**
- 10. Stosowanie technologii użytkowania i praktyk hodowlanych możliwie zbliżonych do naturalnych procesów destrukcyjnych i zakłóceń powodowanych przez czynniki środowiska (wiatr, śnieg, pożar, ogniska chorobowe, luki powodowane występowaniem owadów itp.) oraz prowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych wykorzystujących naturalne procesy różnicowania się indywidualnego i grupowego drzew, procesy konkurencji i wydzielania się drzew martwych.**

3.1.3 Kierunki zagospodarowania obszarów leśnych.

Gmina Damnica charakteryzuje się stosunkowo niską lesistością (29,1 %), co wynika z występowania bardzo korzystnych warunków przyrodniczo-glebowych dla funkcji rolnej oraz dominacji przestrzennej użytków rolnych. Mimo to, lasy pełnią na obszarze gminy ważne funkcje ekologiczne (ochronne), gospodarcze (produkcyjne) i społeczne.

Sposób kształtowanie obszarów leśnych wynika z polityki leśnej państwa prowadzonej zgodnie z zasadami trwale zrównoważonej gospodarki leśnej. Rozumiana jest ona jako działalność zmierzająca do ukształtowania struktury lasów i ich wykorzystania w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowania ich bogactwa, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności. Obszary leśne powinny wypełniać,

teraz i w przyszłości, wszystkie ważne ochronne, gospodarcze i socjalne funkcje na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów.

Taki model gospodarowania łączy wymagania wzrostu gospodarczego z potrzebami ochrony przyrody na przestrzeni długiego okresu czasu przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń. W gospodarce leśnej coraz większe znaczenie nadaje się ochronnym i społecznym wartościom lasu.

Kierunki zagospodarowania przestrzeni leśnej gminy wynikają z uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych obszaru i dotyczą:

- renaturyzacji siedlisk porolnych,
- przebudowy struktury drzewostanów na żyznych siedliskach leśnych o niewykorzystanym potencjale,
- zwiększania powierzchni leśnej i zasobów drzewnych,
- wzmocnienia funkcji ochronnych lasów,
- ochrony gruntów leśnych przed nieuzasadnioną zmianą przeznaczenia na cele nieleśne,
- rozwoju turystyki i rekreacji na obszarach leśnych.

1. **Renaturyzacja siedlisk porolnych.** Przeciętny wiek drzewostanów gminy wynosi ok.50 lat, co świadczy o dużym udziale w strukturze wiekowej drzewostanów młodych, do 40 lat, /wynika to, z prowadzonych po wojnie, wielkoobszarowych zalesień gruntów porolnych/. Niekorzystny jest udział sosny w I i II klasie wieku na tych gruntach, gdzie w większości tworzy monolity, bardzo podatne na gradacje owadzych szkodników i choroby grzybowe. Niezbędne są działania prowadzące do wzmocnienia odporności biologicznej i przywrócenia równowagi ekologicznej tym sztucznym ekosystemom leśnym poprzez zwiększanie stopnia ich naturalności.

Renaturyzacja lasów na siedliskach porolnych powinna w pierwszej kolejności dotyczyć obszarów projektowanych do objęcia ochroną przyrody (obszar chronionego krajobrazu Dolina Łupawy, użytki ekologiczne) oraz w lasach, na których przewiduje się wzmożoną penetrację turystyczno-rekreacyjną. Działania prowadzące do renaturyzacji lasów na siedliskach porolnych powinny być także prowadzone na obszarach lasów ochronnych, ze względu na konieczność ciągłości ich zachowania.

2. **Przebudowa struktury drzewostanów na żyznych siedliskach leśnych o niewykorzystanym potencjale.** Opracowany w 1999 r. operat glebowo - siedliskowy dla Nadleśnictwa Damnica wykazał, że na terenie gminy występują obszary żyznych siedlisk, zajmowanych przez gatunki o mniejszych wymaganiach co do siedliska, takie jak sosna i świerk. Na bogatych siedliskach zajmowanych przez te gatunki drzew powinna być realizowana przebudowa składu gatunkowego.

3. **Zwiększanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych** odbywać się będzie poprzez sukcesywne zalesianie wyłączonych z produkcji gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa oraz obszarów projektowanych do zalesień ze względów ekologicznych (na wododziałach, wzdłuż cieków oraz w strefach ochronnych zbiorników i ujęć wody. Gmina Damnica należy do gmin szczególnie preferowanych do zalesień w Krajowym Programie

zwiększania lesistości. Bardzo dobre gleby na przeważającym obszarze gminy są powodem niewielkiej podaży gruntów do zalesień. Wysokie klasy gleb uniemożliwiają także zalesienia konieczne ze względów środowiskowych. Na tych obszarach proponuje się wprowadzanie różnych form zadrzewień.

Zakłada się zwiększanie powierzchni istniejących kompleksów leśnych poprzez zalesienia gruntów rolnych na obszarach wskazanych w studium oraz na terenach gleb o najniższej produktywności. Grunty przeznaczane do zalesienia wymagają określenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania /w sytuacji braku obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego/.

Zwiększanie zasobów drzewnych, obok zalesiania gruntów marginalnych, powinno się odbywać poprzez pełne wykorzystanie możliwości produkcyjnych siedlisk leśnych.

4. **Wzmocnienie funkcji ochronnych lasów** poprzez zwiększenie powierzchni lasów ochronnych, zwłaszcza wodochronnych.

W ramach sporządzanego obecnie nowego planu urządzania lasu Nadleśnictwa Damnica proponuje się zwiększenie powierzchni lasów ochronnych z 10% do około 30%. Dodatkowe powierzchnie lasów ochronnych wynikają głównie z potrzeby ochrony wód powierzchniowych i podziemnych. Znaczne obszary kompleksów leśnych objęto ochroną z uwagi na ich położenie w odległości 10 km od granic administracyjnych miasta Słupska. Ponadto na terenie gminy występują lasy glebochronne /w tym zabytki archeologiczne i cmentarzyska kurhanowe, otulina szkółki zespolonej/, miejsca gniazdowania ptaków podlegających ochronie gatunkowej.

5. **Ochrona gruntów leśnych przed nieuzasadnionym przeznaczeniem na cele nieleśne** jest obowiązkiem ustawowym. Zmiany przeznaczenia można dokonać wyłącznie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego po wyrażeniu zgody Ministra /grunty leśne stanowiące własność Skarbu Państwa/ lub Wojewody /pozostałe grunty leśne/. Przy lokalizacji nowych lub rozbudowie niezbędnych obiektów związanych z działalnością gospodarczą, turystyczną itp. należy stosować rozwiązania minimalizujące ubytek przestrzeni leśnej oraz skutki ujemnego oddziaływania tych inwestycji. na grunty leśne.

6. **Rozwój turystyki i rekreacji na obszarach leśnych.** W koncepcji rozwoju gminy i w związku z projektowanym na jej obszarze rozwojem funkcji ekologicznej i turystycznej (projektowany obszar chronionego krajobrazu, ścieżki przyrodnicze i rowerowe, parking leśny, tereny rekreacji nad Łupawą) przewiduje się wzrost niewielkiego dotychczas zainteresowania turystyczno-rekreacyjnego ze strony ludności spoza i z obszaru gminy. Przyczyni się do tego także przewidywana urbanizacja w paśmie preferowanego rozwoju osadnictwa w obszarze potencjalnego wielofunkcyjnego rozwoju w ciągu drogi S6. Niezbędne są działania organizacyjno-inwestycyjne, związane z racjonalnym zagospodarowaniem infrastrukturą turystyczną a także organizujące i monitorujące ruch turystyczny na obszarach leśnych.

Na planszy studium wskazano obszary zrównoważonej gospodarki leśnej obejmujące istniejące kompleksy leśne, lasy ochronne /istniejące - ustanowione prawem i projektowane/, oraz grunty proponowane do zalesienia ze względu na niską przydatność dla produkcji rolnej oraz ze względów środowiskowych.

3.1.4 Kierunki rozwoju działalności produkcyjno-usługowej.

Dla potrzeb rozwoju działalności produkcyjno-usługowej w studium gminy wyznaczono „obszary potencjalnego rozwoju funkcji gospodarczych /PG/”.

W ich granicach przewiduje się możliwość lokalizacji zakładów rzemieślniczych, usługowych, produkcyjnych, przemysłowych i składowych - spełniających wymogi wynikające z ograniczeń ochronnych terenu oraz uwzględniających wymogi funkcjonowania istniejącej zabudowy mieszkaniowej i jej wyposażenie w usługi. Zainwestowanie to nie powinno naruszać kompleksów gleb chronionych.

Obszary potencjalnego rozwoju funkcji gospodarczych zostały wskazane w 3 miejscowościach na terenie gminy Damnica tj.: Sąborze, Mianowice, Domaradz.

Jednocześnie przewiduje się rozwój działalności produkcyjno-usługowej w ramach dotychczasowego istniejącego zainwestowania gospodarczo-usługowego występującego w poszczególnych miejscowościach gminy.

3.1.5 Kierunki rozwoju mieszkalnictwa.

W studium gminy przyjęto, iż zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej następować będzie poprzez rozwój budownictwa w ramach wyznaczonych na rysunku studium w skali 1:10.000 „obszarów preferowanego rozwoju funkcji mieszkalno-usługowej /MU/” oraz jako wypełnianie i przekształcanie adaptowanego i istniejącego zainwestowania wiejskiego /mieszkalnego i mieszkalno-rolniczego/.

Obszary preferowanego rozwoju funkcji mieszkalno-usługowej zostały wskazane w 10 miejscowościach na terenie gminy Damnica: Damnica, Damno, Zagórzycza, Karzniczka, Zagórzyczki, Stara Dąbrowa, Bięcino, Łebień, Świecichowo, Strzyżyno.

Obszary preferowanego rozwoju funkcji mieszkalno-usługowej zostały wyznaczone z punktu widzenia układu przestrzennego, możliwości uzbrojenia, cech fizjograficznych terenu, ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz ochrony dóbr kultury.

Powierzchnie tych obszarów nie są jednoznaczne z potrzebami terenowymi rozwoju - ich granice określają jednak najkorzystniejszy pod względem funkcjonalno-przestrzennym zasięg ewentualnego rozwoju. Znajdujące się w tych granicach grunty chronione powinny być przeznaczone tylko pod zabudowę siedliskową i obsługującą ją drogi oraz urządzenia służące produkcji rolnej.

Natomiast przeznaczenie tych terenów na inne cele powinno być ograniczone do niezbędnego minimum. Jako minimum może być uznane np. wypełnianie przestrzeni między zabudową /także siedliskową/, wzdłuż dróg oraz wypełnianie przestrzeni w obrębie istniejącej zabudowy wiejskiej.

Przeznaczenie chronionych gruntów na cele nierolnicze powinno być także dopuszczone w sytuacji braku innych gruntów na potrzeby zabudowy mieszkaniowej i usługowej oraz realizacja celów publicznych w obrębie wyznaczonych obszarów.

Ostateczne wyznaczenie terenów i przygotowanie do zainwestowania będzie możliwe w drodze opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jeżeli zamierzenie inwestycyjne jest mniejsze od całego kompleksu jego granice powinny być określone przez uszczegółowione kompleksowe opracowanie urbanistyczne całego terenu /koncepcja programowo-przestrzenna/.

Pod pojęciem terenów budowlanych wyznaczonych w ramach obszarów preferowanego rozwoju funkcji mieszkalno-usługowej, rozumie się tereny istniejącej i projektowanej /w tym plombowej/ zabudowy siedliskowej, mieszkaniowej, rekreacyjno-turystycznej, usługowej handlowej i wytwórczej, z zachowaniem ewentualnych uciążliwości w granicach własności. Dla terenów budowlanych, dla których uzyskano zezwolenie na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych, dopuszcza się lokalizację obiektów nie związanych z produkcją rolniczą w drodze decyzji o ustaleniu warunków zabudowy. W przypadku terenów, dla których brak jest takiego zezwolenia i które nie są objęte obowiązującym planem zagospodarowania przestrzennego przystąpienie do realizacji warunkowane jest sporządzeniem planu miejscowego.

Na terenach budowlanych o funkcji turystyczno-rekreacyjnej dopuszcza się realizację zabudowy usługowej, turystyczno-rekreacyjnej o charakterze ogólnodostępnym oraz zabudowę lotniskową.

Dla obszarów istniejącego zainwestowania zostały wyznaczone granice terenów zabudowanych. Tereny istniejącego zainwestowania zostały przewidziane do przekształceń i rehabilitacji. Wydanie warunków zabudowy może nastąpić w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu /dla terenów budowlanych/ lub po sporządzeniu planu miejscowego /dla terenów rolnych bądź realizacji zadania publicznego/.

Dla terenów rolnych mniej wartościowych /położonych także poza strefami preferowanego rozwoju/, nie wyklucza się zabudowy związanej z produkcją rolną oraz urządzeń technicznych /jak urządzenia wodne, elementy infrastruktury technicznej, urządzenia komunalne itp./.

Jednocześnie w studium określono „strefy preferowanej koncentracji usług /U/” /w tym usług publicznych oraz usług o charakterze komercyjnym/.

„Strefy preferowanej koncentracji usług” zostały wskazane w 8 miejscowościach na terenie gminy Damnica tj.: Damnica, Damno, Zagórzycyca, Zagórzyczki, Stara Dąbrowa, Łebień, Karzniczka.

Kształtowanie zabudowy powinno się odbywać z uwzględnieniem kontynuacji regionalnego charakteru zabudowy i w ścisłym związku z istniejącym zainwestowaniem.

W kształtowaniu krajobrazu zurbanizowanego obowiązuje zasada harmonijnego wpisania wznoszonych budowli zarówno w sąsiedztwie najbliższego otoczenia jak i zachowania charakteru całego zespołu urbanistycznego.

Za „harmonijne wpisanie” uznaje się działanie projektowo-realizacyjne podjęte po uprzednim rozpoznaniu i określeniu na etapie planowania cech krajobrazu pod względem ukształtowania terenu, charakteru historycznie ukształtowanej zabudowy, skali detalu

architektonicznego itp. Tak rozpoznana „osobowość” kulturowa krajobrazu powinna stanowić podstawę do określenia wytycznych do projektowania architektury.

Ustala się powszechnie obowiązującą zasadę stosowania poniższych reguł przy wznoszeniu budynków:

- dostosowanie obiektów do sąsiedniej zabudowy, uwzględniając gabaryty, skalę i detal architektoniczny charakterystyczny dla tradycyjnych form budownictwa,
- wznoszenie budynków mieszkalnych jednorodzinnych parterowych z poddaszem użytkowym z dachami o kacie nachylenia połaci od 45-50⁰ /a dla zabudowy wielorodzinnej do 2 kondygnacji plus poddasze użytkowe/. Dla budynków gospodarczych kat nachylenia połaci 30-50⁰. Maksymalna wysokość budynku jednorodzinnego nie powinna przekraczać 9,5m. /od poziomu terenu do kalenicy/,
- cechy zabudowy usługowej, turystyczno-rekreacyjnej i letniskowej powinny nawiązywać charakterem do regionalnej zabudowy mieszkaniowej /w stosownej skali i proporcjach/,
- uznaje się za niewłaściwe nachylenie połaci dachowych pod różnymi katami względem siebie. Dla zabudowy należy zastosować dachy dwu- lub wielospadowe o nachyleniu symetrycznym względem siebie,
- pokrycie dachów dachówka ceramiczną, cementową lub materiałami „dachówko-podobnymi”,
- uznaje się za niewłaściwe krycie dachów blachą ocynkowaną oraz eternitem, uznaje się za niewłaściwe projektowanie i realizowanie tzw. „wysokich parterów”. „Zero „ budowlane powinno być określone w taki sposób, aby wejście na poziom parteru było możliwe po pokonaniu max. 3-4 stopni.

Zasady kształtowania zabudowy obiektów wyróżniających się ze względu na funkcję i usytuowanie /ekspozycja/, o szczególnym znaczeniu dla indywidualnych cech miejscowości, powinny być w odpowiednim stopniu szczegółowości ustalone w planach miejscowych.

Generalną zasadą kształtowania zabudowy powinno być wzmacnianie jej najbardziej pozytywnego charakteru - harmonijnego zespołu form zabudowy zagrodowej.

W studium gminy nie określa się intensywności zabudowy pozostawiając ją do ustalenia na etapie planów miejscowych.

Nowe zamierzenia inwestycyjne na obszarze gminy powinny być powiązane z równoczesną budową urządzeń oczyszczających i uzbrojeniem terenu/ jako wspólne zadanie inwestycyjne/ oraz poprzedzone uszczegóławiającymi badaniami geologicznymi w trybie prawa geologicznego i górniczego.

Biorąc pod uwagę możliwość występowania lokalnie gruntów słabonośnych, o wysokim poziomie wód gruntowych oraz spadkach pow. 12% uznawanych jako obszary o ograniczonej przydatności dla budownictwa, dla takich terenów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinny być wykonane badania dla ustalenia warunków geologiczno-inżynierskich i geotechnicznych warunków posadowienia obiektów budowlanych - najlepiej w formie mapy warunków geologiczno-inżynierskich odpowiedniej skali. Do projektów budowlanych budynków oraz wykonania infrastruktury technicznej wymagane jest przedstawienie dokumentacji warunków geologiczno-inżynierskich lub geotechnicznych.

Część gminy położona jest w strefie ograniczonej wysokości zabudowy. Wynika to z sąsiedztwa istniejącego obiektu lotniskowego. Orientacyjny zasięg strefy naniesiono na planszy studium. Lokalizacja wysokich budowli w rejonie gminy sąsiadującym z obiektem lotniskowym, mogących stanowić przeszkody lotnicze, powinna być każdorazowo uzgadniana z Szefostwem Służby Lotniskowej WLOP.

3.1.6 Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz przeznaczeniu terenów.

1. Uznaje się za właściwe utrzymanie dotychczasowych przestrzennych cech (historycznie ukształtowanych) układu osadniczego Gminy Damnica (układów zabudowy miejscowości) przy jednoczesnym podjęciu jego niezbędnych przekształceń, modernizacji i rozbudowy na rzecz funkcji rozwojowych gminy **w tym budowy farm wiatrowych.**
2. Uznaje się za konieczne stworzenie warunków przestrzennych do podjęcia modernizacji i przekształceń istniejących zasobów mieszkalnych – dotyczy terenów położonych w następujących miejscowościach **Damnica, Karzniczka, Mianowice, Stara Dąbrowa.** Wielkości te umożliwiają spełnienie potrzeb społecznych w zakresie poprawy standardów, wskaźników i warunków zamieszkiwania oraz mogą być czynnikiem wzrostu rozwoju gospodarczego Gminy Damnica.
3. Uznaje się za konieczne stworzenie warunków przestrzennych do przekształcenia terenów niezabudowanych w otwartej przestrzeni produkcyjnej pod potrzeby działalności gospodarczej, usług turystycznych oraz terenów sportowych – dotyczy terenów położonych w następujących miejscowościach **Bobrowniki, Domaradz, Damno, Karzniczka, Wiszno – Dąbrówka, Wiatrowo, Strzyżyno, Świtały.** Jako realizacji **głównego celu rozwoju przestrzennego gminy** – tzn. rozwoju podmiejskiego (miasta Słupska) obszaru zrównoważonego rozwoju, z rozwiniętym rolnictwem, atrakcyjnymi terenami zamieszkania, rozwojem działalności gospodarczej i rekreacji, z wykorzystaniem dogodnego położenia przy głównych szlakach komunikacyjnych Pomorza.
4. Powierzchniowymi zmianami w strukturze funkcjonalno - przestrzennej studium obejmuje się tereny otwarte przeznaczone pod zalesienia w następujących obszarach: **Damno, Lebień, Stara Dąbrowa, Strzyżyno.**

3.1.7 Kierunki rozwoju turystyki i rekreacji

Gmina Damnica położona jest poza węzłowymi rejonami o dominującej i znaczącej funkcji turystyczno-wypoczynkowej w skali regionu. Jednocześnie gmina położona jest pomiędzy podstawowymi obszarami o walorach turystycznych jakimi na terenie zachodniej części województwa pomorskiego są dwie strefy: strefa nadmorska oraz strefa pojezierna /z gminami bytowsko-miasteczko-człuchowskimi/.

Obszar gminy posiada walory dla rozwoju funkcji turystycznej, których podstawę stanowią cechy środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz dostępność komunikacyjna w tym:

- bliskie sąsiedztwo Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” oraz niewielka odległość od granic Słowińskiego Parku Narodowego,
- położenie na terenie gminy fragmentu krajowego korytarza ekologicznego doliny Łupawy /projektowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Łupawy”/,
- dobra dostępność komunikacyjna, z przebiegiem drogi krajowej nr 6 przewidzianej do modernizacji do parametrów drogi ekspresowej,
- przebieg atrakcyjnych szlaków turystycznych /pieszego i wodnego/, związanych z rzeką Łupawą, łączących tereny turystyczno-rekreacyjne pojezierza z nadmorskimi /Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” ze Słowińskim Parkiem Narodowym”,
- przebiegające w sąsiedztwie gminy planowane trasy rowerowe: międzynarodowa hanzeatycka trasa nadmorska oraz regionalna trasa rowerowa „Dolina Słupi” szlakiem elektrowni wodnych i dalej w kierunku Ustki.
- występowanie znacznych zasobów środowiska kulturowego /zespoły pałacowo-i dworsko-parkowe, stanowiska archeologiczne oraz obiekty zabytkowe/,
- położenie w sąsiedztwie miasta Słupska oraz związane z tym potrzeby i możliwości rozwoju agroturystyki z własną bazą żywieniową opartą na lokalnej produkcji żywności,
- możliwość udostępnienia zbiorników i cieków wodnych dla celów turystycznych /wędkowanie, kajakarstwo/,
- występowanie kompleksów leśnych /szczególnie w środkowej i południowej części gminy/

W opracowanej w studium zagospodarowania przestrzennego byłego województwa słupskiego, strategii gospodarowania regionu słupskiego /ukierunkowanej na optymalne wykorzystanie przestrzeni w kategoriach szeroko rozumianego ładu przestrzennego/, na terenie gminy Damnica wskazano element o istotnym znaczeniu dla rozwoju turystyki tj. obszar znaczącej roli leśności i potencjalnej możliwości rozwoju turystyki.

W studium gminy Damnica przyjmuje się następujące kierunki rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej:

- rozwój agroturystyki /pobyty w gospodarstwach rolnych/ jako uzupełnienie funkcji rolniczej wiejskich jednostek osadniczych. Preferowane miejscowości do rozwoju agroturystyki: Bięcino, Mrówczyno, Łebień, Strzyżyno, Stara Dąbrowa, Dąbrówka,
- rozwój turystyki kwalifikowanej związanej z naturalnymi walorami gminy /kajakarstwo, wędkarstwo, myślistwo, jeździectwo/,
- urządzenie miejsc obsługi podróżnych w ciągu drogi S 6,
- turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie i udostępnianie wybranych terenów /w tym: z główną bazą obsługi szlaków turystycznych wzdłuż Łupawy w obrębie miejscowości Łebień, z bazą wypoczynku pobytowego, sezonowego i weekendowego w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Damnicy , z bazą wypoczynku nawiązującego do założenia pałacowo-parkowego w Karzniczce oraz terenu w Mianowicach - położonego atrakcyjnie w zasięgu drogi nr 6/,
- wyznaczenie i urządzenie na terenie gminy sieci tras rowerowych,
- wyznaczenie i urządzenie na terenie gminy lokalnej sieci tras i szlaków turystycznych z włączeniem najatrakcyjniejszych obszarów archeologicznego środowiska kulturowego, środowiska przyrodniczego, obiektów historycznych wraz z zespołami parkowymi,

- rozwój turystyki i rekreacji na terenach leśnych,
- wykorzystywanie istniejących i planowanych w poszczególnych miejscowościach terenów sportowych /boiska i place sportowe/,
- promocja walorów turystycznych gminy

Przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu turystyki i rekreacji w gminie mogą być realizowane przez:

- rolników – właścicieli lub dzierżawców gospodarstw rolnych,
- osoby prawne prowadzące lub podejmujące działalność gospodarczą związaną z turystyką wiejską,
- z budżetu gminy,
- ze środków zewnętrznych

3.1.8 Kierunki zmian i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów w tym terenów wyłączonych spod zabudowy.

1. Ustala się ochronę istniejących w obszarze gminy terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej z wyjątkiem wprowadzonych zmian w obrębach miejscowości **Damnica, Karzniczka, Stara Dąbrowa** w odniesieniu do terenów mieszkaniowo - usługowych oraz w obrębach miejscowości **Bobrowniki, Domaradz, Damno, Karzniczka, Wiszno – Dąbrówka, Wiatrowo, Świtale** w odniesieniu do terenów przeznaczonych pod potrzeby działalności gospodarczej, usług turystycznych oraz terenów sportowych

Jej docelowy układ i sposób użytkowania kształtować będą:

- zasięg rozbudowy i modernizacji układu osadniczego gminy,
  - lokalizacja obiektów infrastruktury technicznej i komunikacji w tym farm wiatrowych,
  - ograniczenia związane z realizacją zasad zrównoważonego rozwoju gminy i ochrony elementów środowiska przyrodniczego zlokalizowanych poza terenami prawnie chronionymi.
2. Na obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej poza terenami wyznaczonymi w zmianie planu wyklucza się lokalizację zabudowy, w tym także zabudowy służącej produkcji rolnej.
3. Lokalizację zabudowy zagrodowej oraz służącej produkcji rolnej dopuszcza się wyłącznie:
- na istniejących terenach wiejskich układów osadniczych o dominującej funkcji mieszkaniowej i zagrodowej,
  - na obszarach rozwoju przestrzennego określonych jako tereny wielofunkcyjnych wiejskich układów osadniczych,
  - na terenach dopuszczalnej lokalizacji zabudowy zagrodowej lub obiektów i urządzeń służących produkcji rolnej.
4. Zgodnie ze „Studium ochrony przed powodzią rzeki Łupawy” opracowano strefy zalewu wód powodziowych Q10% i Q1% m.in. dla doliny rzeki Łupawy. Na obszarach

bezpośredniego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zmianami) m.in.:

- zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- zakaz gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych,
- sadzenia drzew lub krzewów,
- zmiany ukształtowania terenu.

3.2 Kierunki kształtowania systemu osadniczego.

Skala potrzeb rozwoju usług publicznych jest ściśle związana z liczbą mieszkańców, jej strukturą wieku, koncentracją osadnictwa oraz roli i rangi poszczególnych miejscowości w ramach sieci osadniczej gminy.

3.2.1 . Zasoby demograficzne

W 2007 roku gmina liczyła 6443 osób, natomiast w 2008 roku, gminę Damnica zamieszkiwało 6344 osoby w tym 3188 kobiety (49,5%) i 3255 mężczyzn (50,5 %). W gminie nieznacznie przeważają mężczyźni. Liczba kobiet na 100 mężczyzn wynosi 98 i jest to wskaźnik charakterystyczny dla całego powiatu słupskiego.

Gmina podzielona jest na 17 sołectw, z których największymi pod względem liczby mieszkańców są (dane na dzień 30.06.2009 r.): Damnica (1393 osób), , Damno (718 osób), Bobrowniki (691 osób), Karzniczka (368 osób), Mianowice (323 osoby). Świecichowo (321 osób), Zagórzycza (316 osób), Sąborze (292 osoby), Światały (267 osób), Strzyżyno (245 osób), Domaradz (234 osoby), Łojewo (210 osób), Łebie 208 osób), Bięcino (203 osoby). Pozostałe sołectwa liczą do 200 osób z czego najmniej licznym jest sołectwo Wielogłowy (159 osób).

c/ jednocześnie gmina składa się z 28 miejscowości, z których najliczniejszymi są: Damnica (1227 osób), Bobrowniki (655 osób), Damno (631 osób), Karzniczka (374 osoby) i Mianowice (322 osoby).

Gminę charakteryzuje zbliżona do średniej na terenach wiejskich województwa pomorskiego struktura wieku mieszkańców. W gminie znaczny jest udział grupy w wieku przedprodukcyjnym, z którego będą zasilane zasoby pracy (w gminie 24,5% - w gminach województwa 23,23), natomiast niższy jest udział grup w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym wynosi (odpowiednio w gminie 64,7 % i 10,8 % - w gminach województwa 65,60 % i 11,7 %).

W 2008 roku zmiany w liczbie mieszkańców były wynikiem zarówno przyrostu naturalnego (+ 23 osób w tym urodzenia 86 osób i zgony 63 osób) jak i ujemnego salda migracji stałej (-8 osób w tym 81 zameldowanych na stałe i 89 osoby wymeldowane) . Na koniec 2007 roku na terenie gminy pracowało 700 osób. Na terenie gminy w 2007 roku zarejestrowanych było 393 bezrobotnych. Zarejestrowani bezrobotni stanowią 9,5% ludności w wieku produkcyjnym. Wśród bezrobotnych dominują kobiety /271 osoby tj. 69%/ i jest to charakterystyczne dla

całego powiatu słupskiego. Zarejestrowani bezrobotni w gminie Damnica stanowią 5,8% ogólnej liczby bezrobotnych w powiecie słupskim.

Zaledwie co szósta osoba w gminie jest powiązana z rolnictwem poprzez fakt pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w Polsce co druga). Jest to zjawisko typowe dla gmin z dużym udziałem sektora popegerowskiego. Jednocześnie obserwuje się wzrostową tendencję procesu ubywania ludności związanej z indywidualnym gospodarstwem rolnym.

Ludność gminy Damnica jest społeczeństwem stosunkowo młodym co oznacza że powinna być elastyczna na zmianę zawodu i powinna wykazać się większą przedsiębiorczością.

Niekorzystnym zjawiskiem jest wkraczanie w wiek potencjalnych zasobów pracy coraz liczniejszych roczników 18-latków wyżu demograficznego lat siedemdziesiątych. Okres niezbędnej transformacji gospodarki zbiega się więc ze znacznym przyrostem potencjalnych zasobów pracy, co będzie utrudniać rozwiązywanie problemu bezrobocia na terenie gminy.

Gmina Damnica charakteryzuje się znaczną aktywnością gospodarczą, którą potwierdza liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2006 r. – 272, w tym 23 w sektorze publicznym i 249 w sektorze prywatnym. Wśród 249 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą najliczniejszą grupę podmiotów stanowiły branże:

- handel i naprawy – 71 podmiotów, 28,5%;
- przetwórstwo przemysłowe – 35 podmiotów, 14,1%;
- obsługa nieruchomości – 27 podmiotów, 10,8 %.

Do największych przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Gminy należą:

- Farm Frites Poland Dwa Sp. z o.o.,
- Wosana S.A.,
- Poltarex Sp. z o.o. Tartak w Damnicy.

Przewidywane zmiany zaludnienia

Zmiany zachodzące w zaludnieniu gminy są wynikiem występujących od wielu lat procesów demograficznych tj. dodatniego przyrostu naturalnego oraz nieznacznego dodatniego salda ruchu migracyjnego.

W ostatnich latach charakterystyczne jest osłabienie dynamiki przyrostu liczby mieszkańców, zmniejszający się przyrost naturalny oraz malejąca ruchliwość przestrzenna ludności.

Przyszłe zmiany zaludnienia gminy będą uzależnione głównie od przyrostu naturalnego. Natomiast nie należy się spodziewać wzrostu liczby mieszkańców wynikającego z dodatniego salda migracji.

Określenie liczby mieszkańców gminy w okresie perspektywicznym /z uwzględnieniem ruchów migracyjnych/ jest trudne do jednoznacznego przesadzenia, ponieważ zależeć będzie ono w znacznym stopniu od czynników zewnętrznych wynikających z ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej kraju.

Jak wynika z prognoz liczby pracujących w rolnictwie indywidualnym w roku 2010 /opracowywanych w ramach prac nad „Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego”/ zakłada się spadek liczby pracujących w rolnictwie indywidualnym województwa pomorskiego o 25,4 %, co oznacza odejście od rolnictwa indywidualnego ponad 25 tys. osób. Proces odchodzenia od rolnictwa będzie możliwy przy założeniu, że pozarolniczy rynek pracy wchłonie ten dodatkowy przyrost osób /poza przyrostem osób wnikającym ze struktury wieku tj. zwiększeniem grupy produkcyjnej/. Przełożenie tych założeń na cały powiat słupski razem z miastem Słupskiem /w tym także gminą Damnica/ oznacza zmniejszenie liczby pracujących w rolnictwie z 6,7 tys. osób w roku 1999 do 5,0 tys. w roku 2010 przy jednoczesnym zwiększeniu liczby aktywnych zawodowo zamieszkałych na terenach wiejskich w powiecie słupskim z 31,2 tys. osób w roku 1998 do 35,0 tys. osób w roku 2010.

Biorąc pod uwagę fakt, że układ przestrzenny powinien stwarzać rezerwy zarówno dla większego rozwoju jak i dla stworzenia pola wyboru elementów przestrzennych, jak również że jednym z podstawowych elementów długookresowej polityki przestrzennej jest m.in. rozwiązanie pełnych systemów infrastruktury technicznej, bezpieczniejsze jest przyjmowanie dla celów planistycznych optymistycznych, większych hipotez ludnościowych.

W związku z powyższym przewiduje się w studium gminy, że w okresie perspektywicznym skala możliwości rozwoju gminy Damnica wynosi 7000 osób i dla takiej wielkości powinny być zapewnione optymalne warunki życia na tym obszarze. Jednocześnie przewiduje się zmiany w strukturze wieku mieszkańców gminy: zwiększy się udział grupy w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym /odpowiednio z 56,0 % do 59,0 % oraz z 10,5 % do 11,0 %/ i zmniejszy się udział grupy w wieku przedprodukcyjnym /z 33,0 % do 30,0 %/.

Tab. 1 Gmina Damnica - Prognoza ludności według wieku

LATA	LUDNOŚĆ OGÓLEM	LUDNOŚĆ W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM/0-17/	LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM /18-59K I 20-64M/	LUDNOŚĆ W WIEKU POPRODUKCYJNYM /60K/65M. I WIĘCEJ/
2000	6400	2144	3584	672
2005	6700	2090	3886	724
2010	7000	2000	4230	770

Należy sądzić, że do roku 2010 następować będzie dalsza koncentracja mieszkańców gminy, przede wszystkim w miejscowościach o większym standardzie wyposażenia w urządzenia obsługi ludności. Największe szanse rozwoju mają miejscowości: Damnica /przyrost o około 200 osób/, Damno-Bobrowniki /przyrost o około 150 osób/, Zagórzycy-Karzniczka /przyrost o około 70 osób/. W pozostałych miejscowościach następować będzie mniejszy przyrost liczby mieszkańców bądź jej stabilizacja.

Dla gminy Damnica w układzie miejscowości przewiduje się następującą prognozę demograficzną do roku 2010:

Tabela 2. Prognoza zasobów demograficznych gminy Damnica wg miejscowości

LP	Wieś sołecka	Miejscowości włączone do sołectw	Liczba mieszkańców	Razem	
				Razem w sołectwie	% mieszkańców gminy
1	Bobrowniki	Łojewo	219	686	10,8
		Skibin	34		
		Bobrowniki	652		
2	Bięcino	-	212	212	3,3
3	Damnica	Dębniczka	44	1400	21,9
		Budy	123		
		Damnica	1233		
4	Damno	Głodowo	17	734	11,5
		Wiatrowo	86		
		Damno	631		
5	Dąbrówka	Jeziorka	26	171	2,7
		Świtały	244		
		Wisžno	25		
		Dąbrówka	146		
6	Domaradz	-	235	235	3,7
7	Karzniczka	Łężycza	4	393	6,2
		Karzniczka	389		
8	Lebień	-	216	216	3,4
9	Łojewo	-	219	219	3,4
10	Mianowicie	-	329	329	5,2
11	Soborze	Paprzyce	98	290	4,5
		Sąborze	192		
12	Stara Dąbrowa	-	197	197	3,1
13	Strzyżyno	-	239	239	3,7
14	Świecichowo	Mrówczytno	52	313	4,9
		Świecichowo	261		
15	Świtały	Świtały	244	270	4,2
		Jeziorka	26		
16	Wielogłowy	-	163	163	2,6
17	Zagórzycza	Zagórzyczki	44	317	4,9
		Zagórzycza	273		
Liczba osób zameldowanych wg stanu na dzień 15.10.2007*			6384	6384	100

3.2.2 Potrzeby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe gminy Damnica w stanie istniejącym stanowi 1569 mieszkań /5588 izb mieszkalnych/ o łącznej powierzchni użytkowej 100.746 m². Niedobór mieszkań w stosunku do liczby gospodarstw domowych wynosi w stanie istniejącym 190 mieszkań.

Warunki mieszkaniowe gminy Damnica są zbliżone do średnich w gminach wiejskich województwa pomorskiego. Potwierdzają to wybrane wskaźniki sytuacji mieszkaniowej w 1998 roku. W stosunku do województwa pomorskiego gminę charakteryzuje mniejsza liczba izb mieszkalnych i osób w mieszkaniu oraz mniejsza powierzchnia użytkowa na 1 osobę i 1 mieszkanie.

	Gmina	Powiat	Województwo
	Damnica	Słupski	Pomorskie /wieś/
Liczba izb w mieszkaniu	3,56	3,64	3,91
Liczba osób/1 mieszkanie	3,99	3,78	4,31
Liczba osób/1 izbę	1,12	1,04	1,10
Pow. uż. mieszk./1 osobę w m ²	16,10	16,70	16,70
Pow. uż. mieszk./1 mieszkanie w m ²	64,20	63,10	71,90

Potrzeby mieszkaniowe gminy w okresie perspektywicznym tj. do 2010 roku wynikać będą z:

- konieczności zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych określonych w stanie istniejącym,
- szacunku ubytków mieszkań w latach 1999-2010 /3% stanu w 1998 roku/,
- planowanego przyrostu liczby mieszkańców gminy /tj. o około 630 osób czyli 170 gospodarstw domowych/.

Potrzeby mieszkaniowe gminy do roku 2010 wynosić będą około 400 mieszkań /około 60 ha terenów mieszkaniowych/. Poza realizacją nowych mieszkań istotne będzie przeprowadzenie remontów istniejących zasobów mieszkaniowych /prawie 60% mieszkań na terenie gminy zostało zrealizowanych przed 1944 rokiem/.

W studium gminy przyjęto, iż zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej następować będzie poprzez rozwój budownictwa w ramach wyznaczonych na rysunku studium w skali 1:10.000 „obszarów preferowanego rozwoju funkcji mieszkalno-usługowej /MU/” oraz jako wypełnianie i przekształcanie adaptowanego i istniejącego zainwestowania wiejskiego /mieszkalnego i mieszkalno-rolniczego/.

„Obszary preferowanego rozwoju funkcji mieszkalno-usługowej” zostały wskazane w 10 miejscowościach na terenie gminy Damnica: Damnica, Damno, Zagórzycza, Karzniczka, Zagórzyczki, Stara Dąbrowa, Bięcino, Łebień, Świelichowo, Strzyżyno.

3.2.3 Sieć osadnicza

Według stanu na koniec 1998 roku gminę Damnica zamieszkuje około 6400 osób. Gęstość zaludnienia jest niższa niż średnio w gminach województwa pomorskiego (gmina Damnica 38 osób/1 km², podczas gdy w gminach wiejskich województwa 41 osób/1 km²).

Sieć osadnicza gminy jest rozdrobniona i tworzy 28 miejscowości, z czego 12 wsi oraz 16 pozostałych miejscowości (osady i kolonie). Teren gminy podzielony jest na 15 sołectw.

Osadnictwo gminy Damnica związane jest z podstawowymi ciągami komunikacyjnymi przebiegającymi przez gminę w relacji wschód-zachód /droga nr 6 i linia kolejowa Gdańsk-Szczecin/ oraz północ-południe /Mianowice-Główczyce/. W miejscowościach położonych bezpośrednio przy tej drodze Mianowice-Główczyce (Mianowice, Zagórzycza, Karzniczka, Damnica, Damno) zamieszkuje łącznie 2800 osób, tj. 44 % mieszkańców gminy.

Dominujące funkcje poszczególnych miejscowości są ściśle związane z zagospodarowaniem przestrzeni gminy tj. produkcją rolną, gospodarką leśną, działalnością produkcyjno-usługową oraz obsługą ludności.

W okresie perspektywicznym nie przewiduje się zasadniczych zmian w istniejącej hierarchii sieci osadniczej. Dominującą jednostką pod względem poziomu wyposażenia w usługi pozostanie ośrodek gminny Damnica. Dla północnej części gminy główną wsią wyposażoną w usługi podstawowe o poziomie podobnym jak w Damnicy będzie zespół wsi Damno-Bobrowniki. Rangę podstawową będą miały także wsie Karzniczka-Zagórzycza, Domaradz i Stara Dąbrowa, stanowiące jednostki o pełnym wyposażeniu w usługi. Pozostałe wsie sołeckie o liczbie mieszkańców większej niż 150 osób, posiadać będą niepełne wyposażenie w usługi. Pozostałe miejscowości nie posiadające statusu wsi sołeckiej i o mniejszej liczbie mieszkańców stanowią będą jednostki produkcyjne /osady/.

Przy utrzymaniu dotychczasowej sieci osadniczej gminy, niezbędne stają się przekształcenia i rehabilitacja istniejącego zainwestowania, zagospodarowanie ośrodków produkcyjnych po PGR oraz rozwój funkcji pozarolniczych na terenach wiejskich.

3.2.4 Infrastruktura społeczna

Kształtowanie sieci usług odbywać się powinno zgodnie z kompetencjami gminy w tym zakresie:

- a) usługi bytowe (handel, gastronomia, rzemiosło usługowe) rozwijać się powinny w sposób rynkowy jako funkcje komplementarne dla mieszkalnictwa,
- b) usługi oświaty, kultury, sportu, ochrony ppoż. rozwijać się powinny jako zadania własne gminy,
- c) usługi sakralne i łączności rozwijać się powinny zgodnie z miejscowymi potrzebami,
- d) usługi zdrowia o znaczeniu gminnym rozwijać się powinny przy pełnej kontroli gminy zaspokojenia potrzeb w tym zakresie,

Jakościowe i ilościowe uzupełnienie zestawu urządzeń usługowych zapewniających właściwą obsługę mieszkańców gminy następować powinno zgodnie z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Sieć urządzeń obsługi ludności w okresie perspektywicznym kształtowana będzie w ścisłym związku z przyjętą hierarchią sieci osadniczej:

- a) ośrodek gminny /wielofunkcyjny ośrodek rozwoju o znaczeniu lokalnym/ - obsługa mieszkańców gminy powinna obejmować usługi oświaty, kultury, zdrowia i opieki społecznej, handlu, gastronomii, rzemiosła, łączności, sportu i rekreacji, administracji samorządowej, finansowej, ubezpieczeniowej, politycznej i gospodarczej. Funkcję ośrodka gminnego pełnić będzie miejscowość Damnica.

Miejscowość wyposażona będzie w przedszkole, szkołę podstawową I-VI, gimnazjum, ośrodek zdrowia, aptekę, gminny ośrodek kultury, bibliotekę, urząd pocztowo-telekomunikacyjny, urząd gminy, komisariat policji, kościół, cmentarz, boisko sportowe, szkolną salę gimnastyczną, stacje obsługi samochodów, usługi bytowe, rzemiosło, straż pożarną.

- b) jednostka uzupełniająca ośrodek gminny

Funkcję ośrodka uzupełniającego pełnić będzie zespół miejscowości sołeckich Damno-Bobrowniki. Jednostka wyposażona będzie w oddział przedszkolny, szkołę podstawową I-VI, gimnazjum, ośrodek zdrowia, ośrodek kultury, bibliotekę, urząd pocztowo-telekomunikacyjny, kościół, cmentarz, boisko sportowe, szkolną salę gimnastyczną, stację obsługi samochodów, usługi bytowe, rzemiosło, straż pożarną.

c) jednostka elementarna o pełnym wyposażeniu w usługi - obsługa mieszkańców obejmować będzie zaspokajanie potrzeb w zakresie:

- usług oświaty /oddział przedszkolny, szkoła podstawowa/
- usług kulturalnych /klub-światlica/
- usług sportu /boisko sportowe, szkolna sala gimnastyczna/
- usług bytowych
- usług ochrony ppoż.

Funkcję jednostki elementarnej o pełnym wyposażeniu w usługi pełnić będą zespoły wsi sołeckich: Zagórzycza i Karzniczka oraz Domaradz i Stara Dąbrowa.

d) jednostka elementarna o niepełnym wyposażeniu w usługi - obsługa mieszkańców obejmować będzie zaspokojenie potrzeb w zakresie:

- usług kultury /klub-światlica/
- usług sportu /boisko sportowe/
- usług bytowych

Funkcję jednostki elementarnej o niepełnym wyposażeniu w usługi pełnić będą wsie sołeckie o liczbie mieszkańców większej od 150 osób /Bięcino, Dąbrówka, Łebień, Mianowice, Saborze, Strzyżyno, Świecichowo, Wielogłowy/.

Miejscowości zaliczone do tej kategorii powinny być wyposażone w klub-światlicę i plac sportowy /boisko sportowe/.

e) jednostka produkcyjna (osada) - obsługa mieszkańców następować będzie przez jednostki grupy a, b, c i d.

Funkcję jednostki produkcyjnej pełnić będą pozostałe miejscowości o mniejszej liczbie mieszkańców i nie posiadające statusu wsi sołeckiej: Łojewo, Skibin, Budy, Dębniczka, Łężyca, Głodowo, Wiatrowo, Jeziorka, Światały, Wiszno, Paprzyce, Mrówczyno, Zagórzyczki.

4. Przewiduje się rozwój usług w poszczególnych działach:

a) w zakresie wychowania przedszkolnego

- adaptacja istniejącego przedszkola w Damnicy,
- adaptacja istniejących oddziałów przedszkolnych „0” w Damnie, Domaradzu i Zagórzycy/,

b) w zakresie szkolnictwa podstawowego:

- adaptacja 4 szkół podstawowych /Damnica, Damno, Domaradz, Zagórzycza/,
- adaptacja 2 gimnazjów /Damnica, Damno/,
- adaptacja specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego w Damnicy,

c) w zakresie zdrowia:

- adaptacja 3 ośrodków zdrowia /Damnica, Bobrowniki i Stara Dąbrowa/,

- uruchomienie apteki w Damnicy,
- d) w zakresie kultury:
- adaptacja gminnego domu kultury w Damnicy,
  - adaptacja 3 bibliotek publicznych /w tym biblioteki gminnej w Damnicy oraz filii biblioteki gminnej w Starej Dąbrowie i Damnie/
  - adaptacja istniejących bibliotek szkolnych /Damnica, Damno, Domaradz, Zagórzycy/,
  - funkcjonowanie podstawowych urządzeń kulturalnych typu klub-światlica w poszczególnych wsiach sołeckich w tym w szczególności w zespołach miejscowości Damno i Bobrowniki, Zagórzycy i Karzniczka oraz Domaradz i Stara Dąbrowa.
- e) w zakresie administracji:
- adaptacja istniejących obiektów w Damnicy /Urząd Gminy, Bank Spółdzielczy, Komisariat Policji, Nadleśnictwo/
- f) w zakresie łączności:
- adaptacja istniejących urzędów pocztowo-telekomunikacyjnych w Damnicy i Starej Dąbrowie,
  - adaptacja centrali telefonicznej w Damnicy,
- g) w zakresie usług sakralnych:
- adaptacja czynnych cmentarzy w Damnicy /z terenową rezerwą na urządzenie nowego cmentarza w sąsiedztwie dotychczasowego/, Damnie /z terenową rezerwą na powiększenie/, Zagórzycy /z terenową rezerwą na powiększenie/,
  - adaptacja istniejących kościołów w Damnie, Zagórzycy, Damnicy i Domaradzu,
- h) w zakresie usług sportu:
- adaptacja istniejących boisk i terenów sportowych w Damnicy Damnie, Bobrownikach, Łebieniu, Strzyżynie, Starej Dąbrowie, Domaradzu, Świecichowie, Karzniczce, Zagórzycy, Saborzu i Dąbrówce /z ich urządzeniem/,
  - adaptacja istniejących szkolnych sal gimnastycznych w Damnicy /2/, Damnie,
  - budowa szkolnej sali gimnastycznej w Zagórzycy,
  - urządzenie placów sportowych /boisk/ w miejscowościach: Bięcino, Mianowice, Wielogłowy, Świtawy,
- i) w zakresie ochrony p.pożarowej:
- adaptacja istniejących obiektów w Damnicy, Zagórzycy i Bobrownikach,
5. W rejonach rozwoju turystyki i rekreacji oraz głównych tras komunikacyjnych preferowane będą realizacje urządzeń (stałych i sezonowych) związanych z obsługą ruchu turystycznego takich jak: różnorodna baza noclegowa, urządzenia gastronomiczne, handlowe, sportowe oraz inne w miarę pojawiających się potrzeb w tym zakresie.

Tabela - Gmina Damnica - Kierunki rozwoju sieci szkół na terenie gminy

LP	SIEĆ SZKÓŁ	OBWÓD
	Szkoły podstawowe:	
1.	Szkoła podstawowa DAMNICA	Bięcino, Budy, Damnica, Dębniczka, Łężycy, Mrówczyno, Świecichowo, Strzyżyno
2.	Szkoła podstawowa	Bobrowniki, Damno, Dąbrówka, Głodowo, Jeziorka, Łojewo, Skibin, Świtawy,

	DAMNO	Wiatrowo, Wiszno
3.	Szkoła podstawowa DOMARADZ	Domaradz, Łebień, Nowa Dąbrowa, Stara Dąbrowa
4.	Szkoła podstawowa ZAGÓRZYCA	Karzniczka, Mianowice, Paprzyce, Saborze, Wielogłowy, Zagórzycza, Zagórzyczki
	Gimnazja:	
1.	Gimnazjum DAMNICA	Bięcino, Budy, Damnica, Dębniczka, Domaradz, Karzniczka, Łebień, Łężycza, Mianowice, Mrówczyno, Nowa Dąbrowa, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Strzyżyno, Świecichowo, Wielogłowy, Zagórzycza, Zagórzyczki
2.	Gimnazjum DAMNO	Bobrowniki, Damno, Głodowo, Łojewo, Jeziorka, Skibin, Światały, Wiatrowo, Wiszno

Tabela - Gmina Damnica - Kierunki rozwoju systemu obsługi ludności

LP	MIEJSKO WOŚĆ	ZNACZENIE MIEJSCOWOŚCI W SIECI OSADNICZEJ GMINY - PERSPEKTYWA	WIODĄCA FUNKCJA MIEJSCOWOŚCI - PERSPEKTYWA	POZIOM OBSŁUGI I PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI - PERSPEKTYWA ^{1/}
1.	Bięcino	jednostka elementarna o niepełnym wyposażeniu w usługi	rolnictwo	I/0 220
2.	Bobrowniki	ośrodek uzupełniający	rolnictwo, obsługa rolnictwa, mieszkalnictwo, obsługa ludności	II/I 720
3.	Budy	jednostka produkcyjna	mieszkalnictwo	0 140
4.	Damnica	ośrodek gminny	jednostka wielofunkcyjna	II 1.400
5.	Damno	ośrodek uzupełniający	rolnictwo, obsługa rolnictwa, mieszkalnictwo, obsługa ludności	II/I 700
6.	Dąbrówka	jednostka elementarna o niepełnym wyposażeniu w usługi	rolnictwo	I/0 160
7.	Dębniczka	jednostka produkcyjna	mieszkalnictwo	0 40
8.	Domaradz	jednostka elementarna o pełnym wyposażeniu w usługi	rolnictwo, mieszkalnictwo, działalność usługowo- produkcyjna	I 270
9.	Głodowo	jednostka produkcyjna	mieszkalnictwo	0 10
10.	Jeziorka	jednostka produkcyjna	mieszkalnictwo	0 40
11.	Karzniczka	jednostka elementarna o pełnym wyposażeniu w usługi	rolnictwo, obsługa rolnictwa, mieszkalnictwo, obsługa ludności	I 440
12.	Łebień	jednostka elementarna o niepełnym wyposażeniu w usługi	rolnictwo	I/0 240
13.	Łężycza	jednostka produkcyjna	mieszkalnictwo	0 10
14.	Łojewo	jednostka produkcyjna	rolnictwo, obsługa rolnictwa, mieszkalnictwo	0 220
15.	Mianowice	jednostka elementarna o	rolnictwo, obsługa rolnictwa,	I/0 360

		niepełnym wyposażeniu w usługi	mieszkalnictwo, działalność usługowo-produkcyjna		
16.	Mrówczyno	jednostka produkcyjna	rolnictwo	0	60
17.	Paprzyce	jednostka produkcyjna	mieszkalnictwo	0	100
18.	Sąborze	jednostka elementarna o niepełnym wyposażeniu w usługi	rolnictwo, działalność usługowo-produkcyjna	I/O	200
19.	Skibin	jednostka produkcyjna	mieszkalnictwo	0	40
20.	Stara Dąbrowa	jednostka elementarna o pełnym wyposażeniu w usługi	rolnictwo, mieszkalnictwo, obsługa ludności	I	220
21.	Strzyżyno	jednostka elementarna o niepełnym wyposażeniu w usługi	rolnictwo	I/O	270
22.	Świecichowo	jednostka elementarna o niepełnym wyposażeniu w usługi	rolnictwo	I/O	290
23.	Świtały	jednostka produkcyjna	rolnictwo, obsługa rolnictwa	0	220
24.	Wiatrowo	jednostka produkcyjna	mieszkalnictwo, obsługa rolnictwa	0	70
25.	Wielogłowy	jednostka elementarna o niepełnym wyposażeniu w usługi	rolnictwo, obsługa rolnictwa, mieszkalnictwo	I/O	180
26.	Wiszno	jednostka produkcyjna	mieszkalnictwo	0	30
27.	Zagórzycza	jednostka elementarna o pełnym wyposażeniu w usługi	mieszkalnictwo, rolnictwo, obsługa ludności	I	300
28.	Zagórzyczki	jednostka produkcyjna	mieszkalnictwo	0	50
	Razem gmina				7.000

^{1/} II - ośrodek gminny,

II/I - jednostka uzupełniająca

I - jednostka elementarna o pełnym wyposażeniu w usługi

I/O - jednostka elementarna o niepełnym wyposażeniu w usługi

O - jednostka elementarna - produkcyjna

3.3 Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego

3.3.1 Zarys sieci ekologicznej

Sieć ekologiczną gminy tworzą obszary, pasma i obiekty wyróżniające się pod względem wartości i roli ekologicznej.

W sieci ekologicznej znajdują się pasma ekologiczne przebiegające wzdłuż dolin rzecznych: Łupawy, Charstnicy oraz mniejszych dopływów głównej rzeki. W pasmach tych występują zbiorowiska współtworzące cenne, naturalne i półnaturalne ekosystemy: wodne, leśne, w tym lasy olsowe i łęgowe, torfowiskowe, szuwarowe, łąkowe - poprzez ekosystemy odbywa się liniowy przepływ materii, energii, gatunków.

Wśród ciągów ekologicznych związanych z dolinami rzecznyymi, szczególne znaczenie ma pasmo rozciągające się wzdłuż doliny Łupawy. Charakteryzuje je zwłaszcza

bogata struktura ekologiczna, wysoka różnorodność biologiczna, duża atrakcyjność krajobrazowa. W paśmie dolinnym Łupawy zawierają się ostoje ornitologiczne (regionalna) oraz ichtiologiczne. Odbywa się tutaj ciągły przepływ gatunków, materii, energii oraz informacji biologicznej w krajobrazie, docelowo pomiędzy Wybrzeżem Bałtyku a Pojezierzem Bytowskim.

Pasma dolinne wzdłuż Łupawy, ze względu na wartość przyrodniczą i istotne znaczenie w systemie powiązań przyrodniczych, zostało wyróżnione w Krajowej koncepcji Sieci Ekologicznej - ECONET - Polska (1996). Wskazano je do ochrony jako **korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym**.

Z korytarzem ekologicznym Łupawy łączą się lokalne pasma - korytarze ekologiczne przebiegające wzdłuż dopływów Łupawy, w tym największego na terenie gminy, lewobrzeżnego dopływu - Charstnicy.

Istotnym elementem sieci ekologicznej gminy są lasy. Ze względu na stopień naturalności, szczególnie cenne są lasy związane z siedliskami hydrogenicznymi, znajdujące się głównie w obrębie pasm dolinnych rzek, na obszarach bagienny-torfowiskowych. Dużym stopniem naturalności wyróżniają się lasy liściaste występujące na odpowiednio żyznych siedliskach: w obrębie największego kompleksu leśnego gminy - w środkowej i południowej jego części, na południe od Strzyżyna, a także w kompleksie leśnym na południe od drogi Mianowice - Domaradz. Niestety, na terenie gminy występują też lasy zubożone gatunkowo, zniekształcone zbyt dużą domieszką sosny w drzewostanie.

Lasy gminy Damnica w przeważającej części stanowią obszary ekologicznego zasilania całego ciągu ekologicznego związanego z Łupawą, a także pasma związane z doliną Charstnicy. Fragmenty powierzchni leśnych (w środkowej części gminy, w okolicach Strzyżyna, na południe od Mianowic), znajdują się bezpośrednio w zasięgu wymienionych pasm dolinnych - korytarzy ekologicznych. Pozostałe tereny leśne tworzą samodzielne lub powiązane z dolinami pasma o charakterze łącznikowym.

Z uwagi na wielkość, położenie i stopień bioróżnorodności, ekologicznie największe znaczenie ma kompleks leśny rozprzestrzeniający się w środkowej części gminy.

Niestety, ogólnie biorąc struktura przestrzenna lasów nie jest w pełni i właściwie ukształtowana. Stosunkowo niska jest ogólna powierzchnia lasów, występują często drobne, czasami fragmentaryczne powierzchnie leśne, w niedostateczny sposób powiązane z pozostałymi obszarami sieci ekologicznej.

Na terenie gminy, pod względem wartości ekologicznych wyróżnia się teren mokradłowy, obejmujący jezioro Dąbrówka wraz z otaczającym je torfowiskiem wysokim, porośniętym głównie borem bagiennym. Obszar ten, z uwagi na wysoką bioróżnorodność (ostoja ornitologiczna, zespół roślinny związany z torfowiskiem wysokim), stanowi lokalne biocentrum wzmacniające, zasilające i urozmaicające przyrodniczo i krajobrazowo rozpościerające się wokół rozległe tereny rolne, ubogie ekosystemalnie.

W sieci ekologicznej gminy znaczącą rolę odgrywają również drobniejsze elementy środowiska, takie jak śródpolne i śródleśne oczka wodne, drobne ciekі, bagna, torfowiska, kępy drzew i zadrzewień. Te drobne elementy środowiska występujące w grupach i pojedynczo, tworzą liczące się w skali gminy obszary, pasma i obiekty przyczyniające się do podtrzymania różnorodności biologicznej i umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków. Obszary, pasma koncentracji wymienionych wyżej drobnych obiektów kompensacji

ekologicznej znajdują się: na południe od Wiatrowa, w okolicach Mrówczyna, Światł i Jeziorek, w rejonie kolonii Dąbrówka, w pobliżu Zagórzyczek oraz w okolicach Starej Dąbrowy (dwa ostatnie - na terenach leśnych).

Kompensacyjną funkcję, pełnią miedze, pobocza dróg, często zadrzewione i zakrzewione.

W głównie rolniczym krajobrazie gminy znaczącą rolę odgrywają zadrzewienia. Przewiduje się zwiększenie powierzchni zadrzewień na terenie gminy.

Sieć ekologiczną w wielu miejscowościach gminy wzbogacają tereny parkowe z zachowaną cenną dendroflorą, z egzemplarzami drzew o charakterze pomnikowym.

Sieć ekologiczna, której najistotniejsze elementy opisano wyżej i wskazano koncepcyjnie na planszy w skali 1:10.000, ze względu na wysoką różnorodność przyrodniczą i krajobrazową, powiązania przyrodnicze, szczególne znaczenie w procesach zasilania i migracji, wymaga różnorodnych działań służących jej ochronie i wzmocnieniu. Działania powinny być inicjowane i realizowane na różnych poziomach - lokalnym, regionalnym i krajowym.

3.3.2 Ochrona przyrody

Realizacja celów z zakresie ochrony przyrody związana jest z działaniami zmierzającymi do objęcia prawną ochroną przyrody elementów zarysowanej wyżej sieci ekologicznej najcenniejszych pod względem bioróżnorodności i znaczenia w systemie wewnętrznych i zewnętrznych powiązań przyrodniczych gminy. Obszary, które zostaną objęte ochroną prawną stworzą wspólnie system obszarów chronionych gminy, który powinien być spójny z systemem krajowym (obecnie brak jest obszarowych form ochrony przyrody na terenie gminy).

Proponuje się utworzenie **obszarów ochrony przyrody**, które obejmowałyby następujące elementy sieci ekologicznej gminy:

- korytarz ekologiczny Łupawy

Wskazana jest ochrona tego najbardziej istotnego elementu sieci ekologicznej poprzez utworzenie obszaru chronionego krajobrazu, który obejmowałby nie tylko fragment korytarza znajdujący się na terenie gminy, ale cały jego przebieg, również w gminach sąsiednich (**Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Łupawy”**).

Proponuje się aby w granicach gminy Damnica, wyżej wymienioną formą ochronną objąć poza korytarzem Łupawy, fragment doliny Charstnicy, rozległy kompleks leśny w widłach dwóch rzek oraz część obszarów rolnych preferowanych do rozwoju rolnictwa ekologicznego. Za takim zasięgiem obszaru chronionego przemawiają, obok walorów przyrodniczo-krajobrazowych, istotne walory kulturowe /obiekty zabytkowe w miejscowościach Karzniczka, Damnica, Bobrowniki, Damno, Zagórzycza/, walory przyrodniczo-edukacyjne /urządzona ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna Damnica - Karzniczka/, a także potrzeby w zakresie ochrony wód.

Wskazane jest, aby obszar chronionego krajobrazu ustanowił Wojewoda (w granicach gminy może tą formę wprowadzić rada gminy, ale wówczas na niej spoczywa obowiązek sporządzenia MPZP O.Ch.K.). Zatwierdzony prawnie obszar stanowił

będzie element Krajowego Systemu Obszarów Chronionych, który tworzą: parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, rezerваты przyrody. Dla proponowanego obszaru chronionego krajobrazu istotne jest określenie zasad ochronnych oraz sposobu i możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych w ogólnym rozwoju gminy.

W obszarze chronionego krajobrazu przewiduje się rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Preferowany jest tutaj rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej, turystyki krajoznawczej, przyrodniczej, agroturystyki. Rozwój tych form jest uzależniony od takich działań, jak:

- promowanie przyrodniczych walorów turystycznych (wydawnictwa, reklama, udział w targach turystycznych),
- udział gminy w stowarzyszeniach turystycznych,
- stworzenie dogodnej bazy pobytowej i obsługowej, w tym bazy agroturystycznej, zielone szkoły,
- utworzenie, urządzenie sieci szlaków pieszo - rowerowych, konnych, łowisk, bazy kajakarskiej,
- przygotowanie i udostępnienie turystyczno - rekreacyjne obiektów kulturowych (zespoły pałacowo - parkowe, stanowiska archeologiczne),

- jezioro Dąbrówka z przylegającym borem bagiennym

Dla ochrony tego cennego przyrodniczo terenu jeziorno-mokradłowego proponuje się utworzenie **użytku ekologicznego**, dla którego określić należy zasady ochronne, najlepiej po dokonaniu szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej.

- drobne oczka wodne, bagna, torfowiska

W odniesieniu do tych elementów sieci ekologicznej proponuje się również ustanowienie **użytków ekologicznych**. Najbardziej pożądane jest, aby przed objęciem obiektów ochroną, sporządzić ich szczegółową inwentaryzację przyrodniczą.

Zaleca się zwłaszcza rozpoznanie użytków w wyróżnionych na planszy studium w skali 1:10.000 „rejonach nagromadzenia drobnych obiektów kompensacji przyrodniczej”.

Konkretne propozycje obiektów do objęcia ochroną w postaci użytków ekologicznych przedstawione na planszy w skali 1:10.000 dotyczą obiektów śródleśnych położonych w zasięgu obszaru administrowanego przez Nadleśnictwo Damnica.

Poza proponowanymi użytkami ekologicznymi wprowadzać można inne indywidualne formy ochrony przyrody, takie jak: **pomniki przyrody**, **stanowiska dokumentacyjne**. Jeżeli nie wprowadził tych form Wojewoda, może je ustanawiać rada gminy.

Obecnie na terenie gminy jest 40 obiektów pomnikowych (pojedyncze drzewa i grupy drzew). Pomniki przyrody zostały ustanowione przez Wojewodę Słupskiego (Obwieszczenie Wojewody Słupskiego z dnia 15 grudnia 1980 r. o uznaniu za pomniki przyrody, Dziennik Urzędowy Województwa Słupskiego z 1981 r. Nr 1, poz. 2) oraz przez Radę Gminy (Uchwała Rady Gminy w Damnicy z dnia 13 czerwca 1998r. Nr 179/98).

Zestawienie pomników przedstawiono w tabeli nr 3 na etapie diagnozy stanu /pkt. 3.1.4 Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego oraz wymagania związane z ochroną/.

Realizacja celów w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, oprócz działań zmierzających do ustanowienia nowych form ochrony przyrody, wymaga działań innych, odnoszących się do szeroko pojętej przestrzeni gospodarczej, osadniczej, społecznej. I tak, w zakresie gospodarki leśnej istotne jest:

- wzbogacenie składu gatunkowego i struktury drzewostanów zgodnie z warunkami siedliskowymi. Dotyczy to zwłaszcza lasów na siedliskach porolnych, m.in. na południu gminy,
- utrzymanie i utworzenie nowych powierzchni lasów ochronnych (zwłaszcza wodochronnych - w obrębie korytarza ekologicznego doliny Łupawy i w zasięgu pozostałych pasm dolinnych, na obszarach wskazanych do ochrony w kierunkach ochrony wód),
- zachowanie naturalnych tendencji samoregulacji fitocenozy lasów liściastych,
- wzbogacenie struktury przestrzennej lasów poprzez dolesienia. Dolesienia należy wprowadzać mając na uwadze potrzebę:
  - zachowania ciągłości ekologicznej pasm i obszarów. Dotyczy to w szczególności korytarza ekologicznego Łupawy w jego północnej części, także pasma leśnego na północ od Damnicy.
  - zmniejszenia fragmentacji obszarów leśnych oraz zwiększenie spójności wewnętrznej lasów,
  - kształtowania stref ekotonowych,
  - ochrony zasobów wodnych oraz ochrony przeciwoerozyjnej.
- ograniczania stosowania chemicznych środków ochrony lasów na rzecz środków i metod biologicznych i biotechnicznych,
- zachowanie naturalnego układu stosunków wodnych w lasach m.in. poprzez ochronę bagien i torfowisk (proponowane użytki ekologiczne),
- zapewnienie ochrony najcenniejszym przyrodniczo ekosystemom leśnym, zwłaszcza w obrębie projektowanego obszaru chronionego krajobrazu,
- utrzymanie i utworzenie nowych powierzchni lasów ochronnych (zwłaszcza wodochronnych - w obrębie korytarza ekologicznego doliny Łupawy i w zasięgu pozostałych pasm dolinnych, na obszarach wskazanych szczególnie do ochrony wód podziemnych).

W zakresie przestrzeni objętej gospodarką rolną, w celach ochrony przyrody należy podejmować lub kontynuować takie działania jak:

- wprowadzanie ograniczeń w rolniczym sposobie użytkowania cennych przyrodniczo gruntów. Dotyczy to zwłaszcza obszarów występowania i koncentracji drobnych oczek wodnych bagien i torfowisk, terenów pełniących rolę łączników ekologicznych (doliny rzek), enklaw zadrzewień, zakrzewień. Niezbędne jest wyodrębnienie obszarów, obiektów jako użytki ekologiczne),
- preferowanie upraw ekologicznych, zwłaszcza w obrębie projektowanego obszaru chronionego krajobrazu,

- zalesianie gruntów marginalnych znajdujących się na terenie gminy,
- utrzymanie istniejących i wprowadzanie nowych zadrzewień śródpolnych, o zróżnicowanych formach (pojedynczych, grupowych, kępowych, powierzchniowych, rzędowych i pasowych). Wskazane jest opracowanie szczegółowego planu zadrzewień na terenie gminy.
- wzbogacanie gleb w składniki organiczne, chronienie gleb organicznych,
- prowadzenie zabiegów przeciwozyjnych (zalesienia, zadrzewienia).

Ponadto za bardzo potrzebne uznaje się opracowanie programu poprawy stanu sanitarnego obszarów wiejskich (ścieki, odpady, gnojowica).

W sferze gospodarczej, w przypadku rozwijania funkcji wydobywczej, wymagana jest racjonalna gospodarka zasobami surowców kopalnych. Niezbędne jest kompleksowe wykorzystanie kopalni, w tym towarzyszących, wymagana jest rekultywacja terenów pokopalnianych. Obecnie na terenie gminy brak jest udokumentowanych złóż kopalni, istnieją szanse udokumentowania złóż surowców budowlanych. Ze względów lokalizacyjnych, położenia względem sieci ekologicznej i projektowanych obszarów ochrony przyrody, preferuje się do poszukiwań rozpoznawczych w zakresie kopalni rejonu obejmujące tereny w pobliżu planowanej drogi ekspresowej: w rejonie Domaradza i w kierunku Mianowic, obszary w środkowozachodniej części gminy, a także okolice Wiatrowa.

Na terenie gminy przewiduje się gospodarczy rozwój terenów w pasie wzdłuż planowanej drogi ekspresowej Szczecin - Gdańsk. Z uwagi na walory ekologiczne (lokalny korytarz ekologiczny wzdłuż Charstnicy) oraz potrzebę ochrony przed zanieczyszczeniem powierzchniowych wód płynących i wód podziemnych, na terenach wzdłuż drogi - od zachodniej granicy gminy po miejscowość Mianowice (do linii wyznaczającej zasięg projektowanej strefy ochronnej ujęcia wody oraz zasięg wstępnie przewidywanego obszaru ochronnego GZWP Nr 115 i 117), wykluczyć należy lokalizowanie inwestycji związanych z przeladunkiem, składowaniem i dystrybucją substancji ropopochodnych oraz innych chemicznych, mogących zanieczyścić wody powierzchniowe i podziemne (dotyczy również odpadów).

Przy podejmowaniu wszelkich działań inwestycyjnych na terenie gminy należy mieć na uwadze potrzebę wykluczenia, ograniczenia i minimalizowania istotnych barier antropogenicznych - istniejących i potencjalnych, w zasięgu obszarów objętych siecią ekologiczną gminy (dotyczy obiektów jak również zanieczyszczeń - spływ, wytwarzanie).

Dla jednostek osadniczych znajdujących się w zasięgu dolinnych korytarzy ekologicznych - Łupawy, Charstnicy, pilnie wymagane jest ich uzbrojenie w sieć kanalizacyjną i objęcie grupowym oczyszczaniem ścieków. W obrębie miejscowości i poza nimi, generalnie wykluczyć należy z zabudowy pas bezpośrednio przylegający do wód (poza niezbędnymi obiektami wyposażonymi w odpowiednią infrastrukturę, związanymi z obsługą szlaku wodnego - Łupawa oraz związanymi z prowadzoną gospodarką wodną). Skutecznej realizacji tego zapisu służyłoby przyjęcie i przestrzeganie standardowych minimalnych odległości linii zabudowy od linii głównych wód płynących w gminie - dla terenów już zabudowanych oraz poza nimi.

Realizowanie ogólnie pojętych celów ekologicznych wymaga działań odnoszących się do sfery społecznej. W tym zakresie niezbędne jest:

- systematyczne kształtowanie świadomej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców gminy wobec przyrody poprzez propagowanie, rozpowszechnianie wydawnictw ekologicznych, organizowanie szkoleń, kursów, prelekcji,
- aktywizowanie społeczności gminy do działań na rzecz ochrony przyrody i promowania walorów ekologicznych gminy (organizowanie, współorganizowanie imprez plenerowych, wycieczek krajoznawczych, zakładanie, współdziałanie w stowarzyszeniach: ekologicznych turystycznych, ogłaszanie konkursów dla mieszkańców gminy).

3.3.3. Natura 2000

Obszary należące do sieci Natura 2000 chronione to z listy cieni „Dolina Łupawy”, która znajduje się we centralno - wschodniej części gminy Damnica.

„Dolina Łupawy” PLH220036, poz. 201 na liście Ministra Środowiska z lutego 2006 r.
Natura 2000:

- powierzchnia 5964 ha;
- typ obszaru: E;
- klasy siedliskowe: 38 % - lasy iglaste; 18 % - łąki i pastwiska; 17 % - lasy mieszane; 12 % lasy liściaste; 7 % - grunty orne; 4 % - tereny rolnicze z dużym udziałem elementów naturalnych; 4 % - zbiorniki wodne;
- łąki wierzbowe, topolowe, jesionowe oraz olszowe - kod 91E0; dominacja łągów jesionowo- olszowych, a także łągów jesionowych;
- obszar obejmuje doliny rzek Łupawy i Bukowiny od wypływu z jeziora Jasień; w granicach obszaru występują: - naturalne, głębokie koryta rzeczne Łupawy i Bukowiny - źródłiska i niewielkie potoki (dopływy) - rozległe obszary łągu o podgórskim charakterze Carici remotae-Fraxinetum na zboczach doliny, jak również grądy dębowo-grabowe Stellario-Carpinetum w wielu wąwozach oraz buczyny Luzulo-Fagetum i Asperulo-Fagetum - podmokłe łąki, torfowiska przejściowe i wysokie, oraz dystroficzne jeziora w bezodpływowych obszarach.

3.3.4 Ochrona zasobów wodnych

Ze względu na specyficzne uwarunkowania wodne gminy: położenie w obrębie trzech zlewni, bezpośredni przepływ Łupawy docelowo uchodzącej do Morza Bałtyckiego, wstępne zlokalizowanie w granicach gminy GZWP Nr 115 oraz wytypowanie obszaru ochronnego dla GZWP Nr 117 (Obszar Wysokiej Ochrony) jak również usytuowanie w pobliżu granic gminy dużego komunalnego ujęcia wód „Głobino” (z projektowaną strefą ochrony pośredniej również w granicach gminy), za niezbędne uznaje się kompleksową ochronę zasobów wodnych gminy oraz obszarów hydrologicznie z nią związanych.

Realizacja celów i kierunków w zakresie ochrony wód wymaga podejmowania i kontynuowania takich działań jak:

- realizacja i usprawnienie zbiorczych i indywidualnych systemów oczyszczania w jednostkach osadniczych i produkcyjnych,
- likwidacja dzikich wysypisk, składowisk odpadów. Wobec planowanych do użytkowania w przyszłości za niezbędne uznaje się przyjęcie i zrealizowanie zabezpieczeń chroniących wody przed obniżeniem ich jakości,
- kontrolowanie stanu jakościowego wód powierzchniowych i podziemnych,

- ochrona, kształtowanie stref ekotonowych w bezpośrednim sąsiedztwie wód (zalesianie, zadrzewianie, nasadzenia krzewów, przekształcanie gruntów ornych przylegających do wód w użytki zielone, wyłączenie z zabudowy),
- powiększenie powierzchni lasów wodochronnych, ustanawianie użytków ekologicznych obejmujących obszary wodne (jezioro Dąbrówka, śródleśne i śródpolne oczka wodne),
- kontrolowanie prac melioracyjnych przebiegających na obszarze gminy,
- przestrzeganie przepisów ochrony środowiska w zakresie składowania i wykorzystania obornika, gnojowicy, nawozów i środków ochrony roślin,
- przestrzeganie zakazu osuszania oczek wodnych i terenów bagiennych,
- realizowanie obiektów służących małej retencji (jazy, zastawki na odpływach wód stojących, drobne zbiorniki wodne),
- wydawanie decyzji odnośnie lokalizacji nowych i rozbudowy istniejących obiektów gospodarki wodnej takich jak: stopnie wodne i zbiorniki retencyjne w nurcie rzek, stawy hodowlane ryb łososiowatych, inne stawy hodowlane o powierzchni powyżej 10 ha, w oparciu o szczegółowe oceny zawierające ekspertyzy hydrologiczno - ekologiczne, uwzględniające sumaryczny wpływ na środowisko planowanych inwestycji wraz z inwestycjami już istniejącymi, w uzgodnieniu ze służbami ochrony środowiska,
- preferowanie zalesień, zadrzewień w strefach wododziałowych, w obrębie wstępnie rozpoznanego GZWP Nr 115, w zasięgu przewidywanego obszaru ochrony GZWP Nr 115 i 117 /Obszar Wysokiej Ochrony/, w projektowanej strefie ochrony pośredniej komunalnego ujęcia wód „Głobino”,
- wprowadzenie ograniczeń w użytkowaniu terenu w obrębie obszarów ochronnych GZWP, w przypadku ich ustanowienia. Na obecnym etapie możliwe jest tylko koncepcyjne wskazanie zasięgu GZWP Nr 115 (obszar ochronny GZWP przypuszczalnie pokrywać się będzie z zasięgiem Zbiornika) oraz obszaru ochronnego GZWP Nr 117 (Obszar Wysokiej Ochrony wyznaczony dla obu Zbiorników). Dla ustanowienia obszarów ochronnych niezbędne jest opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej Zbiorników Nr 115 i 117 (GZWP Nr 115 jest obecnie w trakcie dokumentowania). W obszarach ochronnych może być zakazane lokalizowanie punktów przeładunkowych i dystrybucyjnych produktów ropopochodnych, inwestycji uciążliwych dla środowiska oraz gromadzenia ścieków i składowania odpadów, które mogą zanieczyszczać wody podziemne. Dla określenia kierunków ochrony zasobów wodnych uwzględniono przewidywane obszary ochronne GZWP Nr 117 i 115 - uaktualnione w stosunku do opracowanej w 1999 roku mapy 1:150000 „Uwarunkowania zewnętrzne. Środowisko przyrodnicze”.
- wprowadzenie ograniczeń w użytkowaniu terenu w obrębie projektowanej strefy ochrony pośredniej komunalnego ujęcia wody pitnej dla miasta Słupska.
Strefę ustanowić powinien organ właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody. Według projektu ochrony i zagospodarowania strefy (aneks z 1992r.), po jej prawnym ustanowieniu, powinny obowiązywać zakazy dotyczące: wprowadzania ścieków do ziemi i wód powierzchniowych, rolniczego wykorzystania ścieków, przechowywania i składowania odpadów promieniotwórczych, lokalizowania wysypisk i wylewisk

odpadów komunalnych i przemysłowych, lokalizowania magazynów produktów ropopochodnych i innych substancji chemicznych oraz rurociągów do ich transportu.

3.3.4 Zagrożenia środowiskowe

Na terenie gminy występuje zagrożenie obniżenia, zdegradowania jakości wód, spowodowane wpływem zanieczyszczeń i ścieków z terenów zurbanizowanych i rolniczych, występowaniem nieurządzonych nielegalnych miejsc składowania odpadów. Lokalnie występują zagrożenia zachwiania bilansu i reżimu wodnego (melioracje, osuszanie oczek wodnych). Dla przeciwdziałania tym zagrożeniom niezbędne jest realizowanie działań wymienionych w kierunkach ochrony wód.

W związku z funkcjonowaniem drogi Gdańsk - Szczecin i dalszymi planami z nią związanymi (droga ekspresowa), powstają i mogą się nasilać zagrożenia komunikacyjne (nadmierny hałas, zanieczyszczenie powietrza). W tym zakresie w przyszłości wymagane będzie zrealizowanie przedsięwzięć mających na uwadze minimalizowanie tych zagrożeń, zwłaszcza w rejonach zabudowanych - zmiany w przebiegu drogi, stosowanie naturalnych i sztucznych ekranów akustycznych.

Na terenie gminy istnieje zagrożenie uproszczenia struktury ekologicznej obszarów użytkowanych rolniczo, zwłaszcza objętych intensywną gospodarką wielkoprzestrzenną. W celu przeciwdziałania temu zagrożeniu niezbędne jest kontrolowanie działalności i egzekwowanie przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska wobec jednostek gospodarujących na terenach rolnych. Pożądana jest ochrona prawna najcenniejszych pod względem przyrodniczym śródpolnych obiektów.

Istnieje zagrożenie zachwiania obecnej równowagi ekologicznej w głównym paśmie ekologicznym - w korytarzu Łupawy, w związku z planowanymi obecnie oraz potencjalnymi, obiektami gospodarki wodnej (stopnie wodne i zbiorniki retencyjne). Wymagane jest bezwzględnie przestrzeganie zapisu odnoszącego się do tej problematyki, zawartego w kierunkach ochrony wód.

Na terenie gminy procesy erozyjne nie są nasilone, dotyczą głównie gruntów ornych /zwłaszcza na lżejszych glebach/, na obszarach wyróżniających się dużymi spadkami /erozja wodna/ oraz położonych na rozległych, odkrytych powierzchniach /erozja wietrzna/. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno polegać zwłaszcza na odpowiednim planowaniu i realizowaniu zalesień i zadrzewień,

Zagrożenie powodziowe /określone poprzez zasięg wody stuletniej/ na terenie gminy nie jest wielkie - dotyczy głównie terenów zielonych oraz terenów leśnych, położonych wzdłuż Łupawy w okolicach Damna (w tym rejonie - również obiekty związane z hodowlą ryb). W celu ochrony przed tym zagrożeniem wymagany jest zakaz lokalizowania wszelkiej zabudowy w obszarze zalewowym, poza niezbędnymi obiektami gospodarki wodnej. W przypadku rozbudowy i realizacji nowych inwestycji wodnych zasięg obszarów zagrożonych wylewem wód może ulec zmianie. Niezbędna jest ocena planowanych inwestycji wodnych również pod kątem ewentualnego zagrożenia powodziowego.

Na terenie gminy występują obszary degradacji powierzchni ziemi (wyrobisko w Łebieniu, inne wyrobiska i tereny lokalnie wykorzystywane często jako miejsca pozyskania surowców i składowania odpadów). Istnieje obowiązek rekultywacji terenów

poeksploatacyjnych spoczywający na jednostkach organizacyjnych oraz osobach fizycznych podejmujących lub prowadzących eksploatację złóż kopalin. Wymagane jest kontrolowanie gospodarki odpadami. Wskazane jest zagospodarowanie nielegalnych wysypisk, wyrobisk w kierunku leśnym lub rekreacyjno-krajobrazowym.

Na terenie gminy mogą pojawiać się szczególne zagrożenia, związane z gromadzeniem toksycznych środków chemicznych (COMINDEX, stacje paliwowe) oraz z przewozem ładunków ropopochodnych drogą Szczecin - Gdańsk. Wymagana jest w tym zakresie współpraca gminy z odpowiednimi jednostkami służb ratowniczych.

3.4 Kierunki ochrony środowiska kulturowego

3.4.1 Środowisko kulturowe – archeologia.

Występujące na terenie gminy Damnica stanowiska archeologiczne układają się kompleksami osadniczymi i mikroregionami na stokach i w częściach przykrawędnych doliny Karzniczki i Łupawy.

Łącznie zarejestrowano na obszarze gminy 177 stanowisk archeologicznych podlegających ochronie konserwatorskiej; w randze dużych osad o trwałej, stabilnej formie osadniczej oraz (w większości) małych osad i obozowisk o nietrwałej, sezonowej zabudowie.

Zasoby archeologiczne środowiska kulturowego podlegającego ochronie zostały szczegółowo przedstawione na etapie diagnozy stanu /pkt. 3.1.6 Stan i funkcjonowanie środowiska kulturowego - archeologia/.

Ochronę zabytków archeologicznych określono poprzez wyznaczenie stref ochrony archeologiczno-konserwatorskiej mikroregionów osadniczych zawierających priorytetowe stanowiska archeologiczne oraz poprzez ustalenie działań kierunkowych dotyczących funkcjonowania i ochrony.

Działania kierunkowe dotyczące funkcjonowania i ochrony

1. W studium gminy wyznaczono dwie strefy ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, dla których określono następujące uwarunkowania i ograniczenia wynikające z potrzeby ochrony archeologicznego środowiska kulturowego:

Strefa „W” bezwzględnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej:

obejmuje stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej ze strefą ochrony krajobrazowej przewidziane do bezwzględnego zachowania /wpisane i przewidziane do wpisania do rejestru zabytków/. Na tych obszarach i obiektach obowiązuje zakaz wykonywania jakichkolwiek działań inwestycyjnych: prac ziemnych, budowlanych, leśnych i innych. W przypadku zamiaru wykonania prac pielęgnacyjnych lub porządkowych inwestor zobowiązany jest uzyskać każdorazowo zezwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na terenie gminy strefa bezwzględnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej „W” obejmuje 22 stanowiska archeologiczne.

Strefa „OW” względnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej:

obejmuje stanowiska i obszary archeologiczne, których zainwestowanie muszą poprzedzać archeologiczne badania ratownicze bądź wymagany jest nadzór archeologiczny w trakcie

procesu inwestycyjnego /w zakresie określonym inwestorowi zezwoleniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków/.

Informacje dotyczące konieczności archeologicznych badań ratowniczych wyprzedzających zainwestowanie terenu, bądź wymaganego nadzoru archeologicznego w trakcie procesu inwestycyjnego, należy przekazywać zainteresowanym w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Na terenie gminy strefa względnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej „OW” obejmuje 155 stanowisk archeologicznych.

2. W studium gminy uwzględniono możliwość włączenia obszarów archeologicznego środowiska kulturowego, do istniejących i projektowanych tras i szlaków turystycznych. Zamierzenie takie wymaga sporządzenia wyprzedzającego studium rewaloryzacji obszarów archeologicznego krajobrazu kulturowego /uwzględniającego m. in. odpowiednie oznaczenie, ogrodzenie, urządzenie miejsc postojowych/.

Dla potrzeb projektu społecznego odbioru zabytków archeologicznych proponuje się następujące zespoły kulturowe:

- Damno, grodzisko wczesnośredniowieczne, wyżynne, dwuczłonowe, dobrze zachowane elementy obronne: wały, fosa, bramy, porośnięte lasem liściasty, bukowym. Datowane na VIII/IX -IX w.
- Wiatrowo, grodzisko wczesnośredniowieczne, dwuczłonowe, dobrze zachowane elementy obronne: wały, fosa, bramy, czytelny wypukły majdan. Datowane na VII - poł. IX w.
- Kompleks siedmiu stanowisk kurhanowych, w tym trzech liczących po kilkadziesiąt dobrze zachowanych kurhanów kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu zlokalizowanych w dolinie Łupawy, w lasach Nadleśnictwa Damnica.

3. Celowym jest objęcie wybranych stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej interdyscyplinarną, kompleksową formą ochrony z mocy ustawy o ochronie przyrody i o ochronie zabytków, w połączeniu z funkcją turystyczną. Chodzi tutaj o utworzenie form ochrony w postaci zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych z ujęciem stanowisk archeologicznych

4. Zasady ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego powinny być uwzględniane w -opracowywanych dla poszczególnych obszarów gminy - miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

3.4.2 Kierunki ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica.

Polityka dotycząca ochrony stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków na obszarze zmiany studium gminy Damnica

Strefa W pełnej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej

W granicach zmiany studium gminy Damnica w strefie W znajdują się cztery (4) stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej wpisane wraz ze strefą ochrony krajobrazowej do rejestru zabytków województwa pomorskiego.

Na obszarze stanowisk oraz w ich bezpośrednim otoczeniu wyklucza się wszelką działalność inwestycyjną, zwłaszcza związaną z pracami ziemnymi, parcelacją, zmianą funkcji terenu bądź przekształceniem krajobrazu. Wszelkie prace i roboty przy zabytkach oraz prace archeologiczne i wykopaliskowe wolno prowadzić tylko za zezwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków (Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz. U. Nr 162 poz. 1568 ze zm.)

Wyznacza się kierunki polityki przestrzennej dotyczącej tych stanowisk:

- zachowanie i właściwe utrzymanie,
- zachowanie formy krajobrazowej i topograficznej
- uczynienie i ekspozycja w krajobrazie gminy,
- adaptacja i włączenie w strukturę funkcjonalną gminy

Polityka dotycząca ochrony stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych na obszarze zmiany studium gminy Damnica

Na obszarze zmiany studium gminy Damnica znajdują się także obiekty i tereny nie objęte ochroną prawną ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych a posiadające istotną wartość dla dziedzictwa kulturowego gminy i budujące jej lokalną tożsamość, w tym:

- 14 stanowisk archeologicznych objętych strefą W.I. pełnej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej (14 elementów w strefie)
- 37 stanowisk archeologicznych objętych strefą W.II. częściowej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej (33 elementy w strefie)
- 31 stanowisk i obszar występowania stanowisk archeologicznych objętych strefą W.III. ograniczonej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej (29 elementów w strefie)

Przyjmuje się dla nich następujące ogólne formalno-prawne kierunki ochrony i kształtowania dla stanowisk archeologicznych objętych w/w strefami :

- wpisanie do gminnej ewidencji zabytków na podstawie art. 13 ust. 2 ustawy o ochronie dóbr kultury¹;
- objęcie i sprawowanie ochrony na podstawie zapisów aktów prawa miejscowego, a w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

---

¹ art. 13 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi: „Wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast) są zobowiązani do prowadzenia ewidencji dóbr kultury nie wpisanych do rejestru zabytków, a znajdujących się na terenie ich działania.”

Przyjmuje się szczegółowe formalno – prawne kierunki ochrony w poszczególnych strefach ochrony archeologiczno – konserwatorskiej:

W strefie W.I. pełnej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej obejmującej stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej o znaczących regionalnych i ponadregionalnych wartościach kulturowych nie objęte wpisem do rejestru zabytków. Ustala się :

1. zakaz lokalizacji wszelkich inwestycji na terenach stanowisk o własnej formie krajobrazowej (cmentarzyska kurhanowe) i stanowisk płaskich (osady i cmentarzyska) oraz na obszarach bezpośrednio do nich przylegających,
2. uczytelnienie i ekspozycja w krajobrazie gminy stanowisk posiadających własną formę krajobrazową,
3. wymóg uzgodnienia wszystkich planów i projektów dotyczących terenów wyznaczonych stref ochrony archeologicznej z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku delegaturą w Słupsku
4. adaptacja i włączenie w strukturę funkcjonalną gminy wartościowych elementów gminnego dziedzictwa archeologicznego
5. w szczególnych przypadkach (np. nierozpoznany stan zachowania stanowiska) dopuszcza się prowadzenie działalności inwestycyjnej po przeprowadzeniu **w zasięgu występowania stanowisk** archeologicznych badań ratowniczych - tylko za zezwoleniem i w zakresie określonym przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków). Archeologiczne badania ratownicze wyprzedzające prace inwestycyjne należy wykonać przed zmianą funkcji terenu , parcelacją terenu, lokalizacją zabudowy, lokalizacją wszelkich inwestycji (w tym farm wiatrowych) melioracjami, budową systemów infrastruktury technicznej (w tym gazociągów, linii energetycznych itd.) i dróg, zalesieniem itd.

W strefie W.II. częściowej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej obejmującej stanowiska archeologiczne nie objęte ochroną prawną a posiadające istotne wartości dla dziedzictwa kulturowego gminy i budujące jej lokalną tożsamość. Ustala się:

1. wymóg przeprowadzenia na obszarach płaskich stanowisk archeologicznych badań ratowniczych wyprzedzających proces zainwestowania terenu związany z pracami ziemnymi takimi jak: parcelacja, lokalizacja zabudowy, lokalizacja wszelkich inwestycji (w tym farm wiatrowych) melioracje, budowa systemów infrastruktury technicznej w tym gazociągów, linii energetycznych itd.) i dróg, zalesienia itd., w trakcie których może dojść do naruszenia oraz zniszczenia warstw i obiektów archeologicznych zalegających pod powierzchnią ziemi. Zakres prac archeologicznych określa Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w wydanym pozwoleniu (na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków). Po zakończeniu badań archeologicznych teren może być trwale zainwestowany.

2. wymóg uzgodnienia wszystkich planów i projektów dotyczących terenów wyznaczonych stref ochrony archeologicznej z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku Delegatura w Słupsku
3. adaptacja i włączenie w strukturę funkcjonalną gminy wartościowych elementów gminnego dziedzictwa archeologicznego.

W strefie W.III. ograniczonej ochrony archeologicznej – konserwatorskiej obejmującej stanowiska o mniejszej lub nierozpoznanej wartości kulturowej. Ustala się:

1. wymóg przeprowadzenia na obszarach stanowisk i obszarów archeologicznych badań interwencyjnych o charakterze nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi realizowanymi w trakcie procesu inwestycyjnego, w zakresie określonym pozwoleniem Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków).
2. po rozpoznaniu wartości kulturowych stanowisk archeologicznych na podstawie wyników archeologicznych badań interwencyjnych, w szczególnych przypadkach, może być niezbędne przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych, w zakresie określonym pozwoleniem Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków). Po zakończeniu badań archeologicznych teren może być trwale zainwestowany.
3. Po zakończeniu badań archeologicznych teren będzie mógł być trwale zainwestowany
4. wymóg uzgodnienia wszystkich planów i projektów dotyczących terenów wyznaczonych stref ochrony archeologicznej z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku Delegatura w Słupsku

3.4.3 Środowisko kulturowe – architektura i budownictwo

Na obszarze gminy Damnica w ewidencji konserwatorskiej i w rejestrze zabytków znajdują się:

- obiekty architektury i budownictwa – 63.
- parki – 10 /w tym: w Bobrownikach, Damnicy, Damnie, Domaradzu, Karzniczce, Łojewie, Mianowicach, Świecichowie, Wiatrowie, Wielogłowach/,
- cmentarze – 14 /w tym: w Bięcinnie, Bobrownikach, Damnicy, Damnie, Dąbrówce, Karzniczce, Łebieniu, Mianowicach, Starej Dąbrowie, Strzyżynie, Świecichowie, Wiatrowie, Wielogłowach, Zagórzycy/,
- założenia pałacowo-/lub dworsko-/parkowe – 10 /w tym: pałace w Bobrownikach, Damnicy, Karzniczce, Łojewie, Wielogłowach oraz dwory w Damnie, Mianowicach, Świecichowie/,
- założenia folwarczne w 11 miejscowościach,
- kościoły w 4 miejscowościach /Damnica, Damno, Domaradz, Zagórzycy/,

Zasoby środowiska kulturowego podlegającego ochronie zostały szczegółowo przedstawione na etapie diagnozy stanu /pkt. 3.1.7 Stan i funkcjonowanie środowiska kulturowego - architektura i budownictwo/.

Ochronę zasobów środowiska kulturowego w zakresie architektury i budownictwa określono poprzez ustalenie działań kierunkowych dotyczących funkcjonowania i ochrony.

Działania kierunkowe dotyczące funkcjonowania i ochrony

- 1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków** - zakres prac remontowych, porządkowanie otoczenia, ewentualne wycinki drzew (w parkach i na terenach w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowych kościołów w granicach objętych wpisem do rejestru zabytków) powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i wykonywane zgodnie z uzyskanym zezwoleniem.
- 2. Obiekty w ewidencji konserwatorskiej** - zakres remontów i modernizacji tych obiektów, a także lokalizacja nowych inwestycji w ich najbliższym otoczeniu, wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- 3. Parki w ewidencji konserwatorskiej**, w których nie zachowana została rezydencja należy uznać za parki wiejskie (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dn. 5.09.1980r. w sprawie zasad uznawania terenów zadrzewionych na obszarach wsi za parki wiejskie, ochrony tych parków i zarządzania nimi - Dz.. U. nr 21 poz.80).
Parki te wraz z miejscem po zabudowie, które można przeznaczyć pod zabudowę publicznym obiektem gminnym, powinny stanowić atrakcyjne miejsce wypoczynku, a także atrakcję turystyczną.
- 4. Cmentarze w ewidencji konserwatorskiej** miejsca szczególnego kultu powinny być uporządkowane i ucztyelnione. Należy je zachować jako tereny zieleni bez możliwości inwestowania.

3.5 Kierunki rozwoju układu komunikacyjnego

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica przyjęło następujące zasady rozwoju systemu komunikacyjnego:

- układ drogowy w południowej części gminy podlegać będzie systematycznym zmianom, natomiast w pozostałej części gminy nie ulega zasadniczym przekształceniom,
- założono podniesienie standardów obsługi poprzez modernizację całego ciągu drogi krajowej nr 6 i linii kolejowej.

3.5.1 Sieć drogowa

Priorytetową inwestycją jest modernizacja drogi krajowej nr 6 /zaliczanej do międzynarodowej sieci dróg europejskich - E28/, relacji Szczecin-Koszalin-Słupsk-Gdańsk, do parametrów drogi ekspresowej, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1996 roku w sprawie ustalenia sieci autostrad i dróg ekspresowych /Dziennik Ustaw nr 12 z dnia 6 lutego 1996 roku, poz. 63/. Przebieg drogi został określony w „Studium

techniczno - ekonomicznym przystosowania drogi krajowej międzyregionalnej nr 6 do wymogów drogi ekspresowej” opracowanym **obecnie przez Transprojekt Gdańsk „Droga ekspresowa S6 Słupsk – Gdańsk” wykonanym w marcu 2003 r.**

Podstawową funkcją drogi nr 6 jest prowadzenie ruchu tranzytowego, a nie bezpośrednia obsługa terenów przyległych. Struktura przestrzenna obszarów przylegających do drogi ekspresowej, przewidzianych do zagospodarowania na funkcje przemysłowo-gospodarcze i mieszkaniowe oraz do pozostawienia w użytkowaniu rolniczym, przewiduje ograniczony dostęp do drogi S6. Szczegółowe rozwiązania elementów systemu drogowego zostaną ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, których obowiązek sporządzenia dotyczy terenów dróg w obszarach /wymagających zmiany przeznaczenia gruntów/, objętych planowanymi publicznymi działaniami inwestycyjnymi.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów w bezpośrednim sąsiedztwie drogi, w szczególności związanych z zagospodarowaniem o dużym wpływie na ruch drogowy, zostaną ustalone zasady ochrony drogi, a w szczególności sposób obsługi komunikacyjnej przez drogę S6, z uwzględnieniem ograniczenia bezpośrednich wjazdów oraz sukcesywnej likwidacji ograniczeń dla ruchu na drodze wynikających z istniejącego zagospodarowania.

Studium gminy Damnica ustala zasady rezerwy terenów dla rozwiązań docelowych, z wymogami dla dróg ekspresowych włącznie, co nie uniemożliwia jednak rozwiązań pośrednich i etapowych /w przypadku rezygnacji z podniesienia kategorii drogi do ekspresowej/. W kwestii wyboru rozwiązań komunikacyjnych, w ramach rezerw określonych w studium, decydujące znaczenie będzie miało stanowisko Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych - Oddział Północny w Gdańsku, stosownie do aktualnej polityki transportowej państwa.

Na odcinku przebiegającym przez teren gminy w pierwszym etapie należy dążyć do sukcesywnego ograniczenia bezpośrednich wjazdów na drogę poprzez budowę odcinków dróg obsługujących tereny przyległe, prowadzące do skrzyżowań z drogą w miejscowościach: Wielogłowy, Saborze, Mianowice, Domaradz, Nowa Dąbrowa. W wypadku realizacji podniesienia kategorii drogi do ekspresowej S6 docelowym rozwiązaniem będzie likwidacja skrzyżowań z drogą i przejście obsługi tych terenów przez węzły /skrzyżowania w I etapie/ w miejscowościach Mianowice, Nowa Dąbrowa i alternatywnie Domaradz /utworzono rezerwę terenową dla węzła - w pierwszym etapie skrzyżowania/ z sukcesywnym doprowadzeniem dróg obsługujących teren zainwestowania. Mając na uwadze, że droga ekspresowa nie umożliwi w pełni zapewnienia powiązań wewnątrzgminnych, przewiduje się wykonanie przejazdów drogowych w drugim poziomie w miejscowościach Saborze, Mianowice i Stara Dąbrowa.

W rejonie węzłów, w ramach rezerw terenowych, proponuje się potencjalne lokalizacje miejsc obsługi podróźnych /MOP-y/ - Mianowice, Domaradz.

Przyjmuje się, że nowa zabudowa na obszarze gminy nie powinna być realizowana w odległościach mniejszych niż 50 m od zewnętrznej krawędzi jezdni. Rzeczywistą rezerwę terenu wolnego od zabudowy należy określić na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego /w oparciu o ustaloną uciążliwość z tytułu sąsiedztwa drogi S6/. W przypadku lokalizacji zabudowy w strefie uciążliwości drogi budowa urządzeń zabezpieczających spoczywać będzie na inwestorze. Urządzenia nie związane z obsługą drogi należy

lokalizować poza pasem drogowym. Negatywny wpływ transportu na środowisko należy ograniczyć stosując proekologiczne rozwiązania przestrzenne.

Orientacyjny zakres prac dotyczących drogi S6:

- a/ dobudowa drugiej jezdni długości około 11 km /stronę po której realizowana będzie druga jezdnia pokazano na planszy/,
- b/ budowa obejścia w Mianowicach długości około 2,1 km,
- c/ budowa węzłów w rejonie drogi powiatowej nr 120059G i alternatywnie nr 120058G oraz drogi wojewódzkiej nr 211; w okresie przejściowym budowa skrzyżowań,
- d/ budowa na terenie gminy dróg współpracujących z drogą S6, zbierających ruch pojazdów z gminy i doprowadzających do węzłów /skrzyżowań/,
- e/ realizacja przejazdów drogowych nad drogą ekspresową,
- f/ korekty drogi w miejscach niebezpiecznych /łuk w rejonie Domaradza/

Obsługę przewozów pasażersko - towarowych zapewnić będzie:

- a/ dalekiego zasięgu - droga ekspresowa S6,
- b/ średniego zasięgu - droga wojewódzka nr 211, drogi powiatowe - na których prowadzona jest publiczna komunikacja autobusowa,
- c/ bliskiego zasięgu - drogi powiatowe, gminne oraz wewnętrzne /w tym dotychczas zakładowe/.

Dla zabezpieczenia zewnętrznych powiązań gminy Damnica istotny jest przebieg na terenie gminy Potęgowo drogi wojewódzkiej nr 211 Nowa Dąbrowa - Czarna Dąbrówka - Puzdrowo. Droga rozpoczyna przebieg w węźle Nowa Dąbrowa, przy południowo - wschodnim fragmencie granicy gminy z gminą Potęgowo i zachowuje swój dotychczasowy przebieg na dalszym odcinku. Planowany jest jej nowy wlot oraz MOP funkcjonujący na bazie istniejącej stacji paliw.

Zaktualizowano przebieg i rozwiązania węzłów i lokalizacji MOP-ów zgodnie z koncepcją programowo – przestrzenną wykonaną przez Transprojekt Gdańsk „Droga ekspresowa S6 Słupsk – Gdańsk” wykonaną w marcu 2003 r.

Sieć dróg powiatowych obejmuje 12 odcinków dróg klasy technicznej L i Z o długości 77,5 km. Na terenie gminy drogi te są podstawowym łącznikiem z drogami krajowymi i wojewódzkimi poprzez odcinki dróg 1139G Mianowice - Damnica - Wielka Wieś - do drogi DW 213, 1140G Stara Dąbrowa - Łebień, 1134G Warblewo do drogi nr 6.

Sieć dróg powiatowych zapewnia powiązania gminy w skali ponadlokalnej i lokalnej. Drogi na znacznych fragmentach są zadrzewione interesującymi alejami drzew liściastych. Niektóre z nich tworzą atrakcyjne ciągi oraz punkty widokowe. Wydaje się, że sieć ta rozwiązana jest prawidłowo. Niedobory występują jedynie na obszarze stykowym z częścią obszaru gminy Potęgowo.

Drogi powiatowe są relatywnie w średnim i złym stanie technicznym. Charakterystyczne są przekroje jednopasmowe na części dróg oraz brak chodników przy prawie wszystkich drogach, co ujemnie wpływa na bezpieczeństwo użytkowników dróg. Jednak parametry techniczne założone dla tych dróg nie odpowiadają rodzajowi odbywającego się na nich ruchu. Drogi te są systematycznie niszczone przez przewożony po nich ponadnormatywny ładunek związany z przewozami przedsiębiorstw rolnych. Stan nawierzchni dróg wymaga działań prowadzących do sukcesywnej poprawy, ponieważ nie

gwarantuje wymaganej przepustowości dróg. Dotyczy to w szczególności samochodów osobowych i dostawczych.

Za stan dróg powiatowych odpowiada Zarząd Dróg Powiatowych w Słupsku.

Tabela 1. Zestawienie dróg powiatowych na terenie gminy Damnica

Lp.	Numer drogi	Klasa techniczna	Przebieg drogi
1	1130G	Z	Od dr.woj.213- Jezierzycze- Rogawica- Mrówczyno
2	1131G	L	Jezierzyce- Wielogłowy- do dr.kraj.6
3	1134G	L	Bięcino- Zagórzycza- Warblewo (w zarządzaniu przez gm. Słupsk)
4.	1135G	L	Żelkowo- Damnica
5.	1136G	L	Damnica- Łabiszewo- do dr.powiat.1177G (w zarządzaniu przez gm. Słupsk)
6	1137G	L	Od dr.woj.213- Lipno- Damno
7	1138G	L	Od dr. powiat.1139G- Jeziorka- do dr. powiat.1144G
8	1139G	Z	Od dr.woj.213- Wielka Wieś- Damnica- Mianowice
9	1140G	L	Bobrowniki- Łebień- Stara Dąbrowa
10	1141G	L	Łebień- Głuszynko
11	1142G	L	Wiszno- Grapice- do dr.powiat.1179G
12	1144G	L	Od dr.woj.213- Wykosowo- Jeziorka

Sieć dróg gminnych i wewnętrznych dojazdowych (dotychczas zakładowych), która obejmuje około 60,0 km dróg o bardzo zróżnicowanym standardzie, stanowi w połączeniu z siecią dróg powiatowych system obsługi lokalnej. Charakterystyczną cechą tego elementu obsługi jest przywiązanie dróg gminnych do wsi tak, że przeważnie zabezpiecza on jedynie powiązania elementarne nie tworząc systemu w skali gminy. Stan nawierzchni większości dróg jest nieodpowiedni i wymaga działań prowadzących do sukcesywnej ich poprawy. Siecią dróg gminnych zarządza Urząd Gminy.

Na terenie gminy jest szereg dróg leśnych i wewnętrznych, które stanowią uzupełnienie sieci dróg gminnych. Drogi te zostały zwaloryzowane przez pokazanie najważniejszych połączeń wewnątrzgminnych i sąsiedzkich. Wybrane odcinki dróg mają ponadlokalną szansę wykorzystania w charakterze ciągów turystycznych pieszych, rowerowych i hipicznych.

Na terenie gminy jest szereg dróg leśnych, które stanowią uzupełnienie sieci dróg gminnych i zakładowych.

Tabela 1. Zestawienie dróg gminnych na terenie gminy Damnica

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi
1	2	3
1.	120001G	Sąborze: droga kraj. nr 6 -granica działki nr 178
2.	120002G	Sąborze: droga gm. nr 12001G -droga pow. nr 1134G
3.	120005G	Kolonia Bięcino -droga pow. nr 1130G
4.	120006G	Zagórzycza -droga pow. nr 1140G
5.	120008G	Domaradz: droga krajowa nr 6 -droga krajowa nr 6
6.	120010G	Karzniczka droga pow. nr 1134G -Damnica droga pow. nr 1135G
7.	120011G	Budy droga pow. nr 1135G -Dębniczka droga pow. nr I 135G
8.	120012G	droga pow. nr 1135G -granica działki nr 281/2
9.	120019G	Damnica ul. Przemysłowa
10.	120020G	ul. Korczaka

11.	120021G	ul. Parkowa
12.	120022G	ul. Leśna
13.	120023G	ul. Polna
14.	120024G	ul. Ogrodowa
15.	120025G	ul. Lipowa
16.	120026G	ul. Góma
17.	120028G	ul. Wiśniowa
18.	120029G	ul. Klonowa
19.	120031G	ul. Akacyjowa
20.	120032G	ul. Różana
21.	120034G	ul. Strażacka
22.	120036G	Łebień: droga pow. nr 1140G -granica działki nr 157/1
23.	120046G	Strzyżyno: droga pow. nr 1143G -granica działki nr 60
24.	120049G	Wisžno: droga pow. nr 1142G -droga pow. nr 1142G
25.	120050G	Kolonia Dąbrówka: droga pow. nr 1142G -droga pow. nr 1142G
26.	120058G	120058G
27.	120059G	120059G

Pozostałe drogi powiatowe, gminne, wewnętrzne zachowują swój istniejący układ, podobnie jak wyżej wymienione drogi, z uwagi na zbyt niskie parametry techniczne wymagają sukcesywnej modernizacji do standardów odpowiadającym ich funkcjom, wymogom klasy i komunikacji zbiorowej,

Niezbędna jest budowa chodników i ścieżek rowerowych wzdłuż ciągów komunikacyjnych - dla realizacji dojazdów codziennych do pracy i szkół na odcinkach dróg powiatowych, w pierwszej kolejności na terenach zabudowanych.

W układzie komunikacyjnym gminy miejscowość Damnica predestynowana jest do obsługi podróżnych, ze względu na planowany rozwój obiektów turystyki i rekreacji może być traktowana jako miejsce obsługi podróżnych.

3.5.2 Pasażerska komunikacja zbiorowa

Komunikacja zbiorowa nadal opierać się będzie na sieci linii dalekobieżnych i lokalnych Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej.

W miarę modernizacji dróg o podstawowym znaczeniu w powiązaniach gminnych, możliwe będzie wprowadzenie nowych połączeń komunikacji zbiorowej; przede wszystkim na odcinku Zagórzycza - Karzniczka.

Dla poprawy dostępności komunikacyjnej gminy konieczne jest zwiększenie częstotliwości kursowania autobusów i polepszenie komfortu połączeń pomiędzy Słupskiem, a poszczególnymi miejscowościami gminy. Na obszarach o małym zaludnieniu, a zwłaszcza w jednostkach osadniczych położonych poza podstawowymi trasami, dojazd do pracy i szkół jest problemem cywilizacyjnym, dlatego też właściwe skomunikowanie gminy powinno być przedmiotem systematycznych starań samorządu lokalnego.

Niezbędna jest realizacja wiat i zatok przy przystankach autobusowych.

3.5.3 Linie kolejowe

W studium gminy przewidywana jest modernizacja pierwszorzędnej linii kolejowej nr 202 Stargard Szczeciński - Gdańsk o znaczeniu krajowym, zapewniającej mieszkańcom gminy obsługę pasażersko-towarową. Zakłada się podniesienie zdolności przewozowej przez dobudowanie drugiego toru /po stronie południowej istniejącego toru oraz jego elektryfikację/. Niezbędne jest utrzymanie rezerwy terenowej dla planowanej inwestycji.

Na gruntach sąsiadujących z terenami PKP obowiązują ograniczenia wiążące się z zakazem sadzenia drzew i krzewów w odległości mniejszej niż 15 m /z wyłączeniem gatunków drzew, których wysokość może przekroczyć 15 m/ oraz z zakazem lokalizacji budynków i budowli oraz wykonywania robót ziemnych w odległości mniejszej 20 m od terenu kolejowego.

Obsługę ludności w zakresie lokalnych przewozów pasażerskich nadal świadczyć będzie stacja pasażersko-towarowa w Damnicy oraz przystanek osobowy w Strzyżynie, natomiast w zakresie przewozów dalekobieżnych stacje w Słupsku i Lęborku.

3.5.4 Komunikacja rowerowa

W nawiązaniu do tras przebiegających poza obszarem gminy /planowanej nadmorskiej, międzynarodowej trasy rowerowej „Hanzeatycznej”, a także regionalnej trasy rowerowej „Dolina Słupi”- szlakiem elektrowni wodnych w kierunku Ustki/, w studium zaplanowano sieć ścieżek rowerowych gminy Damnica.

Najważniejsza z nich /proponowana w randze trasy regionalnej i stanowiąca łącznik pomiędzy wyżej wymienionymi trasami/, związana jest ze planowanym krajowym korytarzem ekologicznym „Doliny Łupawy”.

Przebieg tras wyznaczono w oparciu o atrakcyjne elementy środowiska przyrodniczego /planowany obszar chronionego krajobrazu/, kulturowego /zespoły pałacowo-i dworsko-parkowe, stanowiska archeologiczne/ i jednostki osadnicze, w których można tworzyć miejsca obsługi turystów rowerowych, uwzględniając integrację z różnymi środkami transportu /samochód, pociąg/.

Proponowany na obszarze gminy Damnica system ścieżek rowerowych utworzy układ o strukturze pętlowej, swobodnie penetrującej obszar i przebiegu umożliwiającym wybór ścieżki z możliwością dotarcia do dowolnego węzła.

Trasy rekreacyjne uzupełniono ciągami dającymi możliwość dojazdów do szkół i pracy.

Na drogach o mniejszym natężeniu ruchu /poniżej 1 pojazdu/min./ poprowadzono trasy rowerowe po drogach o nawierzchni gruntowej (m.in. po gminnych i wewnętrznych dojazdowych) oraz leśnych i polnych tam, gdzie może występować sporadyczny ruch pojazdów gospodarczych. Rozmieszczono wzdłuż tras węzły obsługi ruchu rowerowego, uwzględniając istniejące i planowane zaplecze obsługi turystycznej.

Wskazane na trasach węzły obsługi ruchu rowerowego /w miejscowościach: Damnica, Damno, Bobrowniki, Łebień, Strzyżyno, Stara Dąbrowa, Mianowice, Domaradz,

Zagórzycza i Karzniczka/, uzupełniono o miejsca postojowe (kierując się m.in. zasadą łatwego dostępu dla turysty/, mające kluczowe znaczenie dla ruchu rowerowego /parking samochodowy w miejscowości lub leśny, stacja kolejowa/. Węzły inicjować będą lokalne programy atrakcji turystycznych, sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i innych.

Przyjęto ciągły układ tras rowerowych. Są to atrakcyjne widokowo trasy, które po urządzeniu infrastrukturą dla ruchu rowerowego mogą stać się alternatywą innego, powszechnie dostępnego rodzaju wypoczynku.

3.6 Kierunki rozwoju systemu infrastruktury technicznej

Przy tworzeniu warunków dla rozwoju infrastruktury technicznej w gminie powinno się uwzględniać następujące zasady:

- tworzenie rynku usług komunalnych przy zapewnieniu ochrony interesów odbiorców usług
- likwidacji „u źródła” szkodliwego oddziaływania na środowisko, poprzez redukcję zanieczyszczeń, w maksymalnie możliwym stopniu w miejscu ich powstawania, w obiektach infrastruktury i u użytkowników,
- realizacja w pierwszej kolejności urządzeń infrastruktury technicznej dających wymierne rezultaty dla poprawy stanu środowiska.

3.6.1 Zaopatrzenie w wodę

W zakresie zaopatrzenia w wodę przyjmuje się zasadę zaopatrzenia ludności w wodę z urządzeń do zbiorowego zaopatrzenia.

Źródłem wody dla pokrycia potrzeb socjalno-bytowych, usług oraz hodowli będą wody podziemne ujmowane za pomocą studni głębinowych. Zaspokajanie potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę odbywać się będzie poprzez istniejące i projektowane systemy wodociągowe wiejskie, zakładowe i indywidualne.

Działania w zakresie zaopatrzenia w wodę powinny skoncentrować się przede wszystkim na zapewnieniu niezawodności działania poszczególnych systemów oraz możliwości wykorzystania ich jako źródło wody przeciwpożarowej.

Należy dążyć do sytuacji aby każde ujęcie wody posiadało studnię rezerwową (awaryjną), a wydajność urządzeń źródłowych nie była mniejsza niż 22,5 m³/h /nawet w przypadku, gdy potrzeby bytowo-gospodarcze są niższe/.

W celu zapewnienia niezawodności działania istniejących systemów wodociągowych należy zrealizować studnie rezerwowe na ujęciach wody w miejscowościach: Damno, Świecichowo, Saborze, Bięcino, Mianowice. Należy rozbudować lub zmodernizować stacje wodociągowe w miejscowościach: Budy, Dąbrówka, Damnica, Zagórzycza, Mianowice i Zagórzyczki oraz przystąpić do modernizacji sieci wodociągowej w Damnicy.

Zabudowa rozproszona zaopatrywana będzie z indywidualnych ujęć wody. Wodę do celów przeciwpożarowych należy zabezpieczyć w urządzeniach do zbiorowego zaopatrzenia w wodę, zbiornikach ppoż. lub wodach powierzchniowych.

Uporządkowania wymaga stan formalno-prawny istniejących urządzeń zaopatrzenia w wodę. Dla istniejących i projektowanych ujęć wody należy ustalić zasoby eksploatacyjne, natomiast dla urządzeń wodociągowych uzyskać pozwolenie wodno-prawne na pobór wód podziemnych oraz ich eksploatację.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami szczegółowymi dla ujęć wody należy ustanowić strefy ochrony pośredniej. W strefach ochrony pośredniej prowadzić gospodarkę zgodną z zaleceniami wydanymi w decyzji administracyjnej, która ją ustanawia.

Źródłem wody dla pokrycia potrzeb w zakresie deszczowania upraw oraz chowu ryb powinny być przede wszystkim wody powierzchniowe. Pobór wody odbywać się powinien na podstawie aktualnego pozwolenia wodno-prawnego poprzez ujęcia wód powierzchniowych.

3.6.2 Gospodarka ściekowa

W zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków przyjmuje się zasadę wyposażenia całości terenów osadniczych zwartych oraz terenów działalności gospodarczych w urządzenia do odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Z uwagi na niezadawalający stan gospodarki ściekowej i związane z nim niebezpieczeństwo zanieczyszczenia wód oraz zakładanego podniesienia standardu życia mieszkańców, wymaga ona szybkiego uporządkowania. Konieczna jest zatem:

- likwidacja wszystkich punktów zrzutu nieoczyszczonych ścieków,
- modernizacja oczyszczalni ścieków, które unieszkodliwiają ścieki w stopniu niedostatecznym,
- **W zakresie gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy Damnica zamierza się w sposób kompleksowy uregulować sprawę powszechnego dostępu do wody i kanalizacji mieszkańców gminy w oparciu o modernizację i przebudowę istniejącej sieci i oczyszczalni ścieków.**
- budowa oczyszczalni ścieków wraz z układami sieciowymi dla zabudowy zwartej,
- rozwój układów sieciowych dla objęcia nim zabudowy dotychczas nie skanalizowanej,
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania dla zabudowy rozproszonej.

Zakłada się, że wszystkie powstające na terenie gminy ścieki bytowo-gospodarcze będą unieszkodliwiane. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków z wiejskich systemów kanalizacyjnych powinny być wody powierzchniowe, natomiast z indywidualnych systemów – oczyszczalni przydomowych - ścieki można odprowadzać w grunt /o ile warunki gruntowo-wodne na to pozwalają/, natomiast ścieki gromadzone w zbiornikach bezodpływowych wywozić do najbliższego punktu zlewnego.

Porządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy powinno być realizowane w oparciu o aktualną koncepcję programowo-przestrzenną wraz z układami kanalizacji sanitarnej.

Zakłada się, że porządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy odbywać się będzie według następującego schematu:

1. Budowa lokalnych systemów oczyszczania ścieków dla wsi:

- Łebień,

- Strzyżyno
- Wielogłowy

2. Dla zabudowy rozproszonej oraz wsi Łężyca, Głodowo, Jeziorka, Wiatrowo zakłada się realizację indywidualnych systemów do unieszkodliwiania lub gromadzenia ścieków. W ramach indywidualnych systemów oczyszczania ścieków powinno się realizować zagrodowe oczyszczalnie ścieków z odprowadzeniem oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub w grunt, bądź szczelne zbiorniki bezodpływowe, z których ścieki dowożone są na najbliższą oczyszczalnię.

Realizacja w/w grupowych systemów oczyszczania ścieków wymagać będzie rozbudowy istniejących oczyszczalni ścieków w Mianowicach i Karzniczce. Przy każdej oczyszczalni przewiduje się realizację punktu zlewnego dla ścieków dowożonych z terenów nieskanalizowanych. Do systemów kanalizacji sanitarnej nie należy wprowadzać wód deszczowych i gnojowicy.

Oczyszczalnie ścieków są obiektami mogącymi wpływać ujemnie na sąsiadujące z nią tereny, dlatego należy ustanowić dla nich obszar ograniczonego użytkowania, którego zasięg należy określić w ocenie oddziaływania na środowisko.

Wody opadowe generalnie mogą być odprowadzane powierzchniowo. Jednakże z terenów stacji benzynowych, baz maszynowych i transportowych (utwardzone place i myjnie sprzętu), terenów przemysłowych wody deszczowe przed odprowadzeniem do wód powierzchniowych lub gruntu powinny być oczyszczone do wartości ustalonych w przepisach szczegółowych.

Wody pochodzące należy oczyszczać do wartości ustalonych w pozwoleniu wodno-prawnym przed odprowadzeniem do wód powierzchniowych.

3.6.3 Gospodarka odpadami

Przy tworzeniu warunków dla porządkowania gospodarki odpadami powinno się uwzględniać następujące zasady:

- całość nie dających się przetworzyć odpadów powinna być unieszkodliwiona, zgodnie z wymogami ochrony środowiska,
- wywozem powstających odpadów zajmować się powinny służby do tego powołane,
- recykulacja opakowań (zwłaszcza szklanych) oraz odzysk tworzyw sztucznych, makulatury będą realizowane w stopniu spełniającym wymogi racjonalnej gospodarki zasobami i ochrony środowiska,
- każda jednostka gospodarcza o charakterze produkcyjnym powinna mieć opracowany i realizowany program postępowania z powstającymi na jej terenie surowcami wtórnymi z jednej i odpadami z drugiej strony,
- każde gospodarstwo rolne i leśne wykorzystuje swe zasoby łatwo rozkładalnej substancji organicznej do nawożenia gleby i zachowania ciągłości produkcji roślinnej oraz do produkcji kompostu,
- pozostające masy ziemne, popiół i żużel, gruz budowlany, osady mineralne i organiczne będą traktowane jako potencjalne zasoby, które zostaną wykorzystane na potrzeby budownictwa ziemnego, rekultywacji gruntu.

- Proponuje się aby gm. Damnica obsługiwana była przez planowany zakład ZZO Bierkowo (teren gminy Słupsk)
- w dniu 20 października 2008 r. gmina Damnica podpisała porozumienie międzygminne, w którym ustalono, że nastąpi przekazanie wykonania zadań publicznych o znaczeniu lokalnym polegających na zaspokojeniu zbiorowych potrzeb wspólnot gminnych. obejmujących utrzymanie wysypisk odpadów komunalnych i utylizację odpadów komunalnych Gminie Potęgowo – w miejscowości **Chlewnica**,

Zakłada się podjęcie działań zmierzających do uporządkowania gospodarki odpadami na terenie gminy. Docelowo powstające odpady komunalne i komunalno-podobne składowane będą na planowanym gminnym wysypisku odpadów, na jednym ze wskazanych terenów w obrębie Karzniczka lub Mianowice.

Wskazane jest podjęcie działań zmierzających do podpisania umów przez wszystkie gospodarstwa domowe na zorganizowany wywóz odpadów komunalnych.

Teren po nieczynnych wysypiskach w Damnie, Starej Dąbrowie i Łebieniu należy zrehabilitować.

Osady z oczyszczalni ścieków komunalnych nie zawierających metali oraz osady powstałe na oczyszczalniach wód pochodzących wykorzystywać rolniczo. Natomiast powstające odpady niebezpieczne wywozić na wysypisko przystosowane do składowania tego typu odpadów np. wysypisko przemysłowe w Obłężu lub Szadółkach.

3.6.4 Gospodarka cieplna

W zakresie gospodarki cieplnej przyjmuje się zasadę wytwarzania ciepła w niskoemisyjnych źródłach ciepła.

Przewiduje się, że ciepło do ogrzewania budynków oraz celów technologicznych przygotowywane będzie w większości w indywidualnych źródłach ciepła. Do wytwarzania energii cieplnej należy preferować paliwa niskoemisyjne np. olej opałowy lekki, gaz płynny itp.

Zgodnie z ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, Zarząd Gminy ma obowiązek sporządzenia projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Zgodnie z Planem Województwa przewiduje się zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

3.6.5 Zaopatrzenie w gaz

Na terenie gminy przewiduje się realizację urządzeń do przesyłu gazu ziemnego. Zgodnie z opracowanym „Studium programowym możliwości rozwoju gazyfikacji do 2020 r., w latach 2005-2010 przewiduje się realizację gazociągu wysokiego ciśnienia DN 200 relacji Redzikowo – Lębork. Część trasy gazociągu przebiegać będzie przez obszar gminy Damnica. Gazociąg na teren gminy zostanie wprowadzony w rejonie miejscowości Saborze, dalej przebiegać ma w rejonie miejscowości Mianowice, Domaradz i Nowa Dąbrowa. Gazociąg ten będzie źródłem gazu dla gazyfikacji przewodowej gminy.

Dla bezpośredniego zaopatrzenia terenu gminy w gaz ziemny przewiduje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia - odgałęzienia - relacji Mianowice - Karzniczka, które zakończone zostanie stacją redukcyjno-pomiarową I st. w miejscowości Zagórzycy. Zgodnie z w/w opracowaniem zgazyfikowanie gminy przewiduje się w latach 2006-2010.

Przez teren gminy przewiduje się prowadzenie gazociągów przesyłowych wysokiego ciśnienia relacji **Ploty – Wiczlino DN 700, 8,4 MPa, zgodnie z wnioskiem złożonym 30 kwietnia 2008 r. przez Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ – SYSTEM S.A. Oddział w Gdańsku.**

Gazyfikacja przewodowa terenu gminy odbywać się powinna siecią gazową średniego ciśnienia. W pierwszej kolejności gaz ziemny doprowadzony będzie do wsi: Damnica, Damno, Bobrowniki, Karzniczka, Zagórzycza i Saborze.

Gazyfikacja gminy winna być poprzedzona wykonaniem koncepcji programowej gazyfikacji gminy. Przed przystąpieniem do opracowania koncepcji gazyfikacji, należy wystąpić do Pomorskiego Okręgowego Zakładu Gazownictwa w Gdańsku o wydanie warunków technicznych.

Zgodnie z Planem Województwa przewiduje się rozbudowę gazociągu wysokiego ciśnienia z Lęborka do Słupska ze stacją redukcyjno – pomiarową 1 stopnia z odgałęzieniem w kierunku gminy Dębica Kaszubska.

3.6.6 Telekomunikacja

Rozwój telekomunikacji jest bardzo istotny dla kształtowania standardu życia mieszkańców i zainteresowania gminą kapitału z zewnątrz. Dlatego w najbliższym okresie należy:

- rozbudować układ sieciowy, tak aby objąć nim wszystkich mieszkańców gminy,
- rozbudować pojemność jedynej na terenie gminy centrali telefonicznej wiejskiej,
- zapewnić dostęp do urządzeń telekomunikacyjnych nowej generacji umożliwiających świadczenie różnorodnych usług.

Dla realizacji powyższych zadań w najbliższym okresie przewidywana jest budowa kabli telekomunikacyjnych:

- relacji Damno – Wiatrowo
- relacji Bobrowniki – Wiszno
- relacji Bobrowniki – Dąbrówka – kol. Dąbrówka
- relacji Łojewo – Świtały,
- relacji Stara Dąbrowa – Łebień – Strzyżyno.

Należy również zmodernizować istniejącą sieć telekomunikacyjną w rejonie miejscowości Wielogłowy, Saborze, Mianowice, Zagórzyczki i Zagórzycza.

Pojemność centrali wiejskiej w Damnicy wymaga dostosowania do aktualnych potrzeb tj. ilości złożonych wniosków o założenie stacji telefonicznej.

Zakłada się pozostawienie kabla telekomunikacji dalekosiężnej biegnącego wzdłuż drogi krajowej Nr 6 oraz kabla światłowodowego o znaczeniu międzynarodowym biegnącego wzdłuż linii kolejowej pierwszorzędowej relacji Słupsk – Lębork.

Dla zapewnienia na terenie gminy dostępu do połączeń bezprzewodowych przewiduje się modernizację stacji bazowych telefonii komórkowej w Starej Dąbrowie oraz budowę stacji bazowych telefonii komórkowej w miejscowości Damnica, Wielogłowy i Wiatrowo.

Zakłada się pozostawienie przebiegającej przez teren gminy radiolinii relacji Słupsk – Nowe Skórowo, dla której wyznaczono pas ochronny o szerokości 500 m, po 250 m od osi

linii. W pasie ochronnym linii radiowej określono dopuszczalne wysokości dla nowej wysokiej zabudowy, w celu zapewnienia odpowiedniego prześwitu nad przeszkodami między współpracującymi antenami nadawczymi. Wznoszenie wysokich obiektów w tym pasie wymaga uzyskania opinii Zakładu Radiokomunikacji i Teletransmisji Telekomunikacji Polskiej S.A. w Szczecinie.

3.6.7 Elektroenergetyka

Pozostawia się przebiegającą przez teren gminy linię NN 400kV Dolna Odra oraz linię WN 110kV relacji Słupsk – Darżyno - Lębork. Nie przewiduje się możliwości bezpośredniego włączenia do tych linii na terenie gminy. **Dla istniejącej elektroenergetycznej linii napowietrznej 400 kV wymagany jest pas technologiczny o szerokości 80 m (po 40 m od osi linii w obu kierunkach).**

- warunki lokalizacji wszelkich obiektów w pasie technologicznym należy uzgadniać z właścicielem linii elektroenergetycznych – PSE Operator S.A.
- w pasie technologicznym nie wolno lokalizować budynków mieszkalnych i innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi,
- dopuszcza się odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącej linii,
- pod linią nie należy sadzić roślinności wysokiej - zalesienia terenów w pasie technologicznym linii mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów,
- wszelkie zmiany w kwalifikacji terenu w obrębie pasa technologicznego linii i w jego najbliższym sąsiedztwie powinny być zaopiniowane przez właściciela linii,
- dla linii elektroenergetycznej musi być zapewniony dostęp w celu wykonania prac eksploatacyjnych.

Źródłami zasilania terenu gminy pozostaną stacje 110/15kV w Darżynie gm. Potęgowo, miasta Słupska oraz Gałęźni Małej gm. Kołczygłowy. Teren gminy zasilany będzie z trzech linii magistralnych:

- linii magistralnej SN-15 kV nr 318 i 118 wyprowadzonej z rozdzielni w Żelkowie,
- linii magistralnej SN-15kV nr 110 Darżyno – Słupsk przebiegającej przez południową część gminy,
- linii magistralnej SN-15 kV nr 153 Żelkowo-Gałęźnia Mała wyprowadzonej z GPZ w Gałęźni Małej,

Przewiduje się adaptację punktów włączenia, przebieg, układ odbiorów zasilanych przez poszczególne linie oraz stacje transformatorowe 15/0,4 kV na terenie gminy.

Przewiduje się pozostawienie dwóch obiektów „małej energetyki”, które nie retencjonują wody, a jedynie pracują na bieżących przepływach rzeki Łupawy - wykorzystując spad powstały ze spiętrzenia wody w korycie. Zakłada się realizację kolejnych dwóch obiektów „małej energetyki” na rzece Łupawie /w miejscowościach Bobrowniki Młyn i Strzyżyno/. Wytwarzana energia elektryczna w elektrowniach wodnych przekazywana będzie do istniejących sieci elektroenergetycznych.

3.6.8. Kierunki zmian w infrastrukturze technicznej.

1. Elektroenergetyczne linie dystrybucyjne.

Na terenie Gminy Damnica występują linie elektroenergetyczne będące na majątku Polskich Sieci Elektroenergetycznych – Północ :

- elektroenergetyczne linie wysokiego napięcia 400 kV relacji Słupsk Żarnowiec, oraz linie elektroenergetyczne będące na majątku lokalnego dystrybutora i częściowo Gminy Damnica
- elektroenergetyczne linie wysokiego napięcia 110 kV relacji Słupsk - Darżyno - Lębork, oraz linie elektroenergetyczne będące na majątku Koncernu Energetycznego „Energia” S.A. – oddział Słupsk
- Dystrybucję energii elektrycznej na terenie gminy prowadzi Koncern Energetyczny „Energia” SA. – Oddział Słupsk. Przez teren gminy przebiegają tranzytem linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia: 400 kV z elektrowni „Dolna Odra” i 110 kV relacji Słupsk - Darżyno - Lębork. Gmina zasilana jest ze stacji 110/15 kV w: Darżynie gmina Potęgowo, miasta Słupska oraz Gałęźni Malej dwiema liniami magistralnymi średniego napięcia – 15 kV doprowadzających energię do stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Na terenie gminy znajduje się ponad 40 stacji transformatorowych 15/0,4 kV, większość z nich to stacje słupowe. Do odbiorców energia przesyłana jest rozległą siecią linii niskiego napięcia 0,4 kV.
- elektroenergetyczne linie średniego napięcia 20 kV,
- elektroenergetyczne linie średniego napięcia 0,4 kV,
- linie oświetlenia ulicznego,
- latarnie oświetlenia ulicznego

Ustala się zachowanie linii dystrybucyjnej uzbrojenia elektroenergetycznego SN 15(20)kV oraz budowę nowych linii i stacji 20/0,4 kV oraz linii oświetlenia ulicznego.

2. Ustala się budowę farm wiatrowych i związanych z nimi linii dystrybucyjnych kablowych średniego napięcia SN i 110 kV wraz z kablami światłowodowymi oraz stacji transformatorowych i transformatorowo – rozdzielczych SN/110 kV.

Linie kablowe światłowodowe (teletransmisyjne), służące do transmisji danych dot. wyprodukowanej mocy, układane będą wzdłuż elektroenergetycznych linii kablowych.

Nowe transformatorowe stacje mogą mieć formę budynków lub urządzeń nasłupowych.

3.7 Kierunki rozwoju w zakresie obrony cywilnej

Na terenie gminy Damnica nie przewiduje się zagrożenia mieszkańców i środowiska przyrodniczego wynikającego ze skażenia promieniotwórczymi i niebezpiecznymi substancjami chemicznymi.

W celu zbiorowej ochrony ludności przed skutkami klęsk żywiołowych i innych zagrożeń dla zdrowia i życia może wystąpić konieczność ewakuacji zagrożonej ludności. W celu zapewnienia dogodnych warunków ewakuacji należy dążyć do:

- rozwoju układu komunikacyjnego gminy zapewniającego dużą przepustowość oraz bezkolizyjność skrzyżowań /zwłaszcza z ciągami kolejowymi/,
- sytuowania stacji paliw oraz punktów naprawy samochodów wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,

W celu ochrony ludności przed skutkami skażeń promieniotwórczych i chemicznych należy przygotować budowle ochronne. Mogą być one przygotowane w wytypowanych podpiwniczeniach istniejących budynków lub planować do wykonania jako obiekty wolnostojące.

W celu pełnego pokrycia zapotrzebowania na wodę w okresach zagrożenia należy dążyć do :

- rozbudowy sieci wodociągowej w oparciu o ujęcia głębinowe na terenie całej gminy, a zwłaszcza w sołectwach na terenie których występuje deficyt wody lub woda pobierana jest tylko ze studni indywidualnych, płytkich które trudno zabezpieczyć przed skażeniem,
- budowy lub wytypowania studni awaryjnych, które zabezpieczą w okresach specjalnych minimalne zapotrzebowanie na wodę w przypadku zniszczenia ujęć podstawowych,
- utrzymanie i zwiększanie stopnia czystości wód powierzchniowych oraz eksploatację istniejących ujęć w sposób nie powodujący zanieczyszczenia zbiorników wód głębinowych,
- rozwijanie sieci sztucznych zbiorników wodnych,
- wyposażenia istniejących ujęć wody w awaryjne źródła prądu.

W celu zapewnienia niezawodności i skuteczności systemów energetycznych i telekomunikacyjnych w okresach zagrożeń należy dążyć do:

- uodpornienia łączności przewodowej przez sukcesywną wymianę linii napowietrznych na kable ziemne oraz wybór względnie bezpiecznej trasy,
- lokalizowania ośrodków dyspozycji mocy i innych ważnych urządzeń sieciowych w bezpiecznej odległości od obiektów o ważnym znaczeniu gospodarczym i strategicznym,
- rozbudowy sieci energetycznej w sposób umożliwiający wielokierunkowe zasilanie w energię elektryczną,
- rozwoju lokalnych, w tym indywidualnych i niekonwencjonalnych źródeł energii elektrycznej.

3.8. Kierunki działań planistycznych

W studium nie wyznacza się granic obszarów zamierzonego sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Do tych terenów należy zaliczyć wszystkie tereny przeznaczone na cele nierolnicze (przede wszystkim pod zabudowę mieszkaniową i usługową) oraz tereny zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej i usługowej określone w obowiązujących planach miejscowych, dla których nastąpi zmiana funkcji. Studium nie zezwala na przeznaczanie gruntów leśnych na cele nieleśne, toteż nie wyznacza się obszarów zamierzonego sporządzenia miejscowych planów z tego tytułu.

Należy przyjąć następujące zasady sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

1/ sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów osiedleńczych wsi wyznaczonych w studium kolejno:

Damnicy, Damna, Bobrownik, Karzniczki, Mianowic, Świecichowa, Zagórzycy, Sąborza, Świtał, Strzyżyna, Domaradza, Łojewa, Łebia, Bięcina i pozostałych wsi w skali 1:1000,

2/ sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego **dla terenów otwartych** bez możliwości zabudowy w skali 1:5000.

Nie wyznacza się terenów obowiązkowego sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Damnica.

3.9 Zadania dla realizacji celów publicznych

Zadaniem dla realizacji celów publicznych w rozumieniu ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym jest każda działalność państwa lub właściwej jednostki samorządu terytorialnego, wynikająca z ustaw, jeżeli wymaga ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu i jest finansowana w całości lub części z budżetu państwa lub właściwej jednostki samorządu terytorialnego.

Zadania ponadlokalne

Cele ponadlokalne realizowane przez gminę Damnica winny być spójne z Planem Województwa Pomorskiego, który zakłada:

w zakresie infrastruktury transportowej:

- przewiduje się modernizację drogi krajowej nr 6, planowana klasa techniczna – droga ekspresowa,

w zakresie zaopatrzenia w gaz:

- rozbudowę gazociągu wysokiego ciśnienia z Lęborka do Słupska ze stacją redukcyjno-pomiarową I stopnia i z odgałęzieniem w kierunku gminy Dębica Kaszubska,

w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną:

- budowę wiatrowych parków energetycznych w oparciu o najkorzystniejsze obszary ich lokalizacji wytypowane w „Studium możliwości rozwoju energetyki wiatrowej ....”,

w zakresie zaopatrzenia w wodę:

- intensyfikację działań związanych z modernizacją i rozbudową wodociągów z uwagi na występujące w tej dziedzinie potrzeby,

w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków:

- rozbudowę i modernizację urządzeń kanalizacyjnych,

w zakresie ochrony przeciwpowodziowej:

- niedopuszczenie do zabudowy dolin rzecznych i obszarów narażonych na zalanie wezbranymi wodami powodziowymi,

- ochronie planistycznej podlegają urządzenia i obiekty ochrony przeciwpowodziowej, takie jak: wały przeciwpowodziowe, zbiorniki retencyjne mokre i suche, kanały ulgi, przepompownie i wrota przeciwpowodziowe,
- każdorazowo należy dokonywać analiz wpływu zagospodarowania przestrzennego na zagrożenia powodziowe w danej zlewni; należy uwzględnić istniejące obiekty osłony przeciwpowodziowej pod względem możliwości przepustowej i zaprojektować ich dostosowanie do nowych potrzeb lub wprowadzić nowe,
- planowanie przestrzenne na terenach zagrożonych powodzią pociąga za sobą ważne decyzje inwestycyjne dotyczące utrzymania, modernizacji i rekonstrukcji istniejących obiektów osłony przeciwpowodziowej; odpowiednie zapisy powinny się znaleźć w uchwalanych ustaleniach planów,
- planowanie inwestycji na terenach zmeliorowanych powinno być dostosowane do istniejących systemów melioracyjnych, a jeżeli jest to niemożliwe, przewidywać ich odtworzenie,
- na terenach odwadnianych mechanicznie nie należy lokalizować dużych obiektów użyteczności publicznej (np. szpitali), obiektów kosztownych i "wrażliwych" na zalanie (np. produkcja i magazynowanie urządzeń elektronicznych), nie należy stosować podpiwniczeń, a lokalizacja obiektów planowanych nie może kolidować i urządzeniami melioracyjnymi,
- zainwestowanie terenów zagrożonych powodzią powinno być poprzedzone lub co najmniej zsynchronizowane z realizacją urządzeń osłony przeciwpowodziowej,
- w celu zmniejszenia spływu wód deszczowych z terenów zabudowanych należy przyjmować jako obligatoryjne, dokonywanie w planach miejscowych analiz możliwości wsiąkania wód opadowych do gruntu, budowy różnego rodzaju zbiorników retencyjnych, retencji na "zielonych dachach", stosowania nawierzchni półprzepuszczalnych, wtórnego wykorzystania wód deszczowych itp.,
- zagadnienia zagrożenia powodzią powinny stanowić element prognozy wpływu ustaleń planów zagospodarowania przestrzennego na środowisko.

w zakresie ochrony środowiska:

- ochronę gleb oraz utrzymanie ich najlepszych walorów produkcyjnych,
- wprowadzenie zalesień jako uzupełnień przestrzennych w obszarach i przy granicach korytarzy i płatów ekologicznych, wzmacniających wewnętrzną spójność całej sieci oraz jako elementu podnoszącego zwartość przestrzenną zbiorowisk leśnych,
- odtworzenie, wszędzie gdzie to możliwe, zabudowy biologicznej stref brzegowych cieków ograniczających spływ zanieczyszczeń i odtwarzających naturalne korytarze ekologiczne,
- utrzymanie lasów ochronnych wraz ze wzmacnianiem działań proekologicznych na tych obszarach i uwzględnianiem ich w opracowaniach planistycznych,
- wprowadzenie zalesień, zakrzewień i zadarnień jako elementu odbudowy naturalnych powiązań ekologicznych wzdłuż dolin rzecznych stanowiących potencjalne korytarze ekologiczne oraz jako elementu ochrony wód przed spływem powierzchniowym zanieczyszczeń,

- wyznaczenie obiektów stanowiących zagrożenie dla wód podziemnych i prowadzenie lokalnego monitoringu na koszt właścicieli tych obiektów wg "zasady zanieczyszczający płaci",
- objęcie rekultywacją obszarów zdegradowanych w wyniku eksploatacji surowców naturalnych,

w zakresie ochrony środowiska kulturowego:

- ochronę i rewaloryzację starych układów ruralistycznych i części wsi decydujących o zachowaniu walorów krajobrazowych, rekompozycję, restylizację i uporządkowanie zabudowy wsi,
- wyłączenie z zabudowy odpowiednio szerokiego pasa przybrzeżnego dla utrzymania walorów krajobrazowych brzegu rzeki Łupawy,
- ochrona istniejących panoram widokowych,

w zakresie turystyki krajoznawczej i agroturystyki:

- zagospodarowanie turystyczne szlaków wodnych i ich przystosowanie do rekreacji, stworzenie przystani wodnych, miejsc biwakowych do potrzeb spływów kajakowych,

Działania gminy Damnica skierowane na realizację celów ponadlokalnych powinny współgrać z:

- Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2013 z 02.10.2007 r., który wyznacza następujący cel strategiczny: Poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej i dostępności przestrzennej województwa przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz pełnym, poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych. Cel strategiczny Programu będzie realizowany przez następujące Cele Szczegółowe:
  1. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki oraz wzrost kompetencji mieszkańców.
  2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków miejskich i usprawnienie powiązań między nimi.
  3. Poprawa atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej.
  4. Przełamywanie barier strukturalnych na obszarach o niższym potencjale rozwojowym.
- Strategią Rozwoju Społeczno Gospodarczego Powiatu Słupskiego do 2011 r. – Uchwała Nr XXXXIII/251/2006 oraz Planem Rozwoju Powiatu Słupskiego wraz z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym do 2013 roku – Uchwała XXXXIII/252/2006 z 26.09.2006 r., które wyznaczają cele i kierunki działania, dzieląc je na obszary strategiczne: ekologia, gospodarka, infrastruktura, przestrzeń, społeczność. W poszczególnych obszarach życia społeczno – gospodarczego wskazano 14 celów stanowiących podstawę prawidłowego rozwoju społeczno – gospodarczego Powiatu Słupskiego i wypełniających realizację przyjętej misji do roku 2011. Są to m.in. : podjęcie działania w kierunku wykorzystania nowych technik i technologii

w przetwarzaniu lokalnych bogactwa naturalnych i bazy surowcowej, stworzenie warunków do aktywizacji i rozwoju obszarów wiejskich, stworzenie warunków zróżnicowanego wykorzystania gospodarczego istniejącego potencjału i rodzinnej gospodarki rolnej oraz wielofunkcyjnego rozwoju powiatu.

- Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego – Uchwała nr 587/XXXV/05 z 18.07.2005 r., obejmująca 14 celów strategicznych, m.in. rozwój gospodarki wykorzystującej specyficzne zasoby regionalne, poprawa funkcjonowania systemów infrastruktury społecznej, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych, zachowanie i poprawa stanu środowiska przyrodniczego.
- Strategią Rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Damnica na lata 2008-2015 – Uchwała Nr XXXIV/245/09, która, w oparciu o diagnozę aktualnego stanu, identyfikację problemów i określenie celów strategicznych, przewiduje rozwój społeczno – gospodarczy gminy; misją gminy jest podniesienie konkurencyjności gminy Damnica przez lepsze wykorzystanie zasobów gospodarczych, przyrodniczych i kulturowych, poprawę jakości życia mieszkańców, otwarcie na inicjatywy społeczne, partnerską współpracę w kraju i za granicą:
  - o Priorytet 1 – Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej wspierającej konkurencyjność gminy,
  - o Priorytet 2 – Rozwój gospodarczy w oparciu o posiadane zasoby i kapitał ludzki,
  - o Priorytet 3 – Podniesienie jakości życia mieszkańców,
  - o Priorytet 4 – Poprawa wizerunku i promocja gminy.

Na terenie gminy Damnica brak jest wpisanych do wojewódzkiego rejestru /na podstawie art. 54, art. 58 i art. 61 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym/:

- zadań rządowych wynikających z rządowych programów zawierających zadania rządowe służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- zadań samorządu województwa wynikających z programów wojewódzkich służących realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych

Zadania lokalne

Określając politykę przestrzenną gminy Damnica uwzględniono potrzeby realizacji lokalnych zadań publicznych samorządu gminnego stanowiących zadania własne gminy w tym w zakresie:

- usług oświaty, kultury, sportu i rekreacji /wskazano tereny niezbędne dla rozwoju funkcji publicznych w poszczególnych miejscowościach gminy/,
- zaopatrzenia w wodę /w celu zapewnienia niezawodności działania istniejących systemów wodociągowych należy zrealizować studnie rezerwowe na ujęciach wody w miejscowościach: Damno, Świecichowo, Saborze, Bięcino, Mianowice, rozbudować lub zmodernizować stacje wodociągowe w miejscowościach: Budy, Dąbrówka, Damnica, Zagórzycza, Mianowice i Zagórzyczki oraz przystąpić do modernizacji sieci wodociągowej w Damnicy/,

- unieszkodliwiania ścieków /dla porządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy niezbędna jest budowa grupowych, lokalnych i indywidualnych systemów oczyszczania, modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków w Mianowicach i Karznicze.,
- gospodarki odpadami /realizacja **wysypiska odpadów komunalnych w Chlewnicy**/,
- gazyfikacji gminy /przeprowadzenie gazyfikacji gminy siecią średniego ciśnienia/,
- zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządu gminnego /wskazano tereny niezbędne dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego w poszczególnych miejscowościach gminy/,
- dostępności komunikacyjnej /przewidziano rozwój układu komunikacyjnego w zakresie dróg gminnych i dojazdowych oraz tras turystycznych/,
- ochrony przyrody /przewidziano możliwości ustanawiania form ochronnych - zgodnie z kompetencjami gminy wynikającymi z ustawy o ochronie przyrody/

Ponadto do inwestycji lokalnych o znaczeniu powiatowym należy na terenie gminy sieć dróg powiatowych /istniejących i planowanych/. Istniejące drogi powiatowe przewidywane są do modernizacji do parametrów V klasy technicznej /z zapewnieniem niezbędnych rezerw terenowych dla budowy ciągów pieszo-rowerowych - w pierwszej kolejności w poszczególnych miejscowościach gminy/.

3.10 Rekomendacje do polityki przestrzennej województwa, powiatu i gmin sąsiednich.

Polityka przestrzenna określona w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica” stanowi podstawę koordynacji zagospodarowania przestrzennego na obszarze objętym opracowaniem.

Zgodnie z zapisami ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, polityka przestrzenna oparta została na podstawowych zadaniach gospodarki przestrzennej, do których należą:

- zapewnienie zrównoważonego rozwoju,
- poprawa jakości życia,
- właściwe gospodarowanie zasobami przyrody i uwzględnianie wymagań ochrony środowiska,
- racjonalne wykorzystanie terenów

Podstawą formułowania zasad polityki przestrzennej gminy Damnica jest jej położenie, walory środowiska, zasoby gospodarcze, stan zagospodarowania, spodziewane tendencje zmian oraz uwarunkowania wynikające z regionalnej polityki przestrzennej województwa pomorskiego. Podstawowymi kierunkami polityki przestrzennej na terenie gminy Damnica są:

- polityka osiągnięcia celów ekologicznych /gwarantująca istnienie i funkcjonowanie trwałego użytkowania zasobów o wysokich wartościach środowiska przyrodniczego i kulturowego, zabezpieczenie utrzymania równowagi ekologicznej/,
- polityka osiągnięcia celów gospodarczych i społecznych /zmierająca do podniesienia jakości życia mieszkańców poprzez racjonalną gospodarkę istniejącymi zasobami,

szczególnie wynikających z możliwości rozwoju rolnictwa, leśnictwa, działalności produkcyjno-usługowej oraz turystyki i rekreacji.

Głównymi instrumentami dla realizacji celów polityki przestrzennej gminy są:

- środki prawne /przepisy określające zasady funkcjonowania i rozwoju obszarów objętych ochroną i szczególnymi formami zagospodarowania/,
- środki ekonomiczne /np. ulgi podatkowe, preferencyjne warunki kredytowania inwestycji i przedsięwzięć proekologicznych, możliwości umarzania pożyczek z określonych funduszy, sprzyjające osiągnięciu pożądaných skutków/,
- opracowania planistyczne /uściślające i formalizujące zasady prowadzenia polityki przestrzennej samorządu w stosunku do obszarów wymagających sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz innych specjalistycznych opracowań/.

Możliwości realizacji polityki przestrzennej gminy są ściśle związane z określonymi powiązaniem gminy z terenami zewnętrznymi o charakterze funkcjonalno-przestrzennym. Dla tego też ze studium gminy Damnica wynikają określone rekomendacje i wnioski do polityki przestrzennej województwa, powiatu i gmin sąsiednich:

W sferze rozwoju gospodarki:

- podejmowanie wspólnych kompleksowych działań na rzecz restrukturyzacji rolnictwa oraz wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich /ze względu na nadwyżki siły roboczej pochodzącej z rolnictwa/,
- promocja walorów i potencjalnych możliwości rozwoju zainwestowania mieszkalno-usługowego oraz gospodarczego, wykorzystującego podmiejskie położenie gminy wzdłuż drogi krajowej nr 6 /planowanej drogi ekspresowej S6/,
- racjonalne zagospodarowanie terenów i zainwestowania popegeerowskiego,
- zwiększanie powierzchni leśnych poprzez realizację programów zalesień oraz zadrzewień,
- prowadzenie działań na gruntach marginalnych w celu ich tymczasowego i docelowego zagospodarowania,
- utrzymanie optymalnej przestrzeni rolniczej poprzez ochronę gleb najwyższej wartości,
- działania na rzecz aktywizacji funkcji turystycznej poprzez rozwój agroturystyki, wykorzystanie położenia w sąsiedztwie cennych przyrodniczo obszarów chronionych, rozwój turystyki bazującej na walorach kulturowych i przyrodniczych oraz w nawiązaniu do planowanej sieci międzynarodowych, międzyregionalnych i regionalnych tras rowerowych,
- **uczestnictwo gminy w programach pomocowych (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Regionalne Programy Operacyjne i inne dostępne środki zewnętrzne) oraz innych programach aktywizujących gospodarkę gminy,**
- **W dniu 17 grudnia 2009 roku wydana została decyzja Komisji Europejskiej zatwierdzająca, wnioskowane przez Polskę, zmiany do Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zmieniająca decyzję Komisji C(2007)4126 z dnia 7 września 2007 r. zatwierdzającą Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Decyzja odnosi**

się do zaproponowanego podziału dodatkowych środków finansowych (blisko 169 mln. euro), przyznanych Polsce w ramach pakietu Europejskiego Planu Odbudowy Gospodarczej (European Economy Recovery Plan - EERP) na realizację tzw. „Nowych wyzwań” wynikających z przeglądu Wspólnej Polityki Rolnej (Common Agricultural Policy Health Check). Dodatkowe środki przyznane Polsce w ramach EERP, które zasilać część unijną budżetu PROW 2007-2013, zostaną przeznaczone na:

- 1) **projekty z zakresu restrukturyzacji sektora produkcji mleka** (ponad 62 mln euro),
  - 2) **inwestycje z zakresu budowy infrastruktury szerokopasmowego internetu na wsi** (blisko 60 mln euro),
  - 3) **realizację projektów z zakresu małej retencji wód** (ponad 33 mln euro),
  - 4) **programy rolno - środowiskowe** (10 mln euro),
  - 5) **inwestycje z zakresu odnawialnych źródeł energii** (blisko 4 mln euro).
- aktywna realizacja programów przeciwdziałających i ograniczających bezrobocie /w tym pomoc w przygotowaniu zawodowym młodzieży i bezrobotnych w poszukiwanych kierunkach - lokalnie i w centrach aktywności gospodarczej/,

W sferze rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacyjnej:

- podejmowanie wspólnych działań związanych z realizacją planowanej modernizacji drogi krajowej nr 6 do parametrów drogi ekspresowej /w tym opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględniającego zasady zagospodarowania terenów w sąsiedztwie drogi oraz ograniczenie uciążliwości drogi dla mieszkańców gminy/,
- realizacja gazociągu wysokiego ciśnienia wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową I⁰ jako niezbędnego warunku gazyfikacji gminy,
- realizacja niezbędnych inwestycji drogowych w zakresie dróg powiatowych i gminnych,
- poprawa dostępności komunikacyjnej w zakresie komunikacji zbiorowej /dostosowanie do potrzeb dojazdów do miejsc pracy oraz szkół/,
- realizacja planowanej koncepcji międzynarodowych, międzyregionalnych i regionalnych tras rowerowych Polski Północnej - w tym na terenie gminy regionalnej trasy związanej z doliną rzeki Łupawy,
- modernizacja pierwszorzędnej linii kolejowej Stargard Szczeciński-Gdańsk,
- ograniczanie uciążliwości wynikającej z sąsiedztwa obiektu lotniskowego,

W sferze wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego:

- porządkowanie istniejącego układu obszarów chronionych i dostosowanie go do Krajowego Systemu Obszarów Chronionych /w tym: uwzględnienie ochrony korytarza ekologicznego Łupawy poprzez utworzenie obszaru chronionego krajobrazu, który obejmowałby nie tylko fragment korytarza znajdujący się na terenie gminy, ale cały jego przebieg również w gminach sąsiednich/,
- właściwa ochrona zasobów wodnych poprzez uregulowanie statusu prawnego projektowanej strefy ochronnej ujęcia komunalnego „Głobino”, obszarów ochronnych GZWP Nr 115 i 117 /w tym opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej GZWP, ostateczne ustalenie granic obszarów ochronnych i określenie zasad ich zagospodarowania/,

- współdziałanie gmin położonych w zlewniach rzek przymorskich - Łupawy, Słupi oraz Łeby,
- właściwa ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego gminy połączona z możliwością włączenia obszarów archeologicznego środowiska kulturowego, do istniejących i projektowanych tras i szlaków turystycznych. Wymagane sporządzenie wyprzedzającego studium rewaloryzacji obszarów archeologicznego krajobrazu kulturowego /uwzględniającego m.in. odpowiednie oznaczenie, ogrodzenie, urządzenie miejsc postojowych/.